

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ความสัมพันธ์ของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
ในชุมชนบ้านลำปำกับวัสดุท้องถิ่นกระเบื้องเกาะยอ

Relationship between Conservation of Vernacular Architecture
in Baan Lam Pam, Lake Songkhla and Local Material
'Koh Yor Clay Tiles'

นายปुरुณ ขวัญสุวรรณ

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารฉบับเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ห้าไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ความสัมพันธ์ของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
ในชุมชนบ้านลำปำกับวัสดุท้องถิ่นกระเบื้องเกาะยอ

Relationship between Conservation of Vernacular Architecture
in Baan Lam Pam, Lake Songkhla and Local Material
'Koh Yor Clay Tiles'

นายปुरुณ์ ขวัญสุวรรณ

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน 143725
วันเดือนปี 29 ก.ย. 2559

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อโครงการ (ภาษาไทย) ความสัมพันธ์ของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ใน
ชุมชนบ้านลำปากแก้ววัดศุภพินถิ่นกระบือเงาะยอ

แหล่งเงิน เงินรายได้

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 จำนวนเงินที่ได้รับการสนับสนุน 60,000 บาท

ระยะเวลาการทำวิจัย 6 เดือน ตั้งแต่ ตุลาคม 2551 ถึง มีนาคม 2552

ชื่อ-สกุล หัวหน้าโครงการ และผู้ร่วมโครงการวิจัย พร้อมระบุ หน่วยงานต้นสังกัด

นายปुरुณ์ ขวัญสุวรรณ หัวหน้าโครงการ/ผู้วิจัยหลัก

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และอธิบายปรากฏการณ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น สภาพแวดล้อมและการอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในภาพรวม
ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาด้านเนื้อหา โดยเป็นการศึกษาลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนบ้านลำปาก
รวมถึงจำนวน ลักษณะ และสภาพของอาคารที่มีคุณค่าในชุมชน ที่เชื่อมโยงกับการใช้งานกระบือเงาะยอ
รวมถึงวิถีการผลิตกระบือเงาะดินเผาตั้งกล่าว และในด้านพื้นที่ศึกษาอยู่ในบริเวณชุมชนบ้านลำปาก ต.ลำปาก อ.
เมือง จ.พัทลุง ในเฉพาะชุมชนบ้านท่าหน้าหัวนอน รวมถึงโบราณสถานที่มีความเกี่ยวข้อง ได้แก่ วัดยางงาม
และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเนื่องโดยรอบ โดยการดำเนินการวิจัยใช้วิธีผสม (Mixed Method) ระหว่าง
วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยการเก็บ
ข้อมูลจะได้มาจาก ข้อมูลทุติยภูมิ การสำรวจ และการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย พบว่า เรือนที่ทำการสำรวจทั้งหมดที่มีการใช้กระบือเงาะยอ ยังคงมีอยู่ในชุมชนส่วนใหญ่
แต่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปสู่วัสดุสมัยใหม่มากขึ้น เนื่องจากความไม่สะดวกที่จะซื้อหากระบือเงาะยอ
แบบดั้งเดิมมาได้ ทั้งที่ยังมีการผลิตอยู่ในจังหวัดสงขลา จากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือนกรณีศึกษาและการจัดทำ
แนวทางในการอนุรักษ์ พบว่ายังมีโอกาสที่จะนำกระบือเงาะยอกลับมาใช้ได้ ใน 3 แนวทาง

คำสำคัญ การอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ทะเลสาบสงขลา กระบือเงาะยอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Research Title: Relationship between Conservation of Vernacular Architecture in Baan Lam Pam, Lake Songkhla and Local Material 'Koh Yor Clay Tiles'

Researcher: Mr.Poon Khwansuwan

Faculty: Faculty of Architecture Department: Department of Architecture and Planning
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

ABSTRACT

This research aims to explore the relationship and the phenomenon of factors related to traditional knowledge, environment and conservation of vernacular heritage in Songkhla Lake Basin as a whole. Researcher have framed the scope of work on the basis of community settlement including characteristic and conditions of vernacular heritage buildings which refers to the use of Koh Yor Clay Tiles and its production. The study area is Baan Lam Pam community in Muang Phatthalung including heritage sites 'Wat Yang Ngam' and its natural surroundings. This research had been conducted by Mixed Method Research between quantitative and qualitative researches. The data are derived from secondary data, survey and interview of local people.

The results showed that most of the vernacular houses in the community still using Koh Yor Clay Tiles but tend to change to modern materials because of an inconvenience place to buy even the production of the tiles still exist in Songkhla Province. The result from case study house and interview of the owner have found 3 options to bring back the use of Koh Yor Clay Tiles.

Keywords conservation, vernacular architecture, Songkhla Lake Basin, Koh Yor Clay Tiles

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัย “ความสัมพันธ์ของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในชุมชนบ้านลำปากบัวสตูดิโอถิ่นกระเบื้องเกายอ” ขึ้นนี้จะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงได้โดยหากปราศจากบุคคลเหล่านี้ รองศาสตราจารย์วิวัฒน์ เตมียพันธ์ ครูผู้ให้ความรู้และจุดประกายในการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น อาจารย์สาธิต ฤทธิ์ชู นักวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดพัทลุง ผู้ให้คำปรึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน อาจารย์ธานี เพชรภาพ ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง ผู้ทรงคุณวุฒิด้านประวัติศาสตร์ คุณลุง อ้อม ทิพย์โอสธ และครอบครัว ผู้สืบสานงานผลิตกระเบื้องดินเผา คุณตาसनาน คุณยายพริ้ง อินทฤทธิ์ เจ้าของเรือนกรณีศึกษา ชาวชุมชนบ้านลำปากทุกท่าน ชาวชุมชนบ้านทอนเคียรทุกท่าน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และผู้มีส่วนร่วมในงานวิจัยชิ้นนี้ทุกท่าน ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

นายปुरुณ ขวัญสุวรรณ

มีนาคม 2552

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	IV
สารบัญตาราง.....	VI
สารบัญภาพ.....	VII
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของงานวิจัย.....	1
1.2 ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.3 เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	2
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย.....	3
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
1.7 สมมติฐานของงานวิจัย.....	4
1.8 กรอบแนวคิดของงานวิจัย.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 สถาปัตยกรรมพื้นฐานกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม.....	6
2.2 ลุ่มทะเลสาบสงขลา และการตั้งถิ่นฐาน.....	10
2.3 กระเบื้องเกาเขยอ และการค้าบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา.....	13
2.4 การกระจายตัวของกระเบื้องดินเผา.....	20
2.5 สถาปัตยกรรมถิ่นทะเลสาบ.....	23
2.6 ชุมชนบ้านลำปำ บูรณภาพและคุณค่าความสำคัญ.....	29
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	38
3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
บทที่ 4 ผลการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
4.1 ผลการวิจัย.....	48
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
4.3 การเลือกเรียนกรณีศึกษา.....	65

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	หน้า
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	74
5.1 การอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในกลุ่มทะเลสาบสงขลา.....	74
5.2 วัสดุ ช่างฝีมือท้องถิ่น การอนุรักษ์และคำถามแห่งความพอเพียง.....	76
5.3 แนวทางการศึกษาและอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอย่างเป็นองค์รวม.....	79
 บรรณานุกรม.....	 80
 ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. สรุปค่าใช้จ่ายการดำเนินโครงการวิจัย.....	81
 ประวัตินักวิจัย.....	 82

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลอาคารบ้านเรือนที่ทำการสำรวจในพื้นที่ศึกษา.....	50
ตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์คุณค่าความสำคัญและความเร่งด่วนในการอนุรักษ์ เรือนในพื้นที่ศึกษา.....	64

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 แสดงพื้นที่และส่วนประกอบของกลุ่มทะเลสาบสงขลา.....	11
ภาพที่ 2.2 แผนที่ราชอาณาจักรสยามและอาณาจักรใกล้เคียง เขียนโดยบาทหลวง Placide Augustin นักภูมิศาสตร์แห่งราชสำนักฝรั่งเศส มอบให้แก่ เซอวาเลียร์ เดอ โชมองต์ ราชทูตฝรั่งเศสที่เดินทางมายังกรุงสยามในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พ.ศ.2228.....	12
ภาพที่ 2.3 แผนที่คาบสมุทรภาคใต้ของราชอาณาจักรสยาม เขียนโดย Henry Burney's เมื่อ พ.ศ. 2363.....	13
ภาพที่ 2.4 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ลุงอ้อม ทิพย์โอสถ ผู้สืบสานการผลิตกระเบื้องดินเผา บ้านท่านางหอม ตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.....	14
ภาพที่ 2.5 บ่อดินสำหรับขุดดินเหนียวน้ำเค็มไปทำกระเบื้อง.....	15
ภาพที่ 2.6 เตาเผากระเบื้องที่มีลักษณะโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับการใช้งาน.....	15
ภาพที่ 2.7 แสดงวิธีการเตรียมดินเหนียวและการพิมพ์แบบกระเบื้องก่อนที่จะนำไปตาก.....	16
ภาพที่ 2.8 แสดงวิธีการนำแบบที่พิมพ์เสร็จแล้วออกไปตากกลางแจ้ง พร้อมกับวิธีการใช้ไม้ทักหัว.....	16
ภาพที่ 2.9 แสดงวิธีการเรียงกระเบื้องหลังจากที่ทำการตากแดดแล้วเพื่อเตรียมเข้าเตา.....	17
ภาพที่ 2.10 แสดงวิธีการเรียงกระเบื้องในเตาเผากระเบื้องเพื่อเตรียมการเผา.....	17
ภาพที่ 2.11 แสดงวิธีการเติมฟืนเติมไฟหน้าปากเตาเพื่อให้ความร้อนเผากระเบื้องอย่างสม่ำเสมอ.....	18
ภาพที่ 2.12 แสดงตัวอย่างวิธีการมุงกระเบื้องจากกระเบื้องที่ทำการเผาเรียบร้อยแล้ว.....	18
ภาพที่ 2.13 แสดงผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คุณลุงหวอด ผู้เฒ่า เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2551.....	21
ภาพที่ 2.14 แสดงแผนที่เส้นทางการค้าทางเรือภายในบริเวณกลุ่มทะเลสาบสงขลา.....	22
ภาพที่ 2.15 แสดงฐานต่อม่อเรือนพื้นถิ่นกลุ่มทะเลสาบ.....	24
ภาพที่ 2.16 แสดงอาคารพื้นถิ่นชุมชนบ้านทะเลน้อย อยู่บนที่ขุมน้ำ รูปแบบหลังคาบ้านหยาฐานเสา.....	24
ภาพที่ 2.17 แสดงอาคารแถวค้าขายในชุมชนบ้านลำปำ มีการใช้ผนังก่ออิฐฉาบปูนเข้ามาร่วมทางเข้าเป็นบานเพี้ยมทำจากไม้แผ่น.....	25
ภาพที่ 2.18 แสดงเรือนไทยพื้นถิ่นที่เกาะยอ จะเห็นลักษณะของสัดส่วนอาคารและขนาดของทรงจั่ว รวมไปถึงการทำช่องแสงกระจกบริเวณจั่ว.....	25
ภาพที่ 2.19 แสดงศาลาข้างทางริมถนนบนเกาะยอ คนเก่าแก่สร้างศาลาแบบนี้ไว้สำหรับให้ผู้มาเยือนได้พัก จะเห็นว่ามีย่าน้ำอยู่ข้างเคียง.....	26

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 2.20 แสดงอาคารในวัดคูเต่า จังหวัดสงขลา สร้างด้วยรูปทรงหลังคาที่สวยงาม แปลกตา ด้วยศักยภาพของวัสดุกระเบื้องเกาะยอ.....	26
ภาพที่ 2.21 แสดงวังเจ้าเมืองพัทลุงเก่าที่ลำปำหลังจากการบูรณะซ่อมแซมโดยกรมศิลปากร โดยใช้กระเบื้องเกาะยอ.....	27
ภาพที่ 2.22 แสดงภาพมุมสูงของชุมชนปากพะยูน หนึ่งในชุมชนท่าเรือ ตลาดการค้าที่สำคัญ ในกลุ่มทะเลสาบสงขลา ในจังหวัดพัทลุง เห็นอาคารบ้านเรือนที่ใช้กระเบื้องเกาะยออยู่หนาแน่น.....	27
ภาพที่ 2.23 แสดงลักษณะของเรือนพื้นถิ่น ที่ชุมชนบ้านทอนเคียร ตำบลชัยบุรี จังหวัดพัทลุง.....	28
ภาพที่ 2.24 แสดงแผนที่เส้นทางการค้าทางเรือโดยมีชุมชนบ้านลำปำเป็นจุดศูนย์กลาง.....	32
ภาพที่ 2.25 แสดงภาพถ่ายดาวเทียมบริเวณชุมชนบ้านลำปำและพื้นที่ต่อเนื่อง เห็นแนวคลอง ลำปำไหลออกสู่ทะเลสาบทางด้านขวา ตรงจุดปลายของถนนคือศาลาลำปำที่รัก ทางด้านใต้ ของคลอง คือ ชุมชนบ้านทำน้ำหวานอน พื้นที่ศึกษา.....	33
ภาพที่ 2.26 แสดงอุโบสถวัดยางงาม โบราณสถานขึ้นทะเบียนของชาติ ได้รับการบูรณะ ด้วยการใช้วัสดุดั้งเดิม.....	35
ภาพที่ 2.27 แสดงภาพมุมสูงแสดงลักษณะที่ตั้งของพื้นที่บริเวณลำปำและชุมชนบ้านทำน้ำ หวานอนทางฝั่งขวาในภาพ เห็นถึงลักษณะบ้านเรือนที่ใช้กระเบื้องเกาะยออยู่หนาแน่น ในปี พ.ศ. 2541.....	36
ภาพที่ 2.28 แสดงภาพมุมสูง แสดงลักษณะที่ตั้งของชุมชนบริเวณสองฝั่งคลองลำปำและ ชุมชนบ้านทำน้ำหวานอนทางฝั่งขวาในภาพ เห็นถึงลักษณะบ้านเรือนที่ใช้กระเบื้องเกาะยอ อยู่หนาแน่น กลุ่มอาคารทรงไทย 2 กลุ่มทางฝั่งซ้ายของคลอง คือ จวนเจ้าเมืองพัทลุงเก่า หลังได้ทำการบูรณะซ่อมแซมแล้ว.....	37
ภาพที่ 3.1 การจัดเตรียมแผนที่ฐาน ในมาตราส่วน 1:4,000 เพื่อใช้ในการลงพื้นที่สำรวจ.....	39
ภาพที่ 3.2 การนั่งเรือสำรวจอาคารและสภาพแวดล้อมริมคลองลำปำ.....	41
ภาพที่ 3.3 สภาพแวดล้อมริมคลองลำปำจากการสำรวจ.....	41
ภาพที่ 3.4 บ้านเรือนริมคลองลำปำที่ได้สำรวจ บันทึก และลงทะเบียนอาคารสำคัญ.....	42
ภาพที่ 3.5 พื้นที่พบปะกันทางสังคมของชุมชนที่นักวิจัยสามารถสัมภาษณ์เบื้องต้นกับผู้คน.....	43
ภาพที่ 3.6 การสัมภาษณ์เชิงลึกถึงที่มาที่ไปของการเข้ามาของกระเบื้องเกาะยอ และการใช้ประโยชน์.....	44
ภาพที่ 3.7 ชาวชุมชนกำลังให้สัมภาษณ์เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชน.....	44

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 3.8 ผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์เปรียบเทียบกับชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานห่างออกไป เพื่อหาความสัมพันธ์.....	45
ภาพที่ 3.9 วงเสวนาในชุมชนบ้านทอนเคียรเพื่อสร้างข้อมูลร่วมในการใช้กระเบื้องเกะยอ.....	45
ภาพที่ 3.10 การสัมภาษณ์คุณตาสานาน และคุณยายพริ้ง อินทฤทธิ์ เจ้าของเรือนกรณีศึกษา.....	46
ภาพที่ 3.11 คุณยายพริ้ง อินทฤทธิ์ ขณะให้สัมภาษณ์ในพื้นที่พักผ่อนภายในเรือน.....	46
ภาพที่ 4.1 แสดงผังชุมชนและอาคารบ้านเรือนที่ทำการสำรวจ.....	49
ภาพที่ 4.2 เรือนครัวของคุณตาสานาน – คุณยายพริ้ง อินทฤทธิ์ มองจากด้านริมคลองลำป่า.....	65
ภาพที่ 4.3 มุมมองจากทิศเหนือ.....	66
ภาพที่ 4.4 มุมมองจากทิศใต้ ในภาพเป็นช่วงหน้าน้ำ บริเวณโดยรอบ น้ำจากคลองลำป่าเอ่อท่วม.....	66
ภาพที่ 4.5 - 4.6 มุมมองบนนอกชาน เห็นส่วนยกระดับและมองออกไปยังคลองลำป่า.....	67
ภาพที่ 4.7 - 4.8 แสดงการใช้พื้นนอกชานและส่วนยกระดับนั่งเล่น.....	68
ภาพที่ 4.9 - 4.10 แสดงโครงสร้างหลังคา ลักษณะการมุงกระเบื้อง และชายคาที่ต่อเสริมออกไป.....	69
ภาพที่ 4.11 – 4.12 แสดงลักษณะของสภาพแวดล้อมโดยรอบของเรือนกรณีศึกษา.....	70
ภาพที่ 4.13 – 4.15 แสดงแบบ drawings ของเรือนกรณีศึกษา.....	71
ภาพที่ 4.16 – 4.18 แสดง isometrics ของเรือนตามส่วนต่างๆ.....	72
ภาพที่ 4.19 แสดงทัศนียภาพของเรือนกรณีศึกษา.....	73

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของงานวิจัย

พื้นที่บริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ปรากฏหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโบราณ ตลอดจนชุมชนดั้งเดิมซึ่งยังพบได้ในปัจจุบันโดยมีการตั้งถิ่นฐานที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเป็นอย่างดี ด้วยสภาพทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ในอดีตผนวกกับภูมิปัญญาท้องถิ่น กระเบื้องดินเผา รวมไปถึงอิฐ และเครื่องใช้ดินเผาต่างๆ ได้ถูกผลิตขึ้นจากทรัพยากรธรรมชาติ นั่นคือดินบริเวณลุ่มทะเลสาบ กระเบื้องดินเผาสำหรับมุงหลังคา ที่เรียกกันติดปากว่า กระเบื้องเกาะยอ ตามแหล่งผลิตหลักดั้งเดิม (ซึ่งแหล่งผลิตดังกล่าวรวมไปถึงพื้นที่บ้านท่านางหอมบริเวณฝั่งด้านหนึ่งของทะเลสาบด้วย) ในช่วงรุ่งเรืองกระเบื้องดังกล่าวถูกกระจายออกไปทั่วดินแดนรอบลุ่มทะเลสาบสงขลา รวมไปถึงภาคใต้ตอนล่างโดยรอบ ทำให้รูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภาคใต้ซึ่งมีเอกลักษณ์สำคัญอยู่ที่รูปแบบหลังคา ซึ่งใช้กระเบื้องเกาะยอดังกล่าวเสมอ

1.2 ความสำคัญของปัญหา

ชุมชนบ้านลำปำ เป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีความสำคัญ ทางฝั่งจังหวัดพัทลุง เป็นชุมชนตลาดและท่าเรือหลักในการสัญจรเชื่อมต่อกับชุมชนอื่นๆ รอบทะเลสาบ โดยเฉพาะยังเป็นท่าเรือสำคัญที่เรือสินค้าขนส่งกระเบื้องเกาะยอขึ้นเทียบท่าเพื่อกระจายสินค้าไปยังพื้นที่อื่นๆ ทางฝั่งตะวันตกของทะเลสาบอีกด้วย ชุมชนบ้านลำปำมีรูปแบบการตั้งชุมชนที่มีเอกลักษณ์ ประกอบไปด้วยมรดกสถาปัตยกรรมชุมชนที่มีความสำคัญ รวมไปถึงโบราณสถานในบริเวณใกล้เคียง ได้แก่ วัดเจ้าเมืองพัทลุงเก่า และวัดสำคัญอีกหลายแห่ง ซึ่งล้วนมีคุณค่าแก่การศึกษาเพื่อการอนุรักษ์

แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันการผลิตกระเบื้องดินเผาเกาะยอ ซึ่งเป็นวัสดุท้องถิ่นหลักในการอนุรักษ์พื้นที่มรดกสถาปัตยกรรมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาแทบจะไม่มีการผลิตเพื่อใช้งานในอาคารบ้านเรือนอีกแล้ว เตาเผากระเบื้องในบริเวณเกาะยอก็เลิกผลิตเป็นการถาวร เหลือแต่เพียงเตาเผากระเบื้อง ๒ เตาบริเวณบ้านท่านางหอม ยังคงผลิตอยู่บ้างเพื่อการสั่งเฉพาะสำหรับการก่อสร้างรีสอร์ทเท่านั้น อาคารบ้านเรือนที่ใช้กระเบื้องเกาะยออยู่เดิมนั้นก็ถูกรื้อไปโดยมาก หรือเมื่อถึงคราวซ่อมแซมก็เปลี่ยนเป็นกระเบื้องซึ่งผลิตจากโรงงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของกระเบื้องเกาะยอกับการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชนในชุมชนนาร่อง เพื่อประเมินสภาพและคุณค่าของอาคารที่มีคุณค่าและส่งผลถึงแนวทางในการฟื้นฟูภูมิปัญญาในการผลิตกระเบื้องดินเผาเกาะยอเพื่อใช้ในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาโดยรวมต่อไป

1.3 เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เป้าหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และอธิบายปรากฏการณ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพแวดล้อมและการอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในภาพรวม

1.3.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาการผลิตและปัจจัยการผลิตกระเบื้องดินเผาเกาะยอรวมไปถึงสถานการณ์การใช้งานในปัจจุบัน
- เพื่อศึกษาจำนวนและรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภาคใต้ที่มีการใช้ เคยมีการใช้ และนำกลับมาใช้ ของวัสดุกระเบื้องเกาะยอในพื้นที่ศึกษา
- เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ศึกษากับกระเบื้องเกาะยอ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนบ้านลำปำ รวมไปถึงจำนวน ลักษณะ และสภาพของอาคารที่มีคุณค่าในชุมชน ที่เชื่อมโยงกับการใช้งานกระเบื้องเกาะยอ รวมไปถึงวิธีการผลิตกระเบื้องดินเผาดังกล่าว

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ศึกษาอยู่ในบริเวณชุมชนบ้านลำปำ ต.ลำปำ อ.เมือง จ.พัทลุง ในเฉพาะชุมชนบ้านท่าน้ำหัวนอน รวมไปถึงโบราณสถานที่มีความเกี่ยวข้อง ได้แก่ วัดยางงาม และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องโดยรอบ

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยใช้วิธีผสม (Mixed Method) ระหว่างวิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) กล่าวคือ

1.5.1 การศึกษากรอบแนวคิดของงานวิจัย

โดยการศึกษาานิยามและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะนิยามของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น แนวทางในการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และชุดความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นศึกษา

1.5.2 การระบุปัญหาและสมมุติฐานของงานวิจัย

เป็นการระบุประเด็นปัญหาหลักและรอง ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นกับวัสดุท้องถิ่น (ซึ่งรวมไปถึงช่างฝีมือท้องถิ่นด้วย) เพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ของการศึกษา และการตั้งสมมุติฐานของงานวิจัย

1.5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นส่วนที่มีความสำคัญในงานวิจัยนี้ เพราะเป็นข้อมูลบ่งชี้ถึงสถานการณ์ที่สนับสนุนสมมุติฐานของงานวิจัย โดยการศึกษาจะใช้การเก็บข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1.5.3.1 การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ภูมิบัตร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจภาพรวมของพื้นที่และสถานการณ์และโอกาสที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ในปัจจุบัน

1.5.3.2 การสำรวจ (Survey and Inventory)

เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงปริมาณของจำนวนอาคารที่มีคุณค่าจะใช้แบบฟอร์มการสำรวจอาคาร (Survey Form) เพื่อทำทะเบียนอาคารในชุมชน (Inventory) อย่างคร่าว แต่โดยวิธีการจะใช้การมีส่วนร่วมของเยาวชนในชุมชนเข้ามาร่วมสำรวจโดยวิธี Walk Through พาเดินเข้าสำรวจชุมชนและช่วยกรอกแบบฟอร์มด้วย เป็นการยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเป็นเป้าหมายในเชิงคุณภาพ หลังจากได้ข้อมูลมาแล้วจะใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ที่ปรากฏในแบบฟอร์มการสำรวจ

1.5.3.3 การสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์เพื่อพูดคุยถึงประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral History) และการใช้แบบสอบถามจะดำเนินการควบคู่กันไปเพื่อให้ทราบถึงประวัติของชุมชน และการสำรวจเพื่อผลในการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเมินเกี่ยวกับทัศนคติในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในชุมชน รวมไปถึงการสัมภาษณ์นักวิชาการ ผู้รู้ท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น สถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นโดยผู้คนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตัวสถาปัตยกรรม เพื่อการใช้งานของตนหรือของกลุ่ม เพื่อตอบสนองต่อการใช้งาน วิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของตน โดยสอดคล้องตอบสนองกับสภาพแวดล้อม มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับบริบทที่ตั้ง ใช้วัสดุท้องถิ่น และภูมิปัญญาการก่อสร้างที่สืบปฏิบัติกันมา

ทะเลสาบสงขลา เป็นทะเลสาบที่มีลักษณะเป็น Lagoon คือยังมีส่วนที่สามารถเชื่อมต่อกับทะเลได้ นั้นทำให้ลักษณะของทะเลสาบสงขลาเป็นสามน้ำ คือ ส่วนที่เป็น น้ำเค็ม น้ำกร่อย น้ำจืด อยู่ด้วยกัน เชื่อมต่อทะเลสาบกับฝั่งอ่าวไทยทางทิศตะวันออก ครอบคลุมติดกับพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพัทลุง ในเขตอำเภอเมืองพัทลุง อำเภอปากพะยูน อำเภอบางแก้ว อำเภอเขาชัยสนและอำเภอควนขนุน, จังหวัดสงขลา ในเขตอำเภอระโนด อำเภอสทิงพระ อำเภอกระแสสินธุ์ อำเภอสิงหนคร อำเภอเมืองสงขลา อำเภอควนเนียง อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

กระเบื้องเกายะยอ กระเบื้องที่ผลิตจากบริเวณเกายะยอและบริเวณโดยรอบ โดยแหล่งผลิตกระเบื้องดินเผาเมืองสงขลาที่สำคัญ ได้แก่บริเวณชายฝั่งทะเลสาบทางทิศตะวันตกของเมืองสงขลา ตั้งแต่บริเวณท่าอิฐ ท่าสะพาน มาจนถึงบริเวณบ้านท่านางหอม บ้านบางโหนด ตำบลคูเต่า และบนเกายะยอ เนื่องจากคุณภาพของกระเบื้องจากดินเหนียวน้ำเค็มคุณภาพดีในบริเวณดังกล่าว

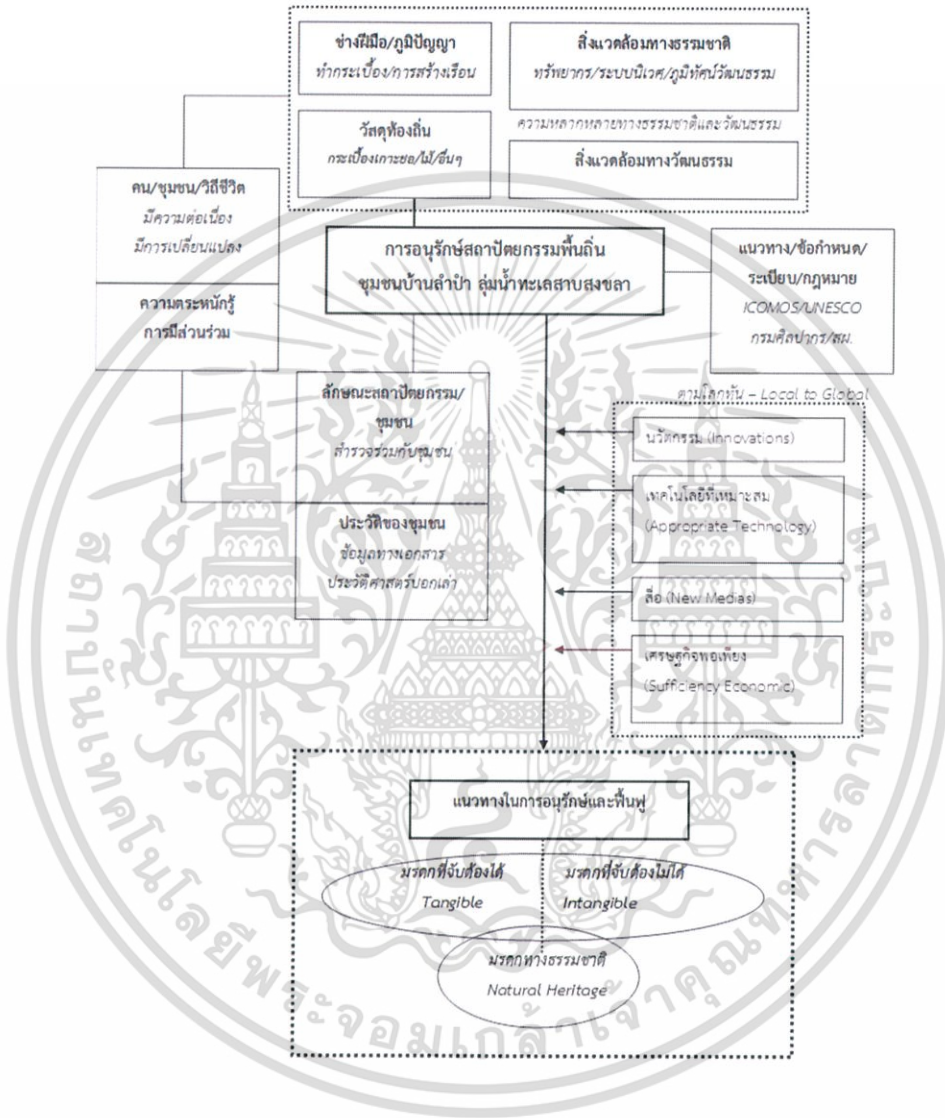
1.7 สมมุติฐานของงานวิจัย

ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ซึ่งต้องควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ วัสดุท้องถิ่น ช่างฝีมือ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสำคัญ เป็นแนวคิดที่ไม่ได้ทำการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Heritage) เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมทางภูมิปัญญา (Intangible Heritage) ด้วย

สมมุติฐานของงานวิจัยนี้อยู่ที่ว่า การอนุรักษ์หรือการดำรงอยู่ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นนั้นมีความสัมพันธ์กับวัสดุก่อสร้างของท้องถิ่นโดยตรง การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นไม่ควรมองแต่ตัวสถาปัตยกรรมอย่างเดียว ควรศึกษาถึงแหล่งที่มาของวัสดุท้องถิ่นด้วย ซึ่งเมื่อศึกษาแล้วอาจจะพบคำตอบของความสัมพันธ์ระหว่างวัสดุท้องถิ่นดังกล่าวกับสภาพแวดล้อมและภูมิปัญญาช่างฝีมือท้องถิ่น เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อีกด้วย ซึ่งในที่นี้จะใช้ชุมชนบ้านลำป่า ในจังหวัดพิจิตรเป็นตัวแทนกลุ่มสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ที่ตั้งถิ่นฐานตามสภาพแวดล้อม และกระเบื้องเกายซึ่งเป็นวัสดุท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและถูกใช้ร่วมกันกับการสรรค์สร้างภูมิทัศน์วัฒนธรรมลุ่มทะเลสาบสงขลา

1.8 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น หรือ Vernacular Architecture คือ สถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นโดยผู้คนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตัวสถาปัตยกรรม เพื่อการใช้งานของตนหรือของกลุ่ม เพื่อตอบสนองต่อการใช้งาน วิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของตน โดยสอดคล้องตอบสนองกับสภาพแวดล้อม มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับบริบทที่ตั้ง ใช้วัสดุท้องถิ่น และภูมิปัญญาการก่อสร้างที่สืบทอดกันมา คำว่า vernacular สะท้อนให้เห็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น นั่นคือการก่อสร้างสานต่อไปพร้อมกับประสบการณ์ การลองผิดลองถูก (trial-error) เป็นกระบวนการที่เรียนรู้ไปกับการทดลองทำ แก้ไข ผ่านเวลาและที่ว่าง

การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ถูกอ้างอิงและเป็นที่ถูกอภิปรายอย่างกว้างขวาง นับตั้งแต่ Bernard Rudofsky ได้จัดแสดงนิทรรศการภาพถ่ายหมู่บ้านพื้นถิ่นจากสถานที่ต่างๆทั่วโลก โดยใช้ชื่อนิทรรศการภาพถ่ายนั้นว่า “Architecture without architects” โดยเป็นการสื่อสารให้เห็นถึงงานที่อยู่อาศัยระดับชาวบ้านที่ไม่ได้รับการออกแบบโดยสถาปนิก Rudofsky (1964) ได้อธิบายเกี่ยวกับนิทรรศการของเขาว่า เป็นการจัดการแสดงการมีอยู่ของสถาปัตยกรรมของโลกที่ไม่คุ้นเคย เป็นสถาปัตยกรรมที่ (nonpedigreed) ไร้ชื่อเรียก หากจะหาชื่อเรียก สถาปัตยกรรมเหล่านี้คงจะเป็น พื้นถิ่น (vernacular) ไร้นาม (anonymous) ไม่เจาะจง (spontaneous) พื้นเมือง (indigenous) หรือ ชนบท (rural) ความหมายและคุณลักษณะของคำว่า vernacular architecture มักได้รับการอ้างอิงและนำไปใช้อย่างแพร่หลายจากนักวิชาการที่สำคัญ ระวีวรรณ โอฬารรัตน์มณี (2009) ได้สรุปไว้พอสังเขป กล่าวคือ

Oliver (1976) กล่าวว่า ปรัชญาของงานพื้นถิ่น คือ การสร้างตามความต้องการจริงเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมโดยผู้ที่รู้แต่เพียงว่าจะทำอย่างไรจึงได้ความรู้สึกพื้นถิ่นพื้นบ้าน

Brunskill (1981) กล่าวว่า “vernacular architecture” นั้น ถูกสร้างอย่างจงใจให้ถาวรมิใช่ชั่วคราวจากแรงบันดาลใจทางประเพณีมิใช่ทางระบบการศึกษา เพื่อสนองต่อกิจกรรมประจำวันที่เรียบง่ายของคนทั่วไปในไร่นาหรือในอุตสาหกรรม มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งต่อกันที่นั่นๆ ใช้วัสดุก่อสร้างท้องถิ่น แสดงออกถึงวัฒนธรรมและปรัชญาที่สั่งสมมาในวิถีชีวิตของผู้คน เป็นความสามารถในการออกแบบและก่อสร้างที่ผสมผสานความคิดและอารมณ์มากกว่าประโยชน์ใช้งานเพียงอย่างเดียว

Mercer (1981) กล่าวว่า “vernacular architecture คือ สถาปัตยกรรมที่มีรูปแบบเฉพาะและใช้กันทั่วไปโดยกลุ่มคน สถานที่และช่วงเวลาหนึ่งๆ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ไม่มีอาคารใดสามารถเป็น vernacular architecture ในตัวของมันเองโดยปราศจากความสัมพันธ์กับบริบท ทั้งบริบทของสถานที่และเวลา”

Oliver (1997) ยังกล่าวอีกว่า “vernacular architecture ประกอบไปด้วยอาคารพักอาศัยและอาคารชนิดอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่หาได้ ถูกสร้างและเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้สร้าง และชุมชน ใช้เทคโนโลยีตามแบบอย่างประเพณีที่สืบทอดกันมา เพื่อรองรับความต้องการเฉพาะ โดยคำนึงถึงค่านิยม เศรษฐกิจ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่สร้างสถาปัตยกรรมนั้น”

นักวิชาการไทยหลายท่านก็ได้ตระหนักถึงคุณค่าของการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ผ่านงานศึกษาและงานเผยแพร่ของท่าน ในงานวิจัยนี้จะใช้กรอบความคิดเรื่องการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของ รศ. วิวัฒน์ เตมียพันธ์ และศาสตราจารย์อรศิริ ปาณินท์เป็นแนวทางในการศึกษา กล่าวคือ

อรศิริ ปาณินท์ (2542) กล่าวว่า “บ้านและชุมชนพื้นถิ่นแสดงให้เห็นถึงบรรยากาศของการอยู่อาศัยที่เหมาะสมและลงตัวของวิถีชีวิตและเงื่อนไขทางวัฒนธรรมที่มีรูปแบบเฉพาะของท้องถิ่นนั้นๆ” และยังได้ให้คำจำกัดความ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ว่าเป็น สถาปัตยกรรมซึ่งเป็นของชาวบ้านเป็นไปตามวิถีชีวิตและระบบนิเวศของแต่ละพื้นที่ ก่อสร้างโดยชาวบ้าน โดยการถ่ายทอดระบบวิธีต่อเนื่องกันจากบรรพบุรุษถึงลูกหลาน ใช้วัสดุตามที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น ก่อตัวขึ้นอย่างไม่เป็นระเบียบนักในทัศนวิสัย แต่ท่ามกลางความไม่เป็นระเบียบนี้ได้แทรกตัวระบบของการก่อตัวของชุมชนและสถาปัตยกรรมไว้อย่างค่อยเป็นค่อยไป มีความสัมพันธ์แนบแน่นกับระบบนิเวศ และสามารถใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการปรับตัวให้วิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมธรรมชาติมีความสมดุล... โดยเฉพาะการเน้นย้ำถึงความหมายในเชิงนามธรรมว่า เพราะการสื่อความหมายถึงพื้นถิ่นต้องอาศัยการอ่านให้เข้าใจด้วยรูปทรง วิถีชีวิต และวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมสรรค์สร้างในบริบทที่สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นนั้นๆ ดำรงอยู่ ซึ่งกินความหมายถึง ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ พืชพรรณ และระบบนิเวศ ซึ่งเป็นการพิจารณาในลักษณะที่เป็นองค์รวมมิใช่พิจารณาเฉพาะตัวสถาปัตยกรรม

วิวัฒน์ เตมียพันธ์ (2543) กล่าวว่า “สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเป็นอาคารที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของประชาชน มีลักษณะเหมือนกันในแต่ละท้องถิ่น เพราะมีใช้งานออกแบบตามลักษณะเฉพาะตัวของสถาปนิก หากแต่เป็นลักษณะรวมของสังคมโดยอาศัยความรู้ประสบการณ์ความชำนาญที่สั่งสมและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น” และยังได้ให้แนวคิดในการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ไว้ในบทความเรื่อง แนวทางการศึกษาค้นคว้าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ซึ่งสรุปเป็นแนวทางใหญ่ๆ ได้ 2 แนวทาง คือ แนวทางแรกเป็นแนวทางของสถาปนิกที่มีพลังสร้างสรรค์ในตัวสูง และแนวทางที่สองเป็นแนวทางของสถาปนิกและแนวทางการศึกษาสถาปัตยกรรมที่ต้องการค้นคว้าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นด้วยระบบวิธีทางการศึกษาที่เป็นระบบและเป็นขั้นตอน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยในแนวทางที่ 2 นี้ ได้อ้างอิงถึงวิธีการศึกษาของ R.W. BRUNSKILL ซึ่งได้ให้แนวทางการศึกษาในรายละเอียดของส่วนประกอบอาคารจากวัสดุและวิธีการก่อสร้างโดยการแยกส่วนประกอบอาคารออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

- ผนัง วัสดุและวิธีการก่อสร้าง (WALLING : CONSTRUCTION AND MATERIAL)
- หลังคา - รูปร่าง วัสดุและวิธีการก่อสร้าง(ROOFING : SHAPE, CONSTRUCTION AND MATERIAL)
- แพลนและรูปตัด (PLAN AND SECTION) ตลอดถึงบันได ประตูและหน้าต่าง
- รายละเอียด(ARCHITECTURAL DETAIL)
- โรงนา (FARM BUILDING)
- อาคารพื้นถิ่นในเมืองและโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กของชาวบ้าน (VERNACULAR AND MINOR INDUSTRIAL BUILDING)

เมื่อวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆแล้วเริ่มประเมินคุณค่าของอาคารโดยสรุปคุณค่าเป็น 3 หัวข้อ คือคุณค่าของการแก้ปัญหาเรื่องประโยชน์ใช้สอย คุณค่าการก่อสร้างและการใช้วัสดุ ระบบวิธีของโครงสร้างที่ทำให้เกิดความมั่นคงแข็งแรง ประการสุดท้ายคือการประเมินคุณค่าทางความงาม

ในด้านการอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น จะเป็นการไม่สอดคล้องกับลักษณะของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ซึ่งดำรงอยู่ร่วมกับการปรับตัวเปลี่ยนแปลง ตามผู้สร้างและผู้ใช้งาน อย่างไรก็ตาม ดัชนีชี้วัดว่าคุณค่าของอาคารพื้นถิ่นทั้งหมดนั้นจัดว่าเป็นสถาปัตยกรรมหรือไม่ สถาปัตยกรรมในความหมายทั่วไปกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจึงต่างกันตรงกระบวนการและการรับรอง ความแตกต่างตรงนี้มีสาระสำคัญและมีผลกระทบต่อเสถียรภาพของงานพื้นถิ่นที่มีอยู่ทั่วโลก สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวนมาก เช่น กระโจม เต็นท์ กระจง ไร่ ไร่ ไร่ ถูกมองว่ามีใช้สถาปัตยกรรม ทำให้งานเหล่านี้ได้รับความสนใจน้อยลงโดยเฉพาะในกลุ่มสถาปนิกและนักอนุรักษ์ผู้มีบทบาทในการกำหนดว่าอาคารใดควรได้รับการอนุรักษ์หรือทำลายโดยวัดจากระดับ งานจำนวนมากที่มีคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ตกหล่นไปจากรายการอนุรักษ์อย่างน่าเสียดายเพียงเพราะมันไม่ใช่สถาปัตยกรรม (Oliver, 1976 อ้างใน ระวีวรรณ โอฬารรัตน์มณี, 2009)

ในเดือนตุลาคม ปี 1999 ที่ประชุมสามัญของสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศ หรือ ICOMOS ครั้งที่ 12 ณ ประเทศเม็กซิโก ได้ประกาศรับรอง “กฎบัตรว่าด้วยมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น” หรือ Charter on the Built Vernacular Heritage โดยเน้นให้เห็นว่า “มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น เป็นจุดศูนย์รวมความชื่นชอบและความภาคภูมิใจของมนุษย์ทุกคน และได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์และผลผลิตที่โดดเด่นของสังคม แม้ว่าจะมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการแต่ก็มีระเบียบแบบแผน มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากประโยชน์ ใช้สอยเป็นสำคัญและในขณะเดียวกันก็ยิ่งถึงพร้อมด้วยความน่าสนใจและความงาม เป็นทั้งจุดรวมของวิถีชีวิตร่วมสมัยและยังเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ของสังคมในเวลาเดียวกัน แม้ว่ามรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นเหล่านี้เกิดขึ้นจากน้ำมือมนุษย์แต่ก็เป็นผลงานสร้างสรรค์ของกาลเวลาเช่นเดียวกัน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นคงไม่คู่ควรต่อการเป็นมรดกของมนุษยชาติหากปราศจากการดูแลเอาใจใส่ของมนุษย์เพื่ออนุรักษ์ความผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมซึ่งประกอบขึ้นเป็นแก่นของการปรากฏอยู่ของมนุษย์...มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ กล่าวคือเป็นการแสดงออกขั้นพื้นฐานทางวัฒนธรรมของชุมชนและของความสัมพันธ์กับอาณาบริเวณที่ตั้งอยู่ในขณะเดียวกันก็เป็นการแสดงออกถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมในโลกนี้...สิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นเป็นวิถีแห่งธรรมชาติและวัฒนธรรมในสังคมนั้นๆ เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นและการปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องในลักษณะที่ตอบสนองต่อสภาพบังคับทางสังคมและสิ่งแวดล้อม จารีตประเพณีที่ยังคงอยู่ถูกคุกคามอยู่ทั่วโลกจากแรงกดดันทางเศรษฐกิจและการกลืนวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมให้เป็นแบบเดียวกันหมด ปัญหาพื้นฐานที่มาจากแรงกดดันเหล่านี้ต้องได้รับการแก้ไขโดยชุมชนต่างๆ พร้อมด้วยรัฐบาล นักวางแผน สถาปนิกนักอนุรักษ์และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหลายสาขา สืบเนื่องจากการกลืนวัฒนธรรมให้เป็นแบบเดียวกันและการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของโลกไปในแนวทางเดียวกันทั้งหมดนั้น ส่งผลให้โครงสร้างพื้นถิ่นทั่วโลกตกอยู่ในสถานะที่เปราะบางเป็นอย่างยิ่ง ต้องเผชิญกับปัญหาร้ายแรงของสิ่งที่กำลังจะหมดไป ดุลยภาพและการที่จะทำ ให้ผสมกลมกลืนกันได้” และได้ให้หลักการในการอนุรักษ์มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นไว้ว่า (ICOMOS, 1999)

1. การอนุรักษ์มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นต้องดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาวิชา ในขณะที่ต้องคำนึงถึงการพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และความจำเป็นที่ต้องเคารพต่อลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของชุมชน
2. ชี้นำงานร่วมสมัยที่อยู่บนสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น กลุ่มของสิ่งก่อสร้างหรือชุมชนพื้นถิ่นควรเคารพคุณค่าทางวัฒนธรรมและลักษณะตามแบบดั้งเดิมของสิ่งเหล่านั้นด้วย
3. มีเพียงน้อยครั้งมากที่สิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นจะสามารถสื่อได้จากโครงสร้างเพียงอย่างเดียว การอนุรักษ์จึงจะดีที่สุดเมื่อทำการบำรุงรักษาและสงวนรักษาไว้ซึ่งลักษณะที่แสดงความเป็นตัวแทนของกลุ่มของสิ่งก่อสร้างและชุมชนเป็นรายภูมิภาคไป
4. มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นเป็นส่วนหนึ่งที่ผสมกลมกลืนอยู่กับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์นี้ต้องนำมาใช้ในการพิจารณาในการพัฒนาวิธีการในการอนุรักษ์
5. สิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นมิได้รวมความเฉพาะรูปทรงทางกายภาพ เนื้อวัสดุของสิ่งก่อสร้าง โครงสร้างและที่ตั้งของสิ่งก่อสร้างนั้นๆ เท่านั้น แต่รวมถึงแนวทางที่สิ่งปลูกสร้างเหล่านี้ถูกใช้สอยและเป็นที่ยอมรับ รวมทั้งจารีตประเพณีและการรวมกลุ่มเชิงนามธรรมซึ่งผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งก่อสร้างนั้นด้วย

สำหรับใน กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม ได้ให้แนวคิดในเรื่องเกี่ยวกับมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นไว้ว่า (ICOMOS Thailand, 2011)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

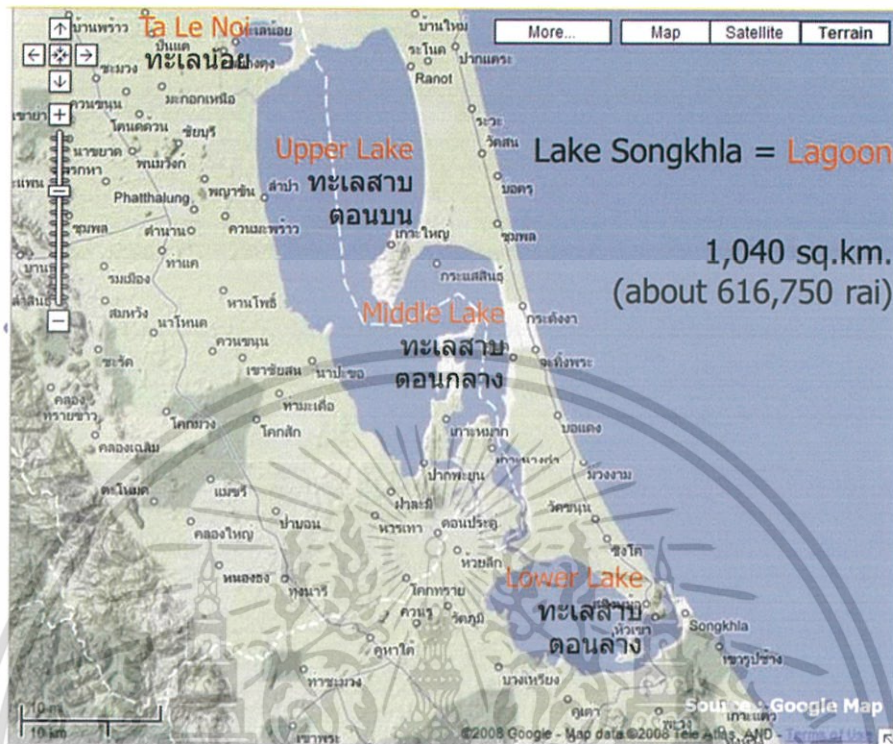
มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น หมายถึง สิ่งก่อสร้างที่มีผลสืบเนื่องมาจากความเชื่อและประโยชน์ใช้สอย มีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นหรือภูมิภาค แฝงไปด้วยความงามที่แสดงออกทางวัฒนธรรมอันหลากหลายของชุมชน ซึ่งสัมพันธ์กับอาณาบริเวณที่ตั้ง ตามลักษณะของวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม ตลอดจนสภาพดินฟ้าอากาศที่แตกต่างกัน มีการก่อสร้างที่ได้รับการถ่ายทอดกันมา มีการประยุกต์ใช้ระบบการก่อสร้างและงานฝีมือแบบดั้งเดิมอย่างมีประสิทธิภาพ และแนวทางการดำเนินการอนุรักษ์สิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น โดยคำนึงถึงการพัฒนาหรือความเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาของชุมชน โดยงานที่ต่อเติมบนสิ่งก่อสร้าง หรือในบริเวณชุมชนพื้นถิ่นนั้น ควรเคารพคุณค่าทางวัฒนธรรมและลักษณะตามแบบดั้งเดิมที่ผสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ แนวทางในการปฏิบัติได้แก่ การวิจัย บันทึกจัดเก็บข้อมูล ส่งเสริมให้มีการสืบสานระบบการก่อสร้างและทักษะฝีมือช่างพื้นถิ่นในทุกระดับ อาจใช้ วัสดุใหม่ที่ไม่เปลี่ยนแปลงการแสดงออกของภาพลักษณ์ ผิวด้านวัสดุ รูปทรง ไปจากโครงสร้างและวัสดุของเดิมที่สืบเนื่องมา

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ได้ถูกให้ความสำคัญในฐานะมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น ทั้งในเชิงความหมาย คำจำกัดความ และหลักการในการอนุรักษ์ อย่างไรก็ตามการดำเนินการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในสภาพแวดล้อมแลพภูมิโนเวศที่มีลักษณะเฉพาะมีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจเงื่อนไขที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน ที่เป็นปัจจัยต่อการก่อเกิดและการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมถิ่นทะเลสาบสงขลา

2.2 กลุ่มทะเลสาบสงขลา และการตั้งถิ่นฐาน

ทะเลสาบสงขลา เป็นทะเลสาบที่มีลักษณะเป็น Lagoon คือยังมีส่วนที่สามารถเชื่อมต่อกับทะเลได้นั้นทำให้ลักษณะของทะเลสาบสงขลาเป็นสามน้ำ คือ ส่วนที่เป็น น้ำเค็ม น้ำกร่อย น้ำจืดอยู่ด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีคลองอีกหลายสายจากฝั่งตะวันตกลงมาในทะเลสาบและเชื่อมต่อกับทะเลสาบกับฝั่งอ่าวไทยทางทิศตะวันออก ลักษณะทางกายภาพของทะเลสาบสงขลาอาจแบ่งได้เป็น 4 ตอน ได้แก่ 1) ทะเลน้อย ในเขตจังหวัดพัทลุง เป็นแหล่งน้ำที่อยู่แยกคนละส่วนกับทะเลสาบแต่มีลำคลองน้ำจืดสายหนึ่งเชื่อมต่อแหล่งน้ำทั้งสองเข้าด้วยกัน มีเนื้อที่ประมาณ 30 ตารางกิโลเมตร ความลึกโดยเฉลี่ย 1.5 เมตร ปริมาณน้ำประมาณ 44 ล้านลูกบาศก์เมตร (ในเดือนมีนาคม) เป็นทะเลสาบน้ำจืดที่มีพืชน้ำนานาชนิดขึ้นทั่วไป รอบๆเป็นป่าพรุผืนใหญ่ 2) ทะเลสาบตอนบน เขตจังหวัดพัทลุงในฝั่งตะวันตก และสงขลาในฝั่งตะวันออก 3) ทะเลสาบตอนกลาง เขตจังหวัดพัทลุงและสงขลา ทั้งสองส่วนนี้มักเรียกกันว่าทะเลหลวง มีพื้นที่ประมาณ 786 ตารางกิโลเมตร ความลึกโดยเฉลี่ย 2 เมตร ปริมาณน้ำประมาณ 1,180 ล้านลูกบาศก์เมตร (ในเดือนมีนาคม) ทะเลสาบตอนบนตอนเหนือสุดน้ำจะเป็นน้ำจืด ส่วนทะเลสาบตอนกลางตั้งแต่เขตอำเภอป่าพะยูงลงมาจนถึงช่องแคบปากกรอเป็นน้ำกร่อย 4) ทะเลสาบตอนล่าง ในเขตจังหวัดสงขลา มีพื้นที่ 223 ตารางกิโลเมตร ความลึกโดยเฉลี่ย 1.5 เมตร แหล่งน้ำตอนนี้มีลักษณะเป็นน้ำเค็มและน้ำกร่อย มีอาณา

เขตตั้งแต่ช่วงปากทะเลสาบไปจนถึงช่องแคบปากกรอ (วารสารทักษิณคดี ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 เดือนตุลาคม – เดือนมีนาคม พ.ศ. 2535 – 2536)

ภาพที่ 2.1 แสดงพื้นที่และส่วนประกอบของกลุ่มทะเลสาบสงขลา

ที่มา : Google Maps ปรับปรุงโดย ผู้วิจัย

ในอดีตนั้นพื้นที่บริเวณนี้แผ่นดินยังไม่ได้เชื่อมต่อกันเป็นทะเลสาบเหมือนในปัจจุบัน หากแต่เป็นเกาะเรียงรายกันอยู่ 5 เกาะ โดยมีเกาะใหญ่ที่สุดอยู่ทางเหนือ หลังจากนั้นเกาะทั้ง 5 เกาะได้รวมกันกลายมาเป็นเกาะใหญ่เกาะเดียวมีชื่ออยู่ในแผนที่โบราณจากสมัยนั้นว่า “พูโลแทนทาลัม” หลังจากนั้นจากบันทึกของนักเดินเรือสำรวจได้บ่งชี้ว่าร่องน้ำสันทรายระหว่างเกาะกับแผ่นดินได้ตื้นเขินและกลายเป็นทะเลสาบแบบ Lagoon ในเวลาต่อมา หากจะนับอายุของการเป็นทะเลสาบ การเกิดเป็นทะเลสาบสงขลา ก็เพิ่งเกิดขึ้นเพียงร้อยกว่าปีมานี้เอง หากแต่บริเวณโดยรอบทะเลสาบสงขลา เป็นที่ตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มายาวนาน โดยเฉพาะแนวแผ่นดินบก สทิงพระ ระโนด อย่างน้อยก็มีการตั้งถิ่นฐานตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 13 เป็นต้นมา พัฒนาการของการตั้งถิ่นฐานนี้สืบเนื่องจากอดีตเป็นต้นมา จะเห็นได้จากจำนวนวัดและชุมชนจำนวนมากโดยรอบทะเลสาบสงขลา และยังมีความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเพื่อการแลกเปลี่ยนสินค้าและการค้าขายอีกด้วย โดยชุมชนเหล่านี้ได้มีพัฒนาการของชุมชนและมีความเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา โดยมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์ทางน้ำเป็นหลัก แต่เมื่อมีการเข้ามาของทางรถไฟสายใต้และการใช้รถยนต์ ชุมชนเหล่านี้ก็ได้ลดบทบาทลง แต่ยังคงเหลือไว้ซึ่งมรดกทางสถาปัตยกรรมและการตั้งถิ่นฐานที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมพร้อมกับวิถีชีวิตอันเรียบง่ายสงบในปัจจุบัน ชุมชนเหล่านี้ได้แก่ ชุมชนบ้านทะเลน้อย ชุมชนบ้านลำปำ ชุมชนระโนด ชุมชนปากพะยูน ชุมชนบ้านคูชุด ชุมชนเกาะยอ และชุมชนที่สงขลาเป็นต้น สินค้าที่นำมาค้าขาย ก็จะเป็นผลผลิตที่สามารถผลิตและหาได้ตามพื้นที่ภูมิโนเวศวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่โดยรอบ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทะเลสาบ โดยพื้นที่ตอนบนของทะเลสาบรวมไปถึงทะเลน้อยนั้น ลุ่มน้ำปากพนังในจังหวัดนครศรีธรรมราช และที่ลุ่มในจังหวัดพัทลุง เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญ ทะเลน้อยก็มีผลิตภัณฑ์จากกระจูดและสัตว์น้ำจืดแปรรูป เช่น ปลาตุกร้าแลกเปลี่ยนค้าขายกับชุมชนระโนด ลงมาถึงชุมชนที่เมืองสงขลาซึ่งอยู่ทะเลสาบตอนล่าง ซึ่งเป็นน้ำเค็ม ทางสงขลาเองก็สามารถหาสัตว์ทะเลได้อย่างเพียงพอและแปรรูปเอาไปค้าขายกับพื้นที่ตอนบนของทะเลสาบได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีผลผลิตอื่นๆ จาก ยางพารา น้ำตาลโตนด พริกไทย ผลไม้ อื่นๆ ไม้ สมุนไพรจากป่าเทือกเขา แร่ดีบุก รวมไปถึงรังนกซึ่งเป็นสินค้าราคาแพงอีกด้วย สภาพพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์โดยรอบลุ่มทะเลสาบสงขลาและชุมชนโดยรอบนั้น นอกจากจะมีทรัพยากรทางธรรมชาติอันเป็นปัจจัยหลักในการตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีพแล้ว ยังมีภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ มาเป็นวัสดุและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นอันมีคุณค่า โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์กระเบื้องและเครื่องปั้นดินเผา เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่สามารถส่งจำหน่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน จากหลักฐานที่ค้นพบแสดงให้เห็นถึงความเจริญและพัฒนาการของอุตสาหกรรมประเภทนี้หนาแน่นบนคาบสมุทรสทิงพระในท้องถิ่นต่างๆ เช่น บ้านสทิงหม้อ ชุมชนปะโอ เกาะยอ ตลอดมาจนถึงชุมชนท่านางหอม โดยเฉพาะการผลิตกระเบื้องดินเผาสำหรับมุงหลังคา การใช้งานเป็นที่นิยมอย่างมากในบริเวณพื้นที่โดยรอบลุ่มทะเลสาบสงขลา รวมไปถึงจังหวัดข้างเคียง เป็นวัสดุหลักของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแห่งลุ่มทะเลสาบ โดยสามารถพบเห็นได้ในชุมชนที่มีความสำคัญทุกชุมชนและกระจายตัวในบ้านเรือนพื้นถิ่นโบราณสถาน วัดวา โดยทั่วไป (นิพัทธ์พร เพ็งแก้ว, 2543)

ภาพที่ 2.2 แผนที่ราชอาณาจักรสยามและอาณาจักรใกล้เคียง เขียนโดย

บาทหลวง Placide Augustin นักภูมิศาสตร์แห่งราชสำนักฝรั่งเศส มอบให้แก่ เซอวาเลียร์ เดอ โชมองต์

ราชทูตฝรั่งเศสที่เดินทางมายังกรุงสยามในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พ.ศ.2228

ที่มา : นิพัทธ์พร เพ็งแก้ว (2549)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.3 แผนที่คาบสมุทรภาคใต้ของราชอาณาจักรสยาม เขียนโดย Henry Burney's เมื่อ พ.ศ. 2363

2.3 กระเบื้องเกะยอ และการค้าบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา

ประวัติการทำกระเบื้องดินเผาเมืองสงขลา มีผู้เล่ากันว่า มีชาวจีนอพยพเป็นผู้ริเริ่ม (จากการสัมภาษณ์คุณลุงอ้อม ทิพย์โอสถ ผู้ผลิตกระเบื้องเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2550 ท่านก็ได้ให้ข้อมูลว่ามีบรรพบุรุษเป็นชาวจีน รวมทั้งให้ข้อมูลว่าบนเกาะยอมีคนจีนตั้งถิ่นฐานอยู่มาก) และได้ขยายการผลิตออกไปอย่างกว้างขวาง จนเป็นที่รู้จักกันทั่วทั้งภาคใต้ จนไปถึงประเทศมาเลเซีย โดยมีหลักฐานบ่งบอกถึงการผลิตกระเบื้อง ในเมืองสงขลาตั้งแต่ในช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 3 ถึงสมัยรัชกาลที่ 4 เนื่องจากบริเวณเกาะยอและบริเวณโดยรอบนั้นมีดินดีเหมาะแก่การทำอุตสาหกรรมในครัวเรือนเครื่องปั้นดินเผา ประเภทกระเบื้อง อิฐ หม้อ ไห อ่าง และสิ่งอื่นๆ โดยแหล่งผลิตกระเบื้องดินเผาเมืองสงขลาที่สำคัญ ได้แก่ บริเวณชายฝั่งทะเลสาบทางทิศตะวันตกของเมืองสงขลา ตั้งแต่บริเวณท่าอิฐ ท่าสะพาน มาจนถึงบริเวณบ้านท่านางหอม บ้านบางโหนด ตำบลคูเต่า และบนเกาะยอ โดยเป็นที่นิยมอย่างมาก อันเนื่องมาจากคุณภาพของกระเบื้องจากดินเหนียวน้ำเค็มคุณภาพดีในบริเวณดังกล่าว จนมีการเรียกชื่อกระเบื้องจากแถบนี้กันอย่างติดปากว่า “กระเบื้องเกะยอ” (ประเวศน์ วิริยานุวัฒน์, 2539)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.4 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ลุงอ้อม ทิพย์โอส ผู้สืบสานการผลิตกระเบื้องดินเผา บ้านท่านางหอม ตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 ที่มา : ผู้วิจัย

การผลิตกระเบื้องเกาะยอสามารถทำได้เฉพาะเดือน 4 ถึงเดือน 10 ซึ่งเป็นหน้าแล้งเท่านั้น เป็นการผลิตเฉพาะ 7 เดือน ใน 1 ปี ในช่วงฤดูฝนไม่สามารถประกอบการได้โดยสิ้นเชิง แหล่งวัตถุดิบคือดินเหนียวน้ำเค็มจากบริเวณใกล้เคียงกับเตาเผากระเบื้อง โดยจะขุด 2 ถึง 3 เดือนต่อครั้ง โดยลอกหน้าดินและหญ้าเดิมออก ดินเหนียวดังกล่าวจะมีลักษณะสีขาว ปนดำและเหลือง เมื่อเผาออกมาแล้วจะมีสีขาวและสีแดง ดินเหนียวน้ำเค็มจะถูกขุดขึ้นมากองไว้บริเวณพื้นที่ที่ขุด แล้วจะเหยียบบวดให้เป็นเนื้อเดียวกัน จากนั้นก็จะนำไปไว้ที่โรงทำกระเบื้องที่ติดกับเตา แล้วบวดดินอีกครั้งหนึ่งด้วยเท้า โดยใช้คันธนูสายลวดตัดคัดเอาสิ่งปนเปื้อนออกไป เมื่อบวดจนดินเข้ากันสนิทดีแล้ว ก็ห่มดินไว้ด้วยแผ่นพลาสติก รอการเข้าเบ้าพิมพ์ต่อไป เบ้าพิมพ์จะทำด้วยไม้ ทำแบบเป็นรูปกระเบื้อง ก่อนรดดินเข้าเบ้าจะโรยซีเมนต์กลบลงในเบ้าเพื่อให้เกาะแบบพิมพ์กระเบื้องออกโดยง่าย การเอาดินเข้าเบ้าพิมพ์จะใช้เท้าเหยียบบวดดินให้เข้าไปในเบ้าอย่างสนิทและใช้คันธนูลวดปาดเอาดินส่วนเกินออกไป เอามือแตะปลายกระเบื้องแล้วยกแบบขึ้นเล็กน้อยแบบกระเบื้องก็จะหลุดติดมือออกมา โดยแผ่นกระเบื้องจะมีความบางมาก เพียง 1½ ถึง 2 หุนเท่านั้น จากนั้นจึงเอาไปตาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บนลานอิฐ (กระเบื้องหน้าวัว ซึ่งเป็นวัสดุดินเผาท้องถิ่นหลักในการก่อสร้างเช่นกัน) โดยใช้ไม้บางๆ หนาประมาณ 2 เซนติเมตรมาทาบหักหัวกระเบื้องเป็นขอสำหรับเกี่ยวกับระแนง เมื่อตากแล้วก็นำมารวมกันเป็นชุด ชุดละ 5 แผ่นเพื่อรอเผาต่อไป ก่อนเผาจะนำกระเบื้องมาเรียงในเตา สำหรับเตาที่มีขนาดใหญ่สามารถเรียงกระเบื้องได้ประมาณ 80,000 ถึง 90,000 แผ่น การเผาจะใช้เวลาในการเผาประมาณ 10 ถึง 15 วัน และปิดปากเตาด้วยโคลนทรายหมกทิ้งไว้อีกประมาณ 20 วัน จึงเปิดเตานำกระเบื้องออกมาเตรียมจำหน่ายต่อไป

ภาพที่ 2.5 บ่อดินสำหรับชุดดินเหนียวน้ำเค็มไปทำกระเบื้อง
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 2.6 เตาเผากระเบื้องที่มีลักษณะโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับการใช้งาน
ที่มา : ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.7 แสดงวิธีการเตรียมดินเหนียวและการพิมพ์แบบกระเบื้องก่อนที่จะนำไปตาก
ที่มา : ผู้วิจัย

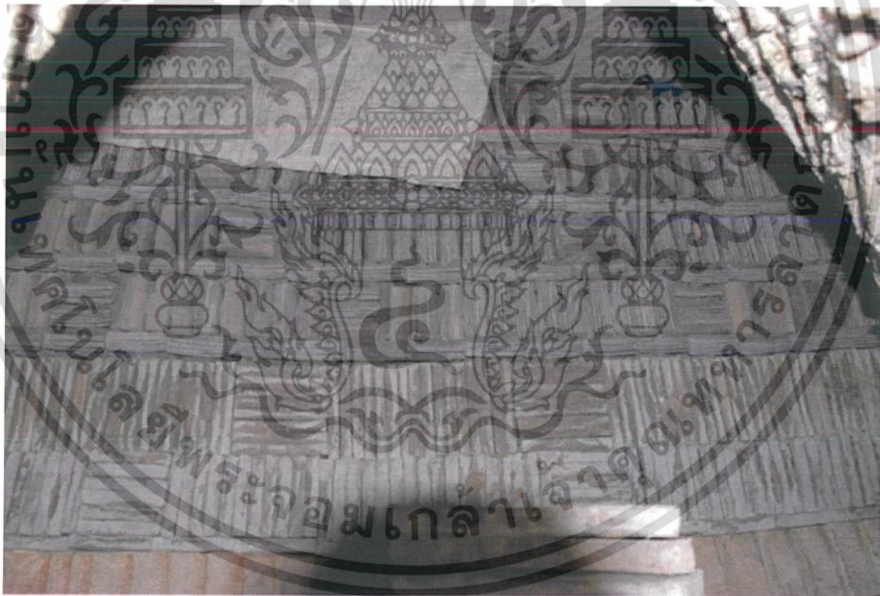

ภาพที่ 2.8 แสดงวิธีการนำแบบที่พิมพ์เสร็จแล้วออกไปตากกลางแจ้ง พร้อมกับวิธีการใช้ไม้หักหัว
ที่มา : ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.9 แสดงวิธีการเรียงกระเบื้องหลังจากที่ทำการตากแดดแล้วเพื่อเตรียมเข้าเตา
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 2.10 แสดงวิธีการเรียงกระเบื้องในเตาเผากระเบื้องเพื่อเตรียมการเผา
ที่มา : ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.11 แสดงวิธีการเติมฟืนเติมไฟหน้าปากเตาเพื่อให้ความร้อนเผากระเบื้องอย่างสม่ำเสมอ

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 2.12 แสดงตัวอย่างวิธีการมุงกระเบื้องจากกระเบื้องที่ทำการเผาเรียบร้อยแล้ว

ที่มา : ผู้วิจัย

ในปัจจุบัน จากการสำรวจของผู้เขียน เมื่อเดือน เมษายน 2550 พบเตาเผากระเบื้องที่ยังมีการผลิตอยู่เพียง 2 เตา ที่บ้านท่านางหอม จากจำนวนรวมทั้งหมดในอดีตในบริเวณเกาะยอ ท่านางหอม กว่า 200 เตา โดยลูกค้าที่สั่งทำกระเบื้องในปัจจุบันจะใช้สำหรับอาคารในรีสอร์ทชายทะเลทั้งทางฝั่งอันดามันและอำเภอ

ไทย แต่ด้วยการขนส่งด้วยรถยนต์และมีระยะทางไกล กระเบื้องที่ผลิตในปัจจุบันจึงมีความหนามากกว่า เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระเบื้องในอดี้อยู่บ้าง โดยขายในราคาแผ่นละ 2.50 บาท ถึง 3 บาท ต่อ 1 แผ่น จากข้อนี้เห็นว่าหากมีการสนับสนุนให้มีการใช้งานกระเบื้องให้มากขึ้น โดยชูคุณค่าของภูมิปัญญาและประเด็นเรื่องของความพอเพียงในการจัดการก่อสร้าง มีการเปรียบเทียบให้เห็นถึงราคา ข้อดี ข้อเสีย กับวัสดุที่ผลิตจากโรงงาน เช่น กระเบื้องลอน ซึ่งต้องอาศัยแรงงาน “อื่น” ไม่สามารถทำได้เองในครอบครัวและละแวกบ้าน โดยจะกล่าวประเด็นนี้ในเรื่องของการอนุรักษ์ขนความพอเพียงต่อไป

การค้าส่งในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาได้ใช้การดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ ส่งสินค้าตามใบบอกให้กับผู้ค้าตามชุมชนท่าเรือหลักด้วยการอาศัยเรือส่งสินค้าโดยผู้จัดส่งไม่ต้องไปกับเรือสินค้าแต่จะมอบหมายหน้าที่ในการจัดส่งให้กับเรือส่งประจำเป็นผู้จัดส่งตามใบบอก (ใบสั่ง) และมอบหมายให้ข้าราชการค่าสินค้าต่างๆมากับเรือดังกล่าว หรือรับสินค้าแลกเปลี่ยนกลับมาตามจำนวนเงินที่ส่งสินค้า ลักษณะดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นกับเครือข่ายการค้าที่เป็นลูกค้าหรือทำการค้ากันเป็นประจำ ลักษณะที่สองเจ้าของสินค้าเดินทางไปพร้อมกับสินค้าด้วย โดยการจัดสินค้าที่มีอยู่ลงเรือเพื่อนำสินค้าไปเสนอขายตามท่าเรือหลักให้ผู้รับสินค้าตามท่าเรือหลักเลือกรับสินค้าตามที่ต้องการ เป็นการจัดการด้วยตนเอง วิธีการนี้ผู้ค้าสามารถสำรวจความต้องการสินค้าและดูช่องทางในการเปิดสินค้าใหม่ๆไปด้วย

หลังจากนั้นจะมีการกระจายสินค้าไปตามท่าเรือย่อยหรือการค้าเร่ตามชุมชน ซึ่งเป็นวิธีการขายตรงระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อด้วยการอาศัยเรือขนาดเล็กบรรทุกสินค้านำออกเร่ขายไปตามชุมชนต่างๆที่อยู่ใกล้ๆ พ่อค้าจะนำสินค้าลงเรือแล้วนำเรือไปตามสายคลองต่างๆในชุมชน ขายสินค้าให้กับผู้คนตามสายคลองหรือตลาดในชุมชน เมื่อขายหมดก็จะกลับมารับสินค้าตามท่าเรือหลักอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำไปขายต่อไปตามสายคลองอีกโดยที่ผู้ค้าจะทราบความต้องการของผู้ซื้อสินค้าเป็นอย่างดี บางครั้งหากมีสินค้ามากและขายไม่หมด ผู้ค้าก็จะนำเรือล่องไปเรื่อยโดยอาจแวะพักแรมตามชุมชนหรือบ้านเรือนที่ได้รับเชิญให้พักและเดินทางต่อไปจนจำหน่ายสินค้าได้หมดจึงเดินทางกลับและในบางโอกาสก็นำสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่นอื่นกลับมาจำหน่ายในชุมชนบ้านของตนเองด้วย (ปก แก้วกาญจน์, 2540)

เครื่องปั้นดินเผา อิฐหน้าวัว และกระเบื้องดินเผาเกาะยอและก็ได้อาศัยการแพร่กระจายการค้าทางเรือและส่งต่อไปทางบกจนไปทั่วลุ่มทะเลสาบสงขลาและท้องถิ่นใกล้เคียง รวมทั้งมายังเมืองหลวงอีกด้วย ในฐานะสินค้าอุตสาหกรรมพื้นเมือง จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่นำมาไปประโยชน์จากภูมิปัญญาของมนุษย์ เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นถึงความเจริญและพัฒนาการของอุตสาหกรรมประเภทนี้บนคาบสมุทรสงขลา

2.4 การกระจายตัวของกระเบื้องดินเผา

มีหลักฐานในสมัยรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ว่า มีการเกณฑ์ให้เมืองสงขลา ส่งดิน กระเบื้อง และอิฐ จากเกาะยอเข้าไปกรุงเทพฯหลายครั้งในการบูรณะวัด และวังสำคัญต่างๆ ในพระนคร รวมไปถึงพระนครศรีอยุธยา ในช่วงปี พ.ศ. 2397 ถึง พ.ศ. 2419¹ นอกจากนี้แล้วในปี พ.ศ. 2453 ยังมีบันทึกการนำเอากระเบื้องดินเผาเมืองสงขลาไปใช้มุงหลังคาพระวิหารหลวงในการซ่อมแซมพระบรมธาตุไชยาอีกด้วย

จากการสัมภาษณ์คุณลุงหวอด ฉุ่นเขา (เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2551) คนเดินเรือค้ากระเบื้องจากเกาะยอ ได้เล่าให้ฟังถึงเส้นทางในการขนส่งค้าขายกระเบื้องในกลุ่มทะเลสาบสงขลาว่า ได้เดินทางไปด้วยเรือติดเครื่องยนต์และเรือลากฟุ้งอีกหนึ่งลำ แต่ละลำบรรจุกระเบื้องได้ประมาณ 20,000-30,000 แผ่น ออกเดินทางจากเกาะยอตั้งแต่รุ่งเช้า เข้าคลองปากรอ มุ่งหน้าสู่ชุมชนปากพะยูน ต่อที่ชุมชนบ้านลำปำ แล้วขึ้นฝั่งนำกระเบื้องไปขายกระจายไปทั่วจนถึงจังหวัดตรัง เมื่อถึงหน้าฝนทางถนนดินจากลำปำไปจังหวัดตรัง ไม่สามารถใช้ได้อย่างสะดวกก็ไปส่งกระเบื้องทางฝั่งจังหวัดนครศรีธรรมราชบ้าง โดยผ่านคลองระโนด ไปออกอำเภอกว๊านใหญ่ เขียวใหญ่ ปากพนัง เข้าไปถึงอำเภอลานสกา โดยอ้อมแหลมตะลุมพุกเข้าไปทางปากน้ำนครฯ โดยแหลมตะลุมพุกนี้สามารถช่วยให้เรือหลบคลื่นตะเภา ซึ่งจะต้องประสบในฤดูร้อนอีกด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเดินทางขนส่งทางเรือในกลุ่มทะเลสาบสงขลามีความผูกพันกับภูมิปัญญาในการเรียนรู้ปรากฏการณ์ธรรมชาติได้เป็นอย่างดี การขนส่งกระเบื้องนั้นยังลงไปถึงภาคใต้ตอนล่างไปจนถึงจังหวัดนราธิวาส ลุงหวอด

¹ มีหลักฐานกล่าวถึงการส่งกระเบื้องไปเมืองหลวงจากเกาะยอดังนี้

พ.ศ. 2397 เหนยให้เมืองสงขลาทำกระเบื้องหน้าวัวปูนพื้นจำนวน 50,000 แผ่น เพื่อใช้ปูพื้นบริเวณรอบๆ พระอุโบสถวัดสุทัศน์เทพวรารามและวัดเขมาภิรตาราม ซึ่งคงใช้กระเบื้องจากเกาะยอเป็นส่วนหนึ่ง

พ.ศ. 2402 เหนยให้เมืองสงขลาส่งดินจากเกาะยอจำนวน 200 ก้อน ดินบ่อลับจำนวน 200 ก้อน เพราะดินบริเวณดังกล่าวเป็นดินดี มีเนื้อละเอียดเหมาะสำหรับทำอ่าง ฝัก แจ๋ว และของเบ็ดเตล็ดอื่นๆ

พ.ศ. 2406 เหนยให้เมืองสงขลาทำกระเบื้องปูพื้นขนาดใหญ่ 2,000 แผ่น ขนาดเล็ก 2,000 แผ่น และส่งไปเมืองหลวง กระเบื้องส่วนหนึ่งคงทำไปจากเกาะยอ

พ.ศ. 2406 เหนยให้เมืองสงขลาทำกระเบื้องหน้าวัวปูนพื้นอีก 4 ชนิด ชนิดละ 2,000 แผ่น รวม 8,000 แผ่น เพื่อนำไปปูพื้นพระราชวังจันทร์เกษม ที่พระนครศรีอยุธยา

พ.ศ. 2406 เหนยให้พระยาสงขลา (บุญสังข์) ขุดดินจากเกาะยอและบ่อพลับแห่งละ 20 ก้อน

พ.ศ. 2410 เหนยให้พระยาสุนทรบุรีรักษ์ (เม่น) ส่งดินจากเกาะยอเข้าไปถวายอีก 500 ก้อน

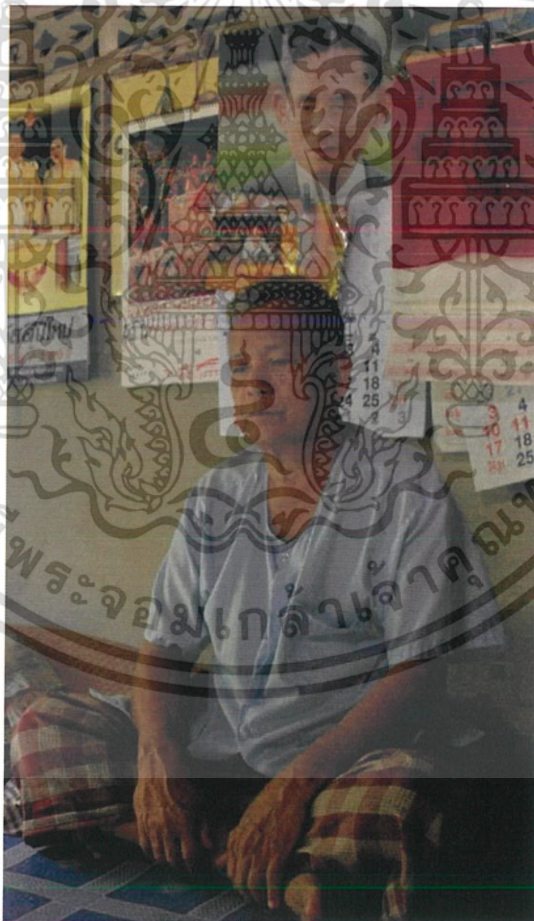
พ.ศ. 2414 เหนยให้เมืองสงขลาจ้างเงินทำอิฐเพื่อก่อเสาศระที่นั่งในพระบรมมหาราชวัง

พ.ศ. 2419 เมืองสงขลาได้บอกส่งกระเบื้องเกณฑ์จำนวน 5 ครั้ง รวมจำนวนทั้งหมดประมาณ 68,000 แผ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เล่าให้ฟังว่า สมัยก่อนทางรถไฟสายใต้ยังมีช่วงต่อมาถึงตัวเมืองสงขลา (เส้นทางรถไฟสายนี้ได้หยุดทำการแล้ว) กระเบื้องก็ถูกขนไปทางรถไฟลงไปถึงนราธิวาส ลุงหวอดขนกระเบื้องใส่รถยนต์ไปจนถึงนราธิวาสแล้ว ถ่ายกระเบื้องลงเรือไปตากใบ จากนั้นจ้างรถ 6 ล้อไปต่อ แล้วลงเรือเล็กไปจ่ายตามหมู่บ้าน จากประสบการณ์ของลุงหวอด แสดงให้เห็นถึงการกระจายตัวของกระเบื้องจากการขนส่งของพ่อค้าผู้ผลิตกระเบื้อง ไม่ใช่แต่เพียงรอบทะเลสาบเท่านั้น ยังรวมไปถึงเกือบทั่วบริเวณของภาคใต้ตอนกลางถึงตอนล่าง และได้เห็นถึงการใช้วัสดุท้องถิ่นดังกล่าวอยู่ในงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภาคใต้ได้โดยทั่วไปอย่างเป็นเอกลักษณ์สำคัญ

สภาพการค้าทางเรือบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาในปัจจุบันได้หมดบทบาทลงอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากชุมชนต่างๆ ได้เคลื่อนย้ายจากบริเวณริมคลองที่เป็นท่าเรือไปตั้งชุมชนใหม่อยู่ริมถนนและเส้นทางคมนาคมใหม่คือทางรถไฟและสถานีรถไฟ ทำให้การค้าทางเรือบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาในอดีตไม่มีบทบาทอีกต่อไป บริเวณท่าเรือที่เคยเป็นชุมชนใหญ่ในอดีตก็มีสภาพเกือบเป็นชุมชนร้าง ชุมชนบ้านลำปากับความต่อเนื่องของการใช้กระเบื้องเกะยอเป็นวัสดุหลักในการก่อสร้างบ้านเรือนก็เช่นกัน

ภาพที่ 2.13 แสดงผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คุณลุงหวอด ชุ่นเขา เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2551

ที่มา : ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5 สถาปัตยกรรมถิ่นทะเลสาบ

จากการลงพื้นที่สำรวจเบื้องต้นในบริเวณรอบทะเลสาบสงขลาระหว่างปี พ.ศ. 2550 ถึง พ.ศ. 2551 พบว่าอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นซึ่งใช้กระเบื้องดินเผาเกาะยอ มีการกระจายตัวอยู่โดยรอบ และกระจุกตัวหนาแน่น ในบริเวณชุมชนสำคัญ ซึ่งต่างเคยเป็นชุมชนท่าเรือบริเวณลุ่มทะเลสาบมาก่อน เช่น ชุมชนบ้านลำปำ ชุมชนระโนด ชุมชนปากพะยูน ชุมชนคูซุด และชุมชนบ้านทะเลน้อย เป็นต้น รวมไปถึงชุมชนซึ่งอยู่ใกล้แหล่งผลิตกระเบื้อง เช่น ชุมชนเกาะยอ ชุมชนบ้านท่านางหอม บ้านคูเต่า เป็นต้น ลักษณะสถาปัตยกรรม โดยทั่วไปลักษณะเรือนพื้นถิ่นภาคใต้จะสร้างบนเสายกใต้ถุนที่ไม่สูงมากนักและเสาไม้ทั้งหมดวางอยู่บนฐานตอม่อ ซึ่งในบริเวณลุ่มทะเลสาบฐานตอม่อจะก่อด้วยอิฐและกระเบื้องหน้าวัว โดยสามารถยกอาคารทั้งหลังเคลื่อนย้ายไปได้ แต่สำหรับชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานที่มีปัจจัยเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม เช่น ชุมชนระโนดซึ่งอยู่ริมน้ำ และชุมชนบ้านทะเลน้อยซึ่งอยู่ในที่ลุ่มน้ำท่วมถึงนั้น ฐานและเสาอาคารจะเป็นไม้ปักลงไป ซึ่งในปัจจุบัน อาคารในพื้นที่ดังกล่าวเกือบทั้งหมด ก็ได้เปลี่ยนเป็นเสาคอนกรีตเสริมเหล็กเกือบหมดแล้ว ลักษณะของหลังคาซึ่งเป็นตัวสะท้อนการใช้งานกระเบื้องเกาะยอนั้น มีหลายลักษณะ ตั้งแต่แบบปั้นหยา แบบจั่ว แบบจั่วมีปีกนก แบบผสม รูปแบบเฉพาะตัว (โดยเฉพาะอาคารในวัดคูเต่า) ข้อสังเกตที่สำคัญประการหนึ่งของรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ออกมาทางรูปแบบหลังคากับกระเบื้องเกาะยอ คือ เนื่องจากแผ่นกระเบื้องมีความเล็กละเอียด สามารถนำมาใช้กับรูปแบบหลังคาที่มีความซับซ้อน และรูปแบบหลังคาที่มีความเฉพาะตัวได้ แสดงถึงความเข้าใจในศักยภาพและข้อจำกัดของวัสดุท้องถิ่นมาสร้างสรรคงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ลักษณะเฉพาะของเรือนไทยพื้นถิ่นบนเกาะยอ ยังได้มีการใช้สัดส่วนของผู้อยู่ (เจ้าเรือน) มากอดเป็นระยะและสัดส่วนของอาคาร โดยเรียกกันว่า “เรือนมงคลสูตร” โดยลักษณะอาคารจะมีหลังคาจั่วทรงไทย แต่ไม่ชะลูดและสูงใหญ่เท่าของทางภาคกลาง แต่จะเป็นอาคารขนาดเล็ก และมีการทิ้งชายคายาวบางด้านเพื่อการใช้พื้นที่ บริเวณหน้าจั่วจะตีระแนงเพื่อเกี่ยวกระเบื้องเกาะยอทางตั้งเพื่อสร้างพื้นผิวสำหรับฉาบปูนภายนอก โดยทั่วไปจะมีการเว้นช่องแสงเป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมมนเล็กๆ 2 ช่อง

สำหรับอาคารที่ใช้เพื่อการค้าขาย (อยู่บริเวณศูนย์กลางชุมชนหรือตามริมถนน) จะเป็นห้องแถวไม้สร้างติดพื้นหรือติดทางเดินในชุมชน (เช่น ในชุมชนระโนดและชุมชนบ้านทะเลน้อย) มีบานเพี้ยมไม้ทุกช่วงห้องเสา 3 – 4 ห้อง แต่ภายในเป็นพื้นที่โล่งต่อเนื่องกัน (ไม่ได้เป็นลักษณะห้องแถวยาวและแบ่งคูหาเป็นห้องๆ) ส่วนใหญ่จะเป็นอาคารชั้นเดียว หลังคามีทั้งแบบจั่วและแบบปั้นหยา การใช้หลังคากระเบื้องเกาะยอสามารถใช้กับอาคารขนาดใหญ่ที่มีช่วงเสากว้างอีกด้วย เช่น อาคารโรงสีข้าว อาคารโกดัง อาคารท่าเรือ ซึ่งเห็นพื้นที่หลังคากระเบื้องดินเผามีขนาดใหญ่มาก แต่ด้วยความละเอียดของขนาดและพื้นผิวทำให้ระนาบหลังคาขนาดใหญ่ นั้นไม่มีความขัดเขินเมื่ออยู่ในชุมชนหรือตั้งอยู่เดี่ยวๆก็ตาม อาคารขนาดเล็ก เช่น ศาลาและเพิง ต่างๆ แม้ว่าเป็นรูปแบบทางสถาปัตยกรรมอย่างง่าย แต่ด้วยวัสดุกระเบื้องก็ทำให้เกิดรูปแบบที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของสถาปัตยกรรมในลุ่มทะเลสาบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.15 แสดงฐานต่อม่อเรือนพื้นถิ่นลุ่มทะเลสาบ
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 2.16 แสดงอาคารพื้นถิ่นชุมชนบ้านทะเลน้อย อยู่ในที่ชุ่มน้ำ รูปแบบหลังคาปั้นหยา ฐานเสา
ปักลงบนดิน
ที่มา : ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.17 แสดงอาคารแถวค้ายายในชุมชนบ้านลำป่า มีการใช้ผนังก่ออิฐฉาบปูนเข้ามาร่วม ทางเข้าเป็น
บานเฟี้ยมทำจากไม้แผ่น
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 2.18 แสดงเรือนไทยพื้นถิ่นที่เกาะยอ จะเห็นลักษณะของสัดส่วนอาคารและขนาดของทรงจั่ว รวมถึง
ไปถึงการทำช่องแสงกระจกบริเวณจั่ว
ที่มา : ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.19 แสดงศาลาข้างทางริมถนนบนเกาะยอ คนเก่าแก่สร้างศาลาแบบนี้ไว้สำหรับให้ผู้มาเยือนได้พัก
จะเห็นว่ามีย่านน้ำอยู่ข้างเคียง
ที่มา : ผู้วิจัย

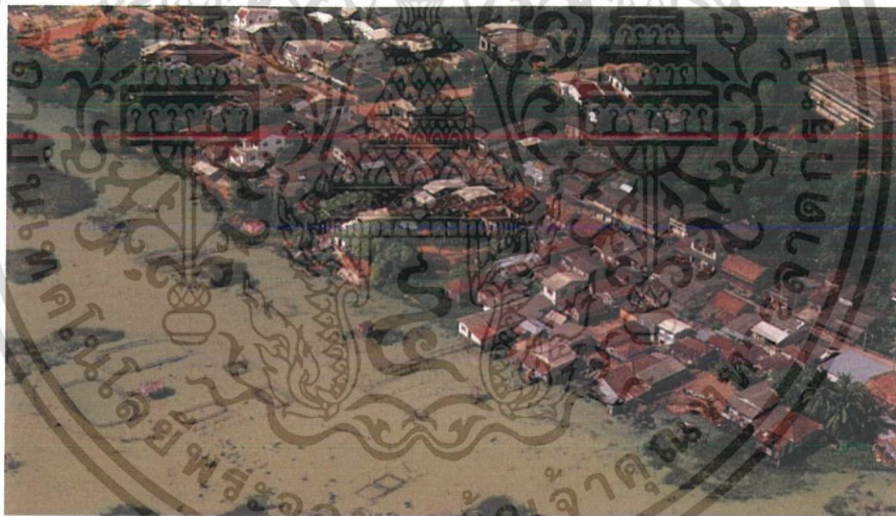
ภาพที่ 2.20 แสดงอาคารในวัดคูเต่า จังหวัดสงขลา สร้างด้วยรูปทรงหลังคาที่สวยงาม แปลกตา ด้วย
ศักยภาพของวัสดุกระเบื้องเกาะยอ
ที่มา : ผู้วิจัย

อาคารโบราณสถานที่อยู่โดยรอบทะเลสาบ ซึ่งส่วนใหญ่ได้ถูกบูรณะซ่อมแซมโดยกรมศิลปากรแล้ว
ก็ได้ใช้วัสดุท้องถิ่นดั้งเดิมในการซ่อมแซม คือกระเบื้องเกาะยอ ตัวอย่างที่สำคัญ ได้แก่ วังเจ้าเมืองพัทลุงเก่า
ที่บ้านลำปำ จังหวัดพัทลุง อุโบสถวัดยางงาม จังหวัดพัทลุง อาคารในบริเวณวัดคูเต่า อาคารในบริเวณวัด
ท้ายยอ และกลุ่มอาคารบริเวณรอบห้วยเขาแดง จังหวัดสงขลา เช่น วัดบ่อทรัพย์ วัดสุวรรณคีรี เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.21 แสดงวังเจ้าเมืองพัทลุงเก่าที่ลำป่าหลังจากการบูรณะซ่อมแซมโดยกรมศิลปากร โดยใช้
 กระเบื้องเกะยอ
 ที่มา : บริษัทยูโนแคลไทยแลนด์ จำกัด, 2541

ภาพที่ 2.22 แสดงภาพมุมสูงของชุมชนปากพะยูน หนึ่งในชุมชนท่าเรือ ตลาดการค้าที่สำคัญในกลุ่ม
 ทะเลสาบสงขลา ในจังหวัดพัทลุง เห็นอาคารบ้านเรือนที่ใช้กระเบื้องเกะยออยู่หนาแน่น
 ที่มา : บริษัทยูโนแคลไทยแลนด์ จำกัด, 2541

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับในจังหวัดพัทลุงนิยมสร้างบ้านเรือนอยู่ในชุมชนหรือหมู่บ้านดั้งเดิมใกล้เคียงกัน การก่อสร้างบ้านเรือนจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือเป็นบ้านเรือนยกเสาสูงจากพื้นดิน มีใต้ถุนสามารถใช้ประโยชน์ได้ ตัวอาคารทรงโถงหลังคาหน้าจั่ว มีชานบ้านเชื่อมระหว่างตัวอาคาร ซึ่งมีเรือนสำหรับนอนและเรือนครัว มีบันไดพาตขึ้นด้านหน้าตรงกลางชานบ้าน บ้านเรือนที่เป็นทรงเครื่องสับจะใช้วัสดุที่แข็งแรงทนทาน ใช้วิธีการเข้าไม้ การตามไม้ การต่อไม้ การเข้าลิ้น การบากหน้าไม้ การประกบ การใช้สีกหรือลิ่ม หลังคาหน้าจั่ว มุงด้วยกระเบื้องดินเผา เสาเรือนส่วนใหญ่ใช้ไม้ตำเสาเป็นไม้เนื้อแข็งทนทาน แต่ถ้ามีตาในเนื้อไม้มาก จะเปราะหักง่ายรับน้ำหนักไม่ได้ จึงหามนำไม้ตำเสามาใช้สร้างส่วนประกอบของบ้านที่วางไว้เป็นแนวนอน เช่น ทำรอด ทำตง ทำซื่อ เป็นต้น แต่จะเหมาะทำเสาบ้านซึ่งจะต้องวางยืนหรือวางเป็นแนวตั้ง ส่วนชานบ้านหรือนอกชาน ซึ่งเป็นพื้นที่เชื่อมต่อกลุ่มอาคารระหว่างเรือนนอนกับครัว สามารถใช้ประโยชน์ได้ เอนกประสงค์ เช่น เป็นที่นั่งพักผ่อนในยามเย็น เป็นที่ตากข้าว เป็นที่วางภาชนะรองรับน้ำฝน นิยมใช้ไม้เคี่ยม เพราะแข็งแรงทนแดดทนฝน (กรมศิลปากร, 2544)

ภาพที่ 2.23 แสดงลักษณะของเรือนพื้นถิ่น ที่ชุมชนบ้านทอนเคียร ตำบลชัยบุรี จังหวัดพัทลุง
ที่มา : ผู้วิจัย

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทะเลสาบเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาทางช่างที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาการผลิต โดยฐานของทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่เดิม ปรับใช้กับบริบทวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อม ด้วยมิติของความหลากหลายและการเปลี่ยนแปลง การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นดังกล่าว คงไม่สามารถมองแต่ในมิติของกายภาพเพียงอย่างเดียว หากแต่ควรจะเป็นการมองในมิติที่เกี่ยวข้องและรอบด้าน อย่างเป็นองค์รวม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6 ชุมชนบ้านลำป่า บูรณภาพและคุณค่าความสำคัญ

ตำบลลำป่าเป็นตำบลที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์การสร้างเมืองพัทลุง กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2310 เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าได้มีการตั้งตัวเป็นอิสระอยู่หลายชุมชนุมทางหัวเมืองแหลมมลายูหรือบริเวณภาคใต้ในปัจจุบัน พระปลัดหนูผู้รักราชการเมืองนครศรีธรรมราชได้ตั้งชุมชนเจ้านครขึ้นปกครองหัวเมืองแหลมมลายู เจ้านคร (หนู) ได้ส่งหลานชายมาปกครองเมืองพัทลุง โดยตั้งเมืองที่ทำเสด็จ ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ปกครองเมืองอยู่สองปีก็ถึงแก่อนิจกรรม เจ้านคร (หนู) ให้เจ้าพระยาพิมลขันธุ์ สามีท้าวเทพกษัตรีศรี เมืองกลางมาเป็นเจ้าเมืองพัทลุง ตั้งเมืองที่บริเวณตำบลมะพร้าว ปัจจุบันคือ บ้านพญาขัน อำเภอเมือง ต่อมาเมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเสด็จมาตีเมืองนครศรีธรรมราชได้ พระยาพิมลขันธุ์ได้หนีไปกับเจ้านคร (หนู) สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้านราสุริยวงศ์ ผู้ป็นพระญาติไปปกครองเมืองนครศรีธรรมราช และให้ดูแลหัวเมืองมลายูแทนราชธานีที่เมืองพัทลุง โปรดเกล้าฯ ให้นายจันทรมหาดเล็ก มาว่าราชการตั้งเมืองที่บ้านม่วง นายจันทรว่าราชการอยู่สามปีก็ถูกถอดออก และได้โปรดเกล้าฯ ให้นายขุน (ตระกุล ณ พัทลุง) บุตรพระยาราชบังสัน (ตะตา) เป็นแทน ตั้งเมืองที่บ้านโคกลุง (ปัจจุบันอยู่ในเขตตำบลลำป่า อำเภอเมือง) ชาวเมืองเรียกกันว่า พระยาพัทลุงคางเหล็ก เมื่อถึงแก่อนิจกรรมก็ได้โปรดเกล้าฯ ให้พระศรีไกรลาสจากราชธานีมาแทน ตั้งเมืองที่ศาลาโตะวัก ตำบลลำป่า เจ้าเมืองคนนี้ได้ถูกถอดอีกคนหนึ่งทางกรุงเทพฯ ได้ให้ หลวงนายศักดิ์ (ทองขาว) นายเวรมหาดเล็ก บุตรพระยาพัทลุงคางเหล็กมาเป็นเจ้าเมือง เมื่อปี พ.ศ. 2334 ตั้งเมืองที่ฝั่งเหนือคลองลำป่า โดยมีเชื้อสายของตระกุล ณ พัทลุง ซึ่งเปลี่ยนจากการนับถือศาสนาอิสลามมานับถือศาสนาพุทธ และมีอำนาจสืบต่อยาวนานเกือบร้อยปี โดยมีเชื้อสายตระกุล ณ นคร เข้ามาปกครองในช่วงสั้นๆ

ในสมัยพระยาพัทลุง (ทองขาว) เมืองพัทลุงต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับหัวเมืองประเทศราชมลายูมากขึ้น หลังจากเมืองกลางเมืองหน้าด่านทางชายฝั่งตะวันตกถูกพม่าโจมตีเสียหายในปี พ.ศ. 2352 แล้วทำให้ทางกรุงเทพฯ ต้องให้เมืองใหญ่อย่างนครศรีธรรมราช สงขลา และพัทลุง ทำหน้าที่รักษาเมืองทางชายฝั่งทะเลตะวันตกไว้ เพื่อป้องกันการโจมตีจากพม่า โดยให้เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชรักษาเมืองตรงที่ปากน้ำเมืองตรัง เมืองปากน้ำสตูลและละงู ส่วนเมืองพัทลุงให้รักษาปากน้ำปะเหลียน ในกรณีที่ข้าศึกเข้ามาโจมตีจะได้ช่วยกัน ติโอบขนานพร้อมกันทั้งสามด้าน แต่ปรากฏว่าสงครามกับพม่าน้อยลงกลับมีปัญหาหัวเมืองประเทศราชมลายูมากกว่าในปี พ.ศ. 2356 กลุ่มผู้ปกครองเมืองไทรบุรีทะเลาะวิวาทกันเอง ทางกรุงเทพฯ ได้สั่งให้เจ้าพระยาพัทลุง (ทองขาว) ออกไประงับเหตุ เมื่อพระยาพัทลุง (ทองขาว) ถึงแก่อนิจกรรม ในปี พ.ศ. 2360 ทางกรุงเทพฯ ได้แต่งตั้งคนในตระกุล ณ พัทลุง มาเป็นเจ้าเมืองพัทลุงอีกคนคือ นายพลพวย (เผือก) นายเวรมหาดเล็ก น้องชายพระยาพัทลุงคางเหล็กมาเป็นพระยาพัทลุง และเลื่อนหลวงยกกระบัตร (จ้อย) บุตรพระยาสุรินทราชา (จันทร) ต้นตระกูลจันทรโรจนวงศ์ เป็นปลัดเมือง มีอำนาจรองลงมาจากเจ้าเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในห้วงเวลาที่พระยาพัทลุง (เผือก) เป็นเจ้าเมืองพัทลุงระหว่างปี พ.ศ. 2360 – 2369 ทางเมือง นครศรีธรรมราชมีเจ้าพระยานคร (น้อย) ตระกูล ณ นคร เป็นเจ้าเมือง ในปี พ.ศ. 2365 มีข่าวลือว่าพม่าจะ ยกกองทัพมาตีไทย ประกอบกับในขณะนั้นไทยผนวกหัวเมืองไทรบุรีได้อีก และอังกฤษก็กำลังขยายอิทธิพล เข้ามาในหัวเมืองประเทศราชมลายูของไทยด้วย เจ้าพระยามหานคร (น้อย) ได้รับมอบหมายจากทาง กรุงเทพฯ ให้กำลังส่วนใหญ่ในหัวเมืองมลายู ได้แก่ เมืองพัทลุง ไชยา ตะกั่วป่า ตะกั่วทุ่ง ในปี พ.ศ. 2366 ให้เกณฑ์ชาวเมืองพัทลุงมาช่วยเจ้าพระยานคร (น้อย) ต่อเรือที่เมืองตรังด้วยเพื่อขยายอำนาจลงไปให้ เมืองประเทศราชมลายู ในปี พ.ศ. 2369 ทางกรุงเทพฯ ได้เรียกพระยาพัทลุง (เผือก) เข้าไปรับราชการที่ กรุงเทพฯ แล้วแต่งตั้ง พระเสน่หามนตรี (น้อยใหญ่) บุตรชายคนโตเจ้าพระยานคร (น้อย) มาเป็นเจ้าเมือง พัทลุงแทน

- สมัยตระกูล ณ นคร ในสมัยพระเสน่หามนตรี (น้อยใหญ่ ณ นคร) ปกครองเมืองพัทลุงตั้งแต่ พ.ศ. 2369 – 2382 คงตั้งที่ว่าการเมืองที่ตำบลลำป่าเต็ง เมืองพัทลุงต้องตกอยู่ในฐานะเมืองบริวารของเมือง นครศรีธรรมราช

- สมัยตระกูล ณ พัทลุง กับ จันทรโรจวงศ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2382 – 2439 มีการย้ายที่ตั้งที่ว่าการเมืองถึง 3 แห่ง แห่งแรกอยู่บริเวณที่เรียกว่า วังเก่า ในสมัยพระยาพัทลุง (จ้อย) และพระยาพัทลุง (น้อย) ที่มาจากต้นตระกูลจันทรโรจวงศ์ แห่งที่สองเรียกว่า วังกลาง ในสมัยพระยาพัทลุง (ทับ) แห่งตระกูล ณ พัทลุง และแห่งสุดท้ายคือบริเวณที่เรียกว่า วังใหม่ ในสมัยพระยาพัทลุง (เนตร) ซึ่งบิดาเป็นตระกูลจันทรโรจวงศ์ มารดาเป็นตระกูล ณ พัทลุง รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

ในช่วงนี้เมืองพัทลุงมีผู้นำที่มีความสำคัญในการสร้างความเจริญและความมั่นคงให้กับบ้านเมือง หลายท่าน อาทิ พระยาพัทลุง (ขุนคางเหล็ก) พระยาวิชิตเสนา (ทองขาว) พระยาอภัยบริรักษ์ (จ้อย จันทรโรจวงศ์) ส่วนประชาชนชาวเมืองพัทลุงก็ได้มีบทบาทในการร่วมมือกับผู้นำต่อสู้ป้องกันเอกราชของชาติมาหลาย ครั้ง เช่น เมื่อสงครามเก้าทัพ (พ.ศ. 2328 – 2329) พม่าจัดกองทัพใหญ่ 9 ทัพ 1 ใน 9 ทัพ มีเกว๋นเมงยี เป็นแม่ทัพยกลงมาตีทางใต้ ตีได้เมืองกระบุรี รัตนอง ชุมพร ไชยา และนครศรีธรรมราชตามลำดับ ขณะที่ กำจัดไพร่พลอยู่ที่นครศรีธรรมราชเพื่อจะยกมาตีเมืองพัทลุงและสงขลานั้น พระยาพัทลุงโดยความร่วมมือ จากพระยามหาช่วยแห่งวัดป่าลีโลยกั้ได้รวบรวมชาวเมืองพัทลุงประมาณ 1,000 คน ยกออกไปขัดตาทัพที่ คลองท่าเสม็ด จนกระทั่งทัพของสมเด็จพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท วังหน้าในรัชกาลที่ 1 ทรงยก กองทัพมาช่วยหัวเมืองปักษ์ใต้ตีทัพพม่าแตกหนีไป พระมหาช่วยได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ลาสิกขาแล้วแต่งตั้ง เป็นพระยาทุกขราษฎร์ช่วยราชการเมืองพัทลุง

นอกจากสงครามกับพม่าแล้วชาวเมืองพัทลุงยังมีบทบาทสำคัญในการรักษาความมั่นคงปลอดภัย ของประเทศชาติในหัวเมืองภาคใต้ เพราะปรากฏอยู่เสมอว่าทางเมืองหลวงได้มีคำสั่งให้เกณฑ์ชาวพัทลุง พร้อมด้วยเสบียงอาหารไปทำสงครามปราบปรามกบฏในหัวเมืองมลายู เช่น กบฏไทรบุรี พ.ศ. 2373 และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พ.ศ. 2381 ซึ่งบทบาทดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นความสำคัญของเมืองพัทลุงทางด้านการเมืองการปกครองในอดีตเป็นอย่างดี² (กรมศิลปากร, 2544)

เห็นได้ว่าตำบลลำปำเคยเป็นที่ตั้งเมืองพัทลุง และมีบุคคลที่มีบทบาทในการทำศึกสงครามหลายท่าน นอกจากด้านการเมืองการปกครองแล้ว สิ่งที่น่าสนใจในอีกประการหนึ่งคือ ด้านศาสนสถานซึ่งเกิดขึ้นคู่กับการตั้งเมือง ลำปำที่เป็นที่ตั้งเมืองก็ได้มีการสร้างศาสนสถานขึ้นหลายแห่ง ซึ่งแต่ละแห่งล้วนมีความสำคัญแตกต่างกันไปตามบริบทของสังคม

ชุมชนบ้านลำปำ เป็นชุมชนเมืองเก่าพัทลุงที่มีการติดต่อค้าขายทางเรือกับชุมชนต่างๆ ทั้งที่เป็นชุมชนในบริเวณทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตกเดียวกัน เช่น ท่าเรือชุมชนบ้านแหลมจองถนน (วัดเขียนบางแก้ว) ตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ท่าเรือชุมชนบ้านปากพะยูน ตำบลปากพะยูน อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง เป็นต้น และติดต่อค้าขายกับชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณฝั่งทะเลตะวันออกของทะเลสาบสงขลา เช่น ท่าเรือชุมชนบ้านระโนด ตำบลระโนด อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นชุมชนที่เป็นศูนย์รวมของเรือต่างๆทั้งทางทะเลและตามสายคลองต่างๆ อาจกล่าวได้ว่าท่าเรือชุมชนบ้านระโนดเป็นวานิชของกลุ่มทะเลสาบสงขลาตอนบน นอกจากนี้ชุมชนบ้านลำปำยังติดต่อกับท่าเรือชุมชนบ้านเกาะใหญ่ ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ ชุมชนบ้านคูซูด อำเภอสะทิงพระ และชุมชนเมืองสงขลา ตำบลปอ้อย อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เป็นต้น นอกจากนี้ชุมชนบ้านลำปำจะเป็นท่าเรือทางการค้าที่สำคัญแล้วยังเป็นเมืองท่าที่ต่อเรือรบและเรือสินค้าที่สำคัญของฝั่งทะเลแถบนี้ด้วย ชุมชนบ้านลำปำจึงถือเป็นชุมชนศูนย์กลางการค้าขายทางเรือแห่งหนึ่งของแถบกลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตกด้วย ปก แก้วกาจัน (2540) ได้อธิบายถึงเส้นทางการเดินเรือจากท่าเรือชุมชนบ้านลำปำ ไปยังท่าเรือหลักชุมชนต่างๆบริเวณกลุ่มทะเลสาบสงขลาเป็นดังนี้

- ท่าเรือลำปำ ไป ท่าเรือระโนด จังหวัดสงขลา การเดินเรือระหว่างท่าเรือทั้งสองนี้เรือบางลำจะแวะท่าเรือตำบลตะเคียน และบางลำจะแล่นตรงไปสุดปลายทางที่ท่าเรือตำบลระโนด
- ท่าเรือลำปำ ไป ท่าเรือเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา การเดินเรือระหว่างท่าเรือทั้งสองนี้เรือจะวิ่งตรงเพื่อรับส่งผู้โดยสารและสินค้าสุดปลายทางที่ท่าเรือตำบลเกาะใหญ่

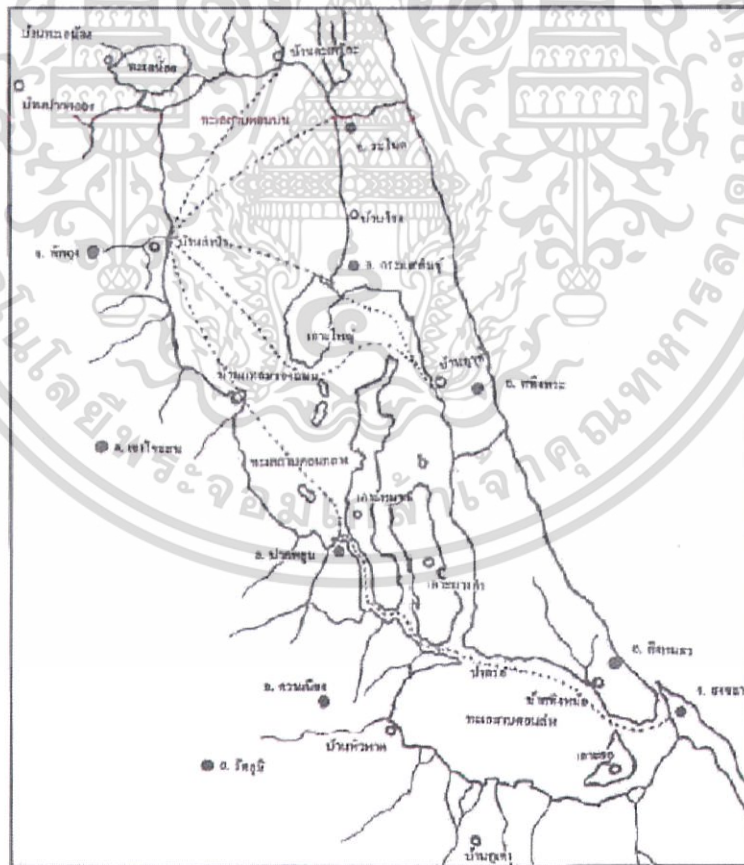
² สถานที่ที่เคยเป็นที่ตั้งเมืองพัทลุงมาแล้ว ได้แก่

โคกเมืองแก้ว ปัจจุบันคือ หมู่ที่ 4 ตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน
บ้านควนแร่ ปัจจุบันคือ หมู่ที่ 1 ตำบลควนมะพร้าว อำเภอเมืองพัทลุง
เขาชัยบุรี (เขาเมือง) ปัจจุบันคือตำบลชัยบุรี อำเภอเมืองพัทลุง
ท่าเสม็ด ปัจจุบันคือตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
เมืองพระรถ ปัจจุบันคือ หมู่ที่ 1 ตำบลควนมะพร้าว อำเภอเมืองพัทลุง
บ้านควนมะพร้าว ปัจจุบันคือ หมู่ที่ 2 ตำบลพญาขัน อำเภอเมืองพัทลุง
บ้านม่วง ปัจจุบันคือ หมู่ที่ 2 ตำบลพญาขัน อำเภอเมืองพัทลุง
บ้านโคกลุง ปัจจุบันคือ หมู่ที่ 4 ตำบลลำปำ อำเภอเมืองพัทลุง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ท่าเรือลำป่า ไป ท่าเรือตำบลคูชุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา โดยอ้อมเกาะใหญ่ผ่านทางร่องน้ำระหว่างเกาะใหญ่ และทางเหนือของเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ผ่านบ้านท่าคุระ บ้านจาก อำเภอสทิงพระ สุดปลายทางที่ท่าเรือคูชุด
- ท่าเรือลำป่า ไป ท่าเรือเมืองสงขลา ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา การเดินเรือในเส้นทางนี้จะผ่านท่าเรือบ้านแหลมจองถนน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ผ่านท่าเรือปากพะยูน จังหวัดพัทลุง เข้าทางร่องน้ำปากกรออกทะเลสาบตอนล่างระหว่างสทิงหม้อและเกาะยอ สุดปลายทางที่ท่าเรือตำบลบ่อยาง จังหวัดสงขลา

จากการสัมภาษณ์คุณยายเฉลิม สังข์แก้ว (เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2553) ซึ่งเกิดและเติบโตที่ลำป่าในช่วงหนึ่งของชีวิต คุณยายเล่าให้ฟังว่า สมัยเด็กๆต้องนั่งเรือโดยสารจากลำป่าไปซื้อของที่ตลาดระโนด แต่ที่ลำปาก็เป็นตลาดอยู่แล้ว เพียงแต่ไม่ใหญ่เท่าที่ระโนด พวกผ้าถุงจะต้องไปซื้อที่ระโนด อีกทั้งยังเคยได้นั่งเรือล่องไปกับยาย ล่องไปตามชายทะเลสาบ เพื่อไปตัดฟืนกลับมาใช้ที่บ้าน โดยออกไปและกลับเข้ามาผ่านคลองลำป่า ในความเป็นจริงเส้นทางการเดินทางระหว่างท่าเรือลำป่าและท่าเรือระโนด ยังคงได้รับความนิยมอยู่มาก โดยเพิ่งเลิกใช้เรือโดยสารเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2530 หรือเมื่อประมาณ 20 กว่าปีมานี้เอง เนื่องจากร่องน้ำปากคลองระโนดตื้นเขินมาก เรือโดยสารไม่สามารถแล่นผ่านได้

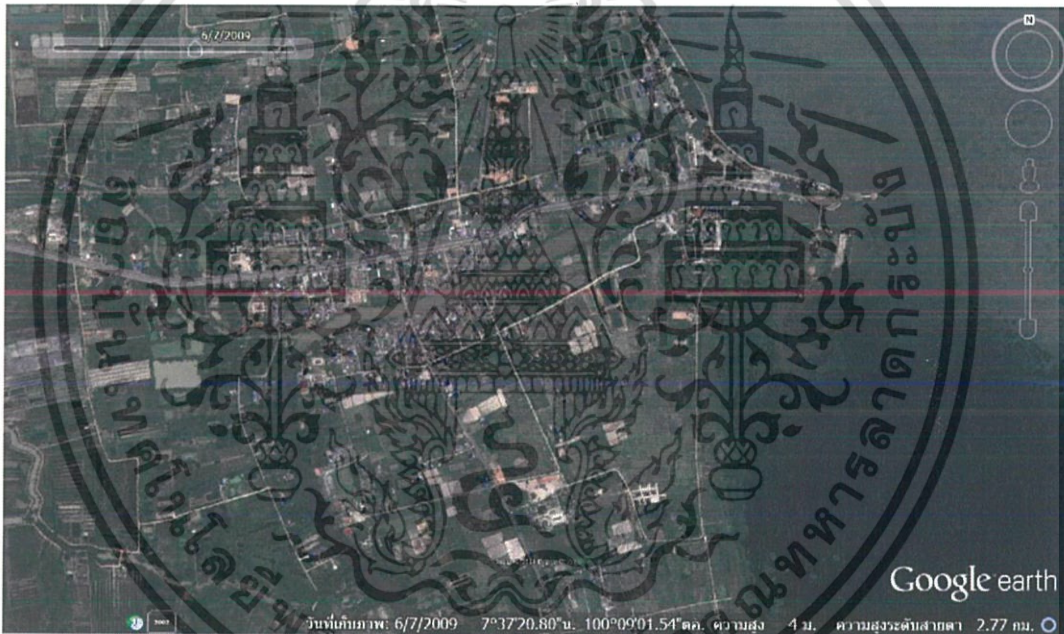

ภาพที่ 2.24 แสดงแผนที่เส้นทางการค้าทางเรือโดยมีชุมชนบ้านลำป่าเป็นจุดศูนย์กลาง

ที่มา : ปก แก้วกาญจน์, 2540

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากท่าเรือ ตลาด และชุมชนบ้านลำปำ มีสายคลองที่สำคัญ คือ คลองลำปำ ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของสายน้ำทางทิศตะวันตก ซึ่งมีต้นน้ำจากเทือกนครศรีธรรมราช ได้แก่สายน้ำที่เกิดจากโตนบ้านขาม โตนเขาคราม โตนลำโน โตนนาง ไหลมาบรรจบการที่บ้านปากแพรก ตำบลร่มเมือง อำเภอเมืองพัทลุง ผ่านตำบลบ้านนา ตำบลท่าแค ตำบลตำนาน ตำบลคูหาสวรรค์ ตำบลควนมะพร้าว และไหลออกสู่ทะเลสาบที่ตำบลลำปำ ลำคลองสายนี้เป็นหัวใจสำคัญของการเกษตรกรรมของชาวพัทลุง และเป็นเส้นทางการค้าในอดีต เรือที่บรรทุกสินค้าที่ผ่านเข้ามาทางปากคลองลำปำได้บรรทุกสินค้ามาตามสายคลองนี้จนถึงตำบลตำนานจนเป็นชุมชนการค้าใหญ่ในอดีตอีกชุมชนหนึ่ง ส่วนบริเวณชุมชนลำปำ ที่ตั้งถิ่นฐาน คำชาย อยู่อาศัยบริเวณสองฝั่งคลองลำปำนั้น มีชุมชนที่อยู่อาศัยหนาแน่น บริเวณบ้านทำน้ำหวนอน ซึ่งหมายถึงชุมชนทำน้ำทางทิศใต้ของคลองลำปำ (ทิศใต้ คือ ทิศหวนอนของคนพัทลุง) และยังคงมีอาคารบ้านเรือนเก่าแก่ ที่ใช้กระเบื้องดินเผาเป็นวัสดุमुखหลังคาหลงเหลืออยู่มาก

ภาพที่ 2.25 แสดงภาพถ่ายดาวเทียมบริเวณชุมชนบ้านลำปำและพื้นที่ต่อเนื่อง เห็นแนวคลองลำปำไหลออกสู่ทะเลสาบทางด้านขวา ตรงจุดปลายของถนนคือศาลลำปำที่รัก ทางด้านใต้ของคลอง คือ ชุมชนบ้านทำน้ำหวนอน พื้นที่ศึกษา

ที่มา : Google Earth, 2009

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในปี พ.ศ. 2467 รัฐบาลได้ส่งย้ายศูนย์การปกครองจากฝั่งเหนือของคลองลำป่าไปอยู่ที่ปัจจุบัน ณ บ้านวังเนียง ตำบลคูหาสวรรค์ เหตุเพราะ ประการแรก เป็นการย้ายศูนย์อำนาจจากฝั่งเหนือคลองลำป่าซึ่งเป็นศูนย์อำนาจของระบบเก่าไปสร้างศูนย์อำนาจแห่งใหม่ขอรัฐบาลโดยตรง ประการที่สอง ชุมชนฝั่งเหนือคลองลำป่าตั้งอยู่ริมทะเลสาบ พื้นที่แคบไม่สามารถจะขยายชุมชนให้เจริญก้าวหน้าได้ ประกอบกับพื้นที่เป็นที่ลุ่ม เมื่อถึงฤดูฝน น้ำท่วมบ้านเรือนไร่นาของราษฎรเสียหายทุกปี ประการที่สาม ชุมชนบริเวณบ้านลำปาริมคลองลำป่าเป็นท่าเรือสินค้าติดต่อกับชุมชนภายนอก โดยนำสินค้าขึ้นล่องระหว่างเมืองพัทลุงกับเมืองสงขลา และหัวเมืองใกล้เคียงอื่นๆ นานวันเข้าลำน้ำภายในยิ่งตื้นเขินจนไม่สะดวกในการคมนาคมติดต่อ ในขณะที่นั้นรัฐบาลได้สร้างทางรถไฟผ่านตำบลคูหาสวรรค์แล้ว ทั้งมีการตัดถนนระหว่างเมืองพัทลุง - ตรังด้วย ทำให้การคมนาคมสะดวกกว่าแต่ก่อน ราษฎรได้รวมตัวกันตั้งร้านค้าขายขึ้นที่ตำบลคูหาสวรรค์บริเวณที่ชาวบ้านเรียกว่า “สี่กั๊ก” แต่การเดินทางระหว่างตัวเมืองที่ฝั่งเหนือคลองลำป่ากับตลาดสี่กั๊กหรือชุมชนอื่น ๆ ยังมีปัญหา เช่น จากนาท่อมจะไปค้าขายผักผลไม้ที่ตลาดลำป่า บรรดาพ่อค้าต้องเดินเท้าบ้าง นั่งเกวียนมีวัวลากบ้าง บางทีก็มีโจรผู้ร้ายดักปล้นระหว่างทางด้วย ประการสุดท้าย ตำบลคูหาสวรรค์มีพื้นที่กว้างใหญ่น้ำท่วมไม่ถึง และยังเป็นชุมชนที่ผ่านไปยังเมืองสงขลา ตรัง และนครศรีธรรมราช ได้สะดวกกว่าชุมชนเก่าที่ลำป่า จึงเหมาะสมที่จะพัฒนาให้เป็นเมืองที่เจริญก้าวหน้าได้ต่อไปของจังหวัดพัทลุง (สารูป ฤทธิ์ชู, 2533 : 184-192)

ในช่วงเวลาวิจัยยาวของผู้วิจัย ผู้คนจะรู้จักลำป่าในฐานะสถานที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ หาดแสนสุขลำป่า ห่างจากตัวเมืองพัทลุงประมาณ 8 กิโลเมตร ตามเส้นทางสายพัทลุง-ลำป่า โดยสองข้างทางที่มุ่งสู่ชายหาดจะเป็นทุ่งนา และเมื่อเดินทางไปถึงริมหาดมองไปด้านหน้าจะเห็นทิวทัศน์ของทะเลสาบสงขลา มีเกาะใหญ่เล็กเรียงรายสวยงามมาก บรรยากาศร่มรื่นเย็นสบาย ห่างจากริมฝั่งมีศาลาลำป่าที่รัก เป็นศาลาทรงไทย จากหาดแสนสุขลำป่าสามารถมองข้ามไปยังเกาะลำป่า ซึ่งมีพื้นที่เพียงเล็กน้อยประมาณ 4 ไร่เศษ หาดแสนสุขลำป่า เป็นสถานที่สำหรับให้ครอบครัวมาเที่ยวพักผ่อนกันในวันหยุด สามารถนำอาหารมาปูเสื่อรับประทานและเด็กๆ ก็สามารถลงเล่นน้ำกันได้อย่างสนุกสนานในบริเวณชายหาดริมทะเลสาบ เพราะน้ำไม่ลึกและปลอดภัย ด้านฝั่งริมคลองลำป่าเป็นที่ตั้งของ สถานที่ราชการ โรงสีเก่า ตลาดร้านค้า ชุมชน วัดเก่าแก่ที่สำคัญ คือ วัดวังลำป่า จวนเจ้าเมืองเก่า ส่วนอีกฝั่งด้านทิศใต้ คือทุ่งนา ไร่แดง กิจการที่พัก และชุมชนบ้านทำน้ำหวนอน ซึ่งเป็นตลาดเก่าและชุมชน รวมไปถึงวัดเก่าแก่ที่สำคัญ คือ วัดยางงาม ตั้งอยู่ทางด้านในของชุมชนบ้านทำน้ำหวนอน ริมคลองลำป่า ซึ่งมีพระอุโบสถที่มีขนาดเล็ก สัดส่วนงดงามมาก เป็นอาคารยกฐานสูง 1.00 ม. จากระดับดิน สร้างเมื่อ พ.ศ. 2348 ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 2 ลักษณะเป็นอาคาร 5 ห้อง มีระเบียงรอบ ผนังก่ออิฐถือปูน มีประตูทางเข้าด้านหน้าสองบาน หันไปทางทิศตะวันออก ประตูด้านหลัง 2 บาน มีเสารับชายคาโดยรอบ หน้าบันไม้แกะสลักลวดลาย ด้านทิศตะวันออกแกะสลักเป็นรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ด้านทิศตะวันตกแกะสลักเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ ลักษณะหลังคาเป็นแบบจั่วซ้อน 2 ชั้น 2 ตับและมีปีกนกโดยรอบ มุงด้วยกระเบื้องดินเผาเกาะยอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.26 แสดงอุโบสถวัดยางงาม โบราณสถานขึ้นทะเบียนของชาติ
ได้รับการบูรณะด้วยการใช้วัสดุดั้งเดิม
ที่มา : ผู้วิจัย

ในช่วงหลังมานี้เอง พื้นที่บางส่วนของตำบลลำปำ โดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนบ้านทำน้ำหวานอน ได้ถูกควบรวบเป็นส่วนหนึ่งของขอบเขตพื้นที่การปกครองของเทศบาลเมืองพัทลุง สาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ ได้เข้าไปพร้อมกับการทำให้พื้นที่ชุมชนบ้านทำน้ำหวานอนมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และส่งผลต่อการดำรงอยู่ของเรือนพื้นถิ่น และการใช้กระเบื้องเกายอ แต่อย่างไรก็ดี บูรณภาพ (integrity) และความสำคัญ (significance) ของชุมชนบ้านทำน้ำหวานอน และสภาพแวดล้อมของชุมชนบ้านลำปำก็ยังคงอยู่ เคียงคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลง

การวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นที่ที่ยังคงหลงเหลืออยู่กับการใช้วัสดุท้องถิ่นกระเบื้องเกายอ จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการต่อยอดการวิจัย ที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่คำตอบของการคงอยู่ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในปัจจุบัน อีกทั้งยังสามารถสืบสานไปยังการผลิตและช่างฝีมือท้องถิ่น ที่อยู่ร่วมกับสภาพแวดล้อมและนิเวศวัฒนธรรมของกลุ่มทะเลสาบสงขลาได้ต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.27 แสดงภาพมุมสูงแสดงลักษณะที่ตั้งของพื้นที่บริเวณลำป่าและชุมชนบ้านทำน้ำหวานอนทางฝั่ง
 ขวาในภาพ เห็นถึงลักษณะบ้านเรือนที่ใช้กระเบื้องเกาย่อยอยู่หนาแน่น ในปี พ.ศ. 2541
 ที่มา : บริษัทยูโนแคลไทยแลนด์ จำกัด, 2541

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.28 แสดงภาพมุมสูง แสดงลักษณะที่ตั้งของชุมชนบริเวณสองฝั่งคลองลำป่าและชุมชนบ้านท่าน้ำ
 ห้วนอนทางฝั่งขวาในภาพ เห็นถึงลักษณะบ้านเรือนที่ใช้กระเบื้องเกะยอยู่หนาแน่น กลุ่มอาคารทรงไทย
 2 กลุ่มทางฝั่งซ้ายของคลอง คือ จวนเจ้าเมืองพัทลุงเก่า หลังได้ทำการบูรณะซ่อมแซมแล้ว
 ที่มา : บริษัทยูไนเต็ดไทยแลนด์ จำกัด, 2541

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมาจากเอกสาร งานวิจัยทุติยภูมิ และการลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยมีการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.1 ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของพื้นที่ศึกษาที่เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ของการผลิตกระเบื้องเคลือบในภาพกว้าง การกระจายตัว และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ หลังจากนั้น จึงใช้ข้อมูลดังกล่าวเพื่อกำหนดแนวทางในการลงพื้นที่ศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลปฐมภูมิ

3.1.2 ข้อมูลปฐมภูมิจากพื้นที่ศึกษา

ผู้วิจัยในออกแบบการวิจัยในพื้นที่โดยใช้วิธีการสังเกตโดยตรง (Direct Observation) การดำรงอยู่ของสถาปัตยกรรมที่ใช้กระเบื้องดินเผาเคลือบ การใช้งานของผู้คน และแนวโน้มของการดำรงอยู่ และการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้เกี่ยวข้อง ผู้ให้ข้อมูลหลัก และผู้คนในชุมชน

สำหรับการสังเกตโดยตรง ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลดังนี้

- การจัดเตรียมแผนที่ผังชุมชน

ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลแผนที่ฐาน 1 : 4,000 จากกรมโยธาธิการและการผังเมือง โดยมีการลงพื้นที่เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องของแผนที่ ร่วมกับการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ ก่อนที่จะใช้แผนที่ที่ปรับปรุงแล้วเป็นเครื่องมือในการระบุตำแหน่งอาคารที่ทำการสำรวจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.1 การจัดเตรียมแผนที่ฐาน ในมาตราส่วน 1:4,000 เพื่อใช้ในการลงพื้นที่สำรวจ

ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง

- การสำรวจ

ใช้แนวทางการสำรวจสถาปัตยกรรมอย่างคร่าว (Rapid survey) เพื่อใช้ในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นกายภาพ อาคาร กลุ่มอาคาร และองค์ประกอบของชุมชน โดยการสำรวจมีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อ การจัดทำฐานข้อมูลของอาคารที่มีคุณค่า โดยมีส่วนประกอบสำคัญ 3 ส่วน ดังต่อไปนี้คือ

- 1) การลงทะเบียนอาคาร โดยการบันทึกลักษณะทางกายภาพต่างๆ เช่น การใช้สอยอาคาร วัสดุโครงสร้าง รูปแบบอาคาร ฯลฯ การประเมินคุณค่าอาคาร เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการพิจารณาในการวางแผนงานเพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่
- 3) ฐานข้อมูลภาพถ่ายอาคาร เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงกับข้อมูลการลงทะเบียนอาคารและการประเมินคุณค่าอาคาร

หลักการสำคัญของการสำรวจนี้ เป็นการสำรวจอย่าง คร่าวและรวดเร็ว ให้ได้มาซึ่งภาพรวมทางกายภาพของพื้นที่ศึกษาและแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ขั้นต่อไป ดังนั้นการสำรวจจึงเน้นไปที่ การบันทึกทางกายภาพที่สามารถเห็นได้จากสภาพนอก และสามารถทำการบันทึกได้โดยง่าย โดยพยายามหลีกเลี่ยงการพึ่งพากลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินการภาคสนามเบื้องต้นซึ่งจำเป็นที่จะต้องใช้เวลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

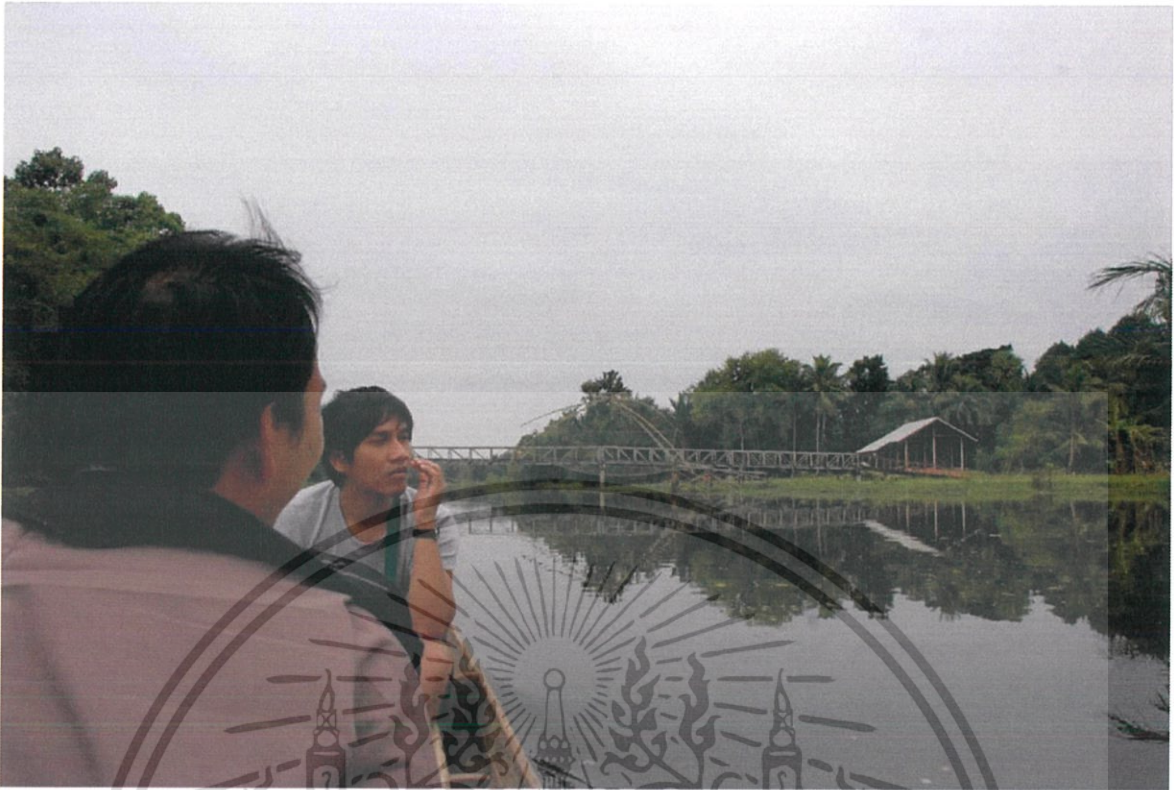
ภายหลังจากที่ได้ดำเนินการสำรวจข้างต้นแล้ว การสำรวจในชั้นรายละเอียดของอาคารหรือกลุ่มอาคารที่มีคุณลักษณะพิเศษจะได้มีการดำเนินการจัดทำในขั้นตอนต่อไป เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้

- การประเมินอาคาร

การประเมินคุณค่าและความสำคัญของย่านชุมชนเก่า หนึ่งในตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพด้านความสำคัญและกายภาพของความเป็นชุมชนเก่า คุณค่าทางประวัติศาสตร์เป็นตัวชี้วัดหนึ่งในการจำแนกชุมชนเก่า คุณค่าทางประวัติศาสตร์นั้น เป็นหลักการสากลในการอนุรักษ์ที่นำมาใช้ในการประเมินความสำคัญทางวัฒนธรรม (Cultural significance) ของมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural heritage) โดยมักจะใช้ร่วมกับการประเมินความแท้และบูรณภาพ (authenticity and integrity) ของมรดกทางวัฒนธรรมนั้นๆ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ประกอบไปด้วย ความสำคัญในพัฒนาการของชุมชนหรือถิ่นที่, สถานที่นั้นแสดงให้เห็นรูปแบบการพัฒนาก่อร่างของมรดกวัฒนธรรมในภาพกว้าง, ความสำคัญในฐานะมีความสัมพันธ์กับกลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มชน เป็นต้น โดยมีการประเมินสภาพของอาคารได้แก่ สภาพหลังคา สภาพผนัง สภาพช่องเปิด (ประตู-หน้าต่าง)

- การบันทึกภาพถ่าย (Photography)

การบันทึกภาพถ่ายกำหนดให้ใช้กล้องดิจิทัลในการบันทึกโดยมีข้อสังเกตในการดำเนินการคือ ถ่ายรูปของสภาพอาคาร/กลุ่มอาคารโดยรวม และถ่ายส่วนรายละเอียดหรือหน่วยพักอาศัยที่มีความพิเศษโดดเด่นโดยอิงกับข้อมูลการบันทึกเพิ่มเติมในแบบฟอร์มให้มีความสัมพันธ์กัน การถ่ายภาพต้องพยายามเน้นให้มีคุณภาพและมีความชัดเจนที่สุดโดยระวังให้ไม่มีการถ่ายภาพย้อนแสงหรือถ่ายในที่มืดเกินไป

ภาพที่ 3.2 การนั่งเรือสำรวจอาคารและสภาพแวดล้อมริมคลองลำป่า

ภาพที่ 3.3 สภาพแวดล้อมริมคลองลำป่าจากการสำรวจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.4 บ้านเรือนริมคลองลำป่าที่ได้สำรวจ บ้านทีก และลงทะเลียนอาคารสำคัญ

สำหรับการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นซึ่งมีความสำคัญในการศึกษาวิถีชุมชน โดย ศรีสักร วัลลิโภดม ได้ให้ความหมายของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นว่า คือประวัติศาสตร์สังคมที่แสดงให้เห็นความเป็นมาของผู้คนในท้องถิ่นเดียวกันที่อาจมีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ก็ได้ แต่เมื่อเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่เดียวกันตั้งแต่ 2-3 ชั่วคนสืบลงไป ก็จะเกิดสำนึกเป็นคนในท้องถิ่นเดียวกัน มีจารีตขนบประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และกติกายในทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกัน โดยมีพื้นฐานทางความเชื่อและศีลธรรมเดียวกัน การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต้องเริ่มจาก “คนใน” ชุมชนเป็นหลัก โดยเก็บข้อมูลจากปัจจุบันจนถึงอดีต ผ่านการ “บอกเล่า” การเก็บข้อมูลลักษณะนี้จะทำให้การศึกษาชีวิตและวัฒนธรรมมีลักษณะเป็นพลวัต เห็นความต่อเนื่องของอดีต และปัจจุบัน และสามารถคาดการณ์ถึงอนาคต

ในการประเมินคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในมรดกวัฒนธรรมที่ผ่านมานั้นมักถูกประเมินโดยนักวิชาการเป็นหลัก ขาดกระบวนการกำหนดคุณค่าโดย “คนใน” ซึ่งคนในชุมชนจะเข้าใจความเป็นไปทางสังคมในทั้ง 3 ระดับ คือ ภูมิวัฒนธรรม นิเวศวัฒนธรรม และชีวิตวัฒนธรรม มีการรับรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาอย่างต่อเนื่อง สามารถให้ภาพประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้ดีกว่านักวิชาการหรือคนนอก ดังนั้นในการกำหนดพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และการกำหนดคุณค่า ควรทำร่วมกันระหว่าง คนในชุมชน และคนนอก เช่นนักวิชาการ โดยความร่วมมือจากเครือข่ายและองค์กรท้องถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระบวนการที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการบอกเล่า(Oral History) จากประสบการณ์ ความทรงจำ รวมไปถึงสิ่งละอันพันละน้อยที่สะสมไว้ หรือข่าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน จนสามารถประมวลเรียบเรียง วิเคราะห์เป็นชุดความรู้ด้านประวัติศาสตร์ที่เขียนขึ้นเอง(Historiography) ทั้งภาพรวมและประวัติศาสตร์เฉพาะครัวเรือน สามารถใช้เป็นเครื่องมือช่วยหาค้นคว้าของอัตลักษณ์ชุมชน และรวมทั้งนำมาเป็นฐานในการวิเคราะห์หาแนวทางการอนุรักษ์ พื้นฟูและพัฒนาทั้งด้านกายภาพ และกิจกรรมด้านวัฒนธรรม รวมไปถึงการฟื้นฟูเศรษฐกิจ หรือระบบชุมชนต่อไป (พรธรรณิภา, 2557)

ภาพที่ 3.5 พื้นที่พบปะกันทางสังคมของชุมชนที่นักวิจัยสามารถสัมภาษณ์เบื้องต้นกับผู้คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.6 การสัมภาษณ์เชิงลึกถึงที่มาที่ไปของการเข้ามาของกระเบื้องเกาเขยและการใช้ประโยชน์

ภาพที่ 3.7 ชาวชุมชนกำลังให้สัมภาษณ์เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.8 ผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์เปรียบเทียบกับชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานทางออกไปเพื่อหาความสัมพันธ์

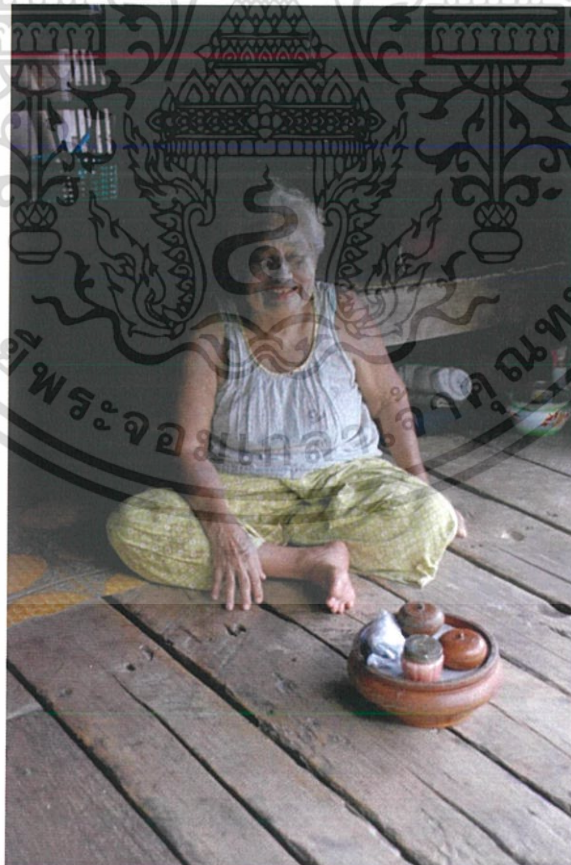

ภาพที่ 3.9 วงเสวนาในชุมชนบ้านทอนเคียรเพื่อสร้างข้อมูลร่วมในการใช้กระบี่องเกาะยอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.10 การสัมภาษณ์คุณตาसनาน และคุณยายพริ้ง อินทฤทธิ์ เจ้าของเรือนกรณีศึกษา

ภาพที่ 3.11 คุณยายพริ้ง อินทฤทธิ์ ขณะให้สัมภาษณ์ในพื้นที่พักผ่อนภายในเรือน
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้ว ผู้วิจัย ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาทั้งวิธีการเชิงคุณภาพ และวิธีการเชิงปริมาณ ได้แก่ จำนวนของเรือนพื้นถิ่นในพื้นที่ศึกษาที่ยังคงใช้หลังคากระเบื้องเกายอ และในขั้นตอนถัดมาคือการ เลือกเรือนตัวอย่าง จากเกณฑ์ในด้านที่ตั้ง ขนาด และความพร้อมความสนใจของผู้อยู่อาศัย เป็นจำนวน 1 หลัง และวิเคราะห์รูปแบบทางสถาปัตยกรรม การปรับการใช้สอย และความสามารถในการซ่อมแซมของผู้อยู่อาศัย นำไปสู่ข้อเสนอแนะในด้านความสัมพันธ์ของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและการใช้กระเบื้องดินเผาเกายอ อันเป็นข้อสรุปของงานวิจัยนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผลการวิจัย

จากการสำรวจเรือนสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ศึกษา พบว่ามีเรือนที่ทำการสำรวจยังใช้กระเบื้องดินเผาเกาะยอ จำนวน 70 หลัง ดังที่แสดงข้อมูลทั้งหมดในตารางที่ 4.1 ประกอบไปด้วยเรือนที่มีสภาพดีไปจนถึงสภาพทรุดโทรม ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะใช้ทำการวิเคราะห์คุณค่าและความเร่งด่วนในการอนุรักษ์ต่อไป โดยมีผลการวิจัยในด้านลักษณะอาคาร สภาพอาคาร และสภาพหลังคา อันเป็นตัวบ่งชี้หลักของงานวิจัยชิ้นนี้ ดังต่อไปนี้

4.1.1 ลักษณะอาคาร

เรือนที่ทำการสำรวจ ส่วนใหญ่จะเป็นเรือน 2 ชั้น จำนวน 47 หลัง เรือนชั้นเดียวติดพื้นดินจำนวน 3 หลัง นอกจากนี้ยังมีเรือนที่มีลักษณะพิเศษ โดยเฉพาะบริเวณริมน้ำจะเป็นเรือนที่มีลักษณะยกพื้นที่ทั้งที่เป็นเรือนยกพื้นไต้ถุนเดี่ยว จำนวน 17 หลัง และเรือนไต้ถุนสูง จำนวน 3 หลัง

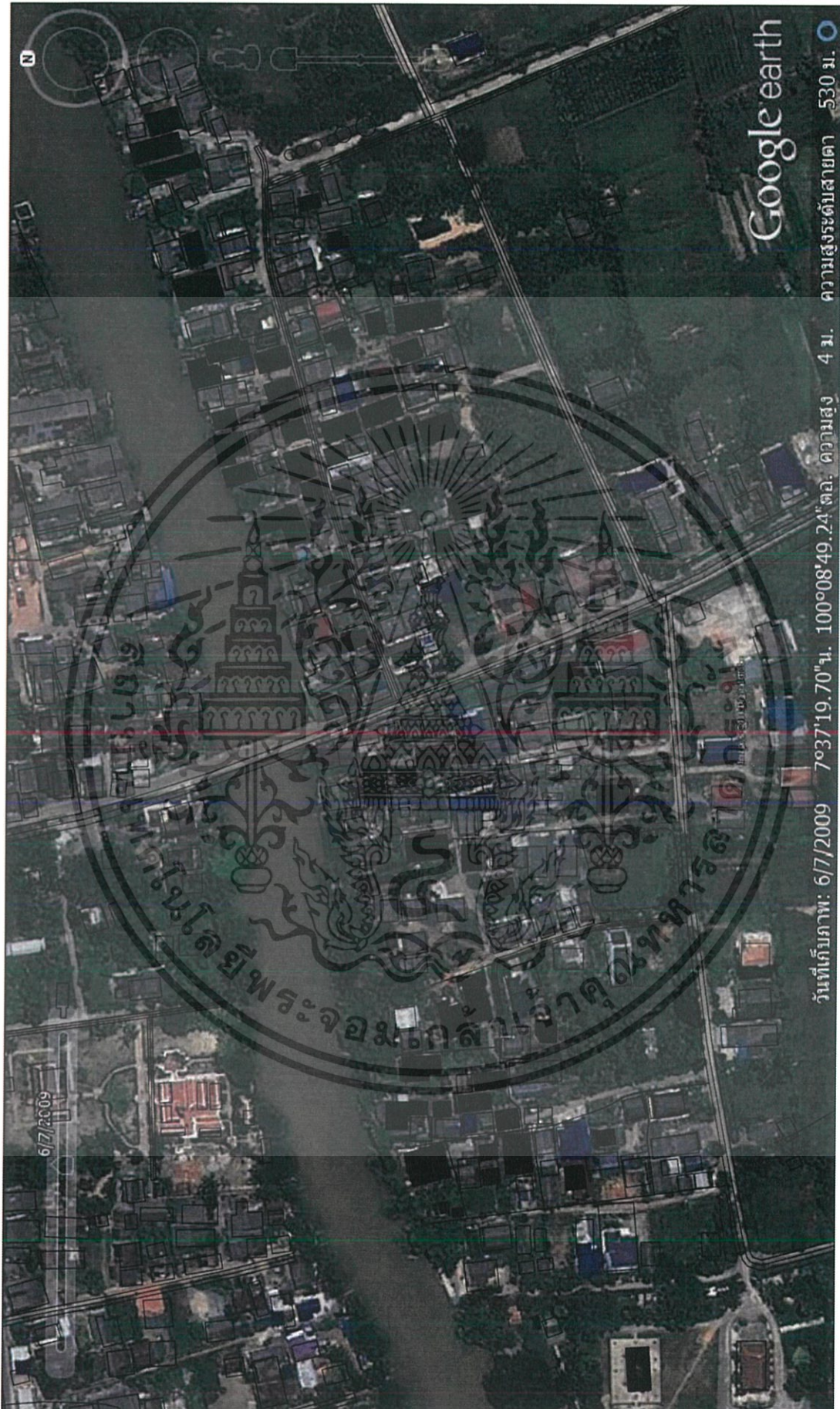
4.1.2 สภาพอาคาร

ถึงแม้ว่าอาคารบ้านเรือนที่ใช้กระเบื้องดินเผาเกาะยอที่ทำการสำรวจในพื้นที่ศึกษาจะเป็นเรือนที่มีอายุเกิน 50 ปีขึ้นไป แต่สภาพโดยรวมของอาคารส่วนใหญ่อยู่ในสภาพค่อนข้างดี คือมีจำนวน 35 หลัง เรือนที่มีสภาพปานกลาง 9 หลัง และเรือนที่มีสภาพทรุดโทรม จำนวน 15 หลัง นอกจากนี้ยังมีเรือนบางส่วนที่ทำการเปลี่ยนวัสดุผนังและโครงสร้างของอาคารบางส่วนไปแล้ว เป็นจำนวน 11 หลัง

4.1.3 สภาพหลังคา

เรือนที่ใช้กระเบื้องดินเผาเกาะยอ ส่วนใหญ่มักจะใช้รูปทรงหลังคาที่มีความลาดเอียงและมีชายคาตามสภาพภูมิอากาศของภาคใต้ โดยเรือนที่ทำการระบุจากการใช้กระเบื้องดังกล่าวผ่านการสำรวจนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบหลังคาปั้นหย่า จำนวน 37 หลัง หลังคาจั่ว จำนวน 27 หลัง หลังคาปั้นหย่าผสมจั่ว จำนวน 4 หลัง หลังคาทรงปีกนก จำนวน 1 หลัง และหลังคาจั่วแฝด จำนวน 1 หลัง โดยส่วนใหญ่ยังมีสภาพหลังคาและความสมบูรณ์ของกระเบื้องดินเผาเกาะยอค่อนข้างดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.1 แสดงผังชุมชนและอาคารบ้านเรือนที่ทำการสำรวจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลอาคารบ้านเรือนที่ทำการสำรวจในพื้นที่ศึกษา

	<p>ลักษณะอาคาร อาคารริมน้ำ สองชั้น ส่วนริมน้ำชั้นเดียวมีระเบียงยื่นลงน้ำ</p> <p>สภาพอาคาร ผนังไม้สภาพดี ประตู หน้าต่าง อยู่ในสภาพดี ระเบียงทำน้ำมีสภาพชำรุด</p> <p>สภาพหลังคา หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพดี ส่วนติดน้ำมุงด้วยสังกะสี</p> <p>คุณค่าโดยรวม คุณค่าสูง ความเร่งด่วนปานกลาง</p>
	<p>ลักษณะอาคาร อาคารริมน้ำ เป็นเรือนไม้ยกพื้นมีได้ถุนเดี่ยวๆ มีระเบียงและทำน้ำยื่นลงน้ำ</p> <p>สภาพอาคาร อาคารอยู่ในสภาพทรุดโทรม ส่วนผนังอาคาร และทำน้ำอยู่ในสภาพชำรุด</p> <p>สภาพหลังคา หลังคาจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา หลังคาชายคาด้านริมน้ำมีสภาพชำรุด</p> <p>คุณค่าโดยรวม คุณค่าสูง ความเร่งด่วนสูง</p>
	<p>ลักษณะอาคาร อาคารเรือนไม้ยกพื้นมีได้ถุน</p> <p>สภาพอาคาร ผนังไม้สภาพชำรุด ประตู หน้าต่าง อยู่ในสภาพปานกลาง</p> <p>สภาพหลังคา หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพดี</p> <p>คุณค่าโดยรวม คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง</p>
	<p>ลักษณะอาคาร อาคารริมน้ำ สองชั้น ส่วนริมน้ำชั้นเดียวมีระเบียงยื่นลงน้ำ</p> <p>สภาพอาคาร มีการดัดแปลงส่วนริมน้ำเป็นก่ออิฐ ฉาบปูน โครงสร้าง คสล. หน้าต่างอลูมิเนียม</p> <p>สภาพหลังคา หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพดี ส่วนติดน้ำมุงด้วยกระเบื้องลอนคู่</p> <p>คุณค่าโดยรวม คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง</p>
	<p>ลักษณะอาคาร อาคารริมน้ำ สองชั้น ส่วนริมน้ำชั้นเดียวมีระเบียงยื่นลงน้ำ</p> <p>สภาพอาคาร มีการดัดแปลงส่วนริมน้ำเป็นก่ออิฐ ฉาบปูน โครงสร้าง คสล.</p> <p>สภาพหลังคา หลังคาจั่ว เปลี่ยนเป็นมุงด้วยกระเบื้องลอนคู่แล้ว</p> <p>คุณค่าโดยรวม คุณค่าต่ำ ความเร่งด่วนต่ำ</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	ลักษณะอาคาร	อาคารริมน้ำ เป็นเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุนเตี้ยๆ มีเพิงสำหรับจอดเรืออยู่ริมน้ำ
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพทรุดโทรม ส่วนผนังอาคาร เดิมหายไปและเปลี่ยนไปเป็นแผ่นสังกะสี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนสูง
	ลักษณะอาคาร	อาคารริมน้ำ เป็นเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุนเตี้ยๆ มีระเบียงและทำน้ำย่นลงน้ำ
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนระเบียงทำน้ำ และผนังชำรุดบางส่วน
	สภาพหลังคา	หลังคาจั่วแฉก ใช้กระเบื้องดินเผา หนักด้านสกัดเข้าหาคอลง อยู่ในสภาพทรุดโทรม
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนสูง
	ลักษณะอาคาร	อาคารริมน้ำ เป็นเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุนเตี้ยๆ มีระเบียงและทำน้ำย่นลงน้ำ
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพทรุดโทรม ส่วนผนังอาคาร เดิมหายไปและเปลี่ยนไปเป็นแผ่นสังกะสี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี ริมน้ำมุงด้วยกระเบื้องลอน
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารริมน้ำ สองชั้น ส่วนริมน้ำชั้นเดียวมีระเบียงยื่นลงน้ำ
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างทรุดโทรม ส่วนผนังอาคาร มีการเปลี่ยนแปลง
	สภาพหลังคา	หลังคาจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารริมน้ำ เป็นเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุนเตี้ยๆ มีระเบียงและทำน้ำย่นลงน้ำ
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพทรุดโทรม ส่วนผนังอาคาร เดิมหายไปและเปลี่ยนไปเป็นแผ่นสังกะสี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี ริมน้ำมุงด้วยกระเบื้องลอน
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ) แสดงข้อมูลอาคารบ้านเรือนที่ทำการสำรวจในพื้นที่ศึกษา

	ลักษณะอาคาร	อาคารสองชั้น เข้าทางถนน มีส่วนต่อเติม ด้านล่างเป็นก่ออิฐฉาบปูน โครงสร้าง คสล.
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพดี ผนังและประตู หน้าต่าง ยังมีสภาพดีและคงเดิม
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยาผสมหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าสูง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารริมน้ำ เป็นเรือนไม้สองชั้น มีส่วน ระเบียงและทำน้ายื่นลงน้ำ
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ใน สภาพดี ส่วนริมน้ำมีการปรับปรุงเป็น คสล.
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ใน สภาพค่อนข้างดี ริมน้ำมุงด้วยกระเบื้อง ลอน
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบ ปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ใน สภาพดี รวมถึงประตูหน้าต่าง
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ใน สภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารริมน้ำ เป็นเรือนไม้สองชั้น มีส่วน ระเบียงและทำน้ายื่นลงน้ำ
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ใน สภาพดี ส่วนริมน้ำมีการปรับปรุงเป็น คสล.
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ใน สภาพค่อนข้างดี ริมน้ำมุงด้วยกระเบื้อง ลอน
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารสองชั้น เข้าทางถนน มีส่วนต่อเติม ด้านล่างเป็นก่ออิฐฉาบปูน โครงสร้าง คสล.
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพดี ผนังและประตู หน้าต่าง ยังมีสภาพดีและคงเดิม
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยาผังรูปตัว L ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่ไปใช้ประโยชน์ทางการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ) แสดงข้อมูลอาคารบ้านเรือนที่ทำการสำรวจในพื้นที่ศึกษา

	<p>ลักษณะอาคาร</p> <p>สภาพอาคาร</p> <p>สภาพหลังคา</p> <p>คุณค่าโดยรวม</p>	<p>อาคารริมน้ำ เป็นเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุน มีทำน้ำ ส่วนครัวยกพื้นครึ่งชั้น</p> <p>อาคารอยู่ในสภาพดี ผนังและประตูหน้าต่าง ยังมีสภาพดีและคงเดิม</p> <p>หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี</p> <p>คุณค่าสูง ความแรงถ้วนปานกลาง</p>
	<p>ลักษณะอาคาร</p> <p>สภาพอาคาร</p> <p>สภาพหลังคา</p> <p>คุณค่าโดยรวม</p>	<p>อาคารริมน้ำ เป็นเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุน มีส่วนระเบียงและทำน้ำยื่นลงน้ำ</p> <p>อาคารอยู่ในสภาพดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี ส่วนริมน้ำมีการปรับปรุงเป็น คสล.</p> <p>หลังคาปั้นหยาผสมจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพดี ริมน้ำมุงด้วยกระเบื้องลอน</p> <p>คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนปานกลาง</p>
	<p>ลักษณะอาคาร</p> <p>สภาพอาคาร</p> <p>สภาพหลังคา</p> <p>คุณค่าโดยรวม</p>	<p>อาคารริมน้ำ เป็นเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุน มีส่วนระเบียงและทำน้ำยื่นลงน้ำ</p> <p>อาคารอยู่ในสภาพดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี ส่วนริมน้ำมีการปรับปรุงเป็น คสล.</p> <p>หลังคาปั้นหยาผสมหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพดี</p> <p>คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนปานกลาง</p>
	<p>ลักษณะอาคาร</p> <p>สภาพอาคาร</p> <p>สภาพหลังคา</p> <p>คุณค่าโดยรวม</p>	<p>อาคารเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุน มีส่วนระเบียงนอกชาน</p> <p>อาคารอยู่ในสภาพดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี นอกชานมีการปรับปรุงเป็น คสล.</p> <p>หลังคาหน้าจั่ว หันด้านสกัดเข้าหาคอลง หลังคามีสภาพทรุดโทรม มีด้านที่ชำรุดจาก</p> <p>คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนสูง</p>
	<p>ลักษณะอาคาร</p> <p>สภาพอาคาร</p> <p>สภาพหลังคา</p> <p>คุณค่าโดยรวม</p>	<p>อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน</p> <p>อาคารอยู่ในสภาพดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี รวมถึงประตูหน้าต่าง</p> <p>หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี</p> <p>คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนปานกลาง</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ) แสดงข้อมูลอาคารบ้านเรือนที่ทำการสำรวจในพื้นที่ศึกษา

	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างทรุดโทรม ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี	
สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี	
คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนปานกลาง	
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างทรุดโทรม ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี	
สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี	
คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนปานกลาง	
	ลักษณะอาคาร	เป็นส่วนของอาคารที่เหลืออยู่ เป็นอาคารไม้ยกพื้นสูง
สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพทรุดโทรมมาก ผนังไม้ประตู หน้าต่าง ทรุดโทรม ไม่ได้ใช้งาน	
สภาพหลังคา	หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา สภาพทรุดโทรมมาก	
คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนสูง	
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี	
สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี	
คุณค่าโดยรวม	คุณค่าสูง ความแรงถ้วนปานกลาง	
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างทรุดโทรม ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี	
สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี	
คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนปานกลาง	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ) แสดงข้อมูลอาคารบ้านเรือนที่ทำการสำรวจในพื้นที่ศึกษา

	ลักษณะอาคาร	อาคารริมน้ำ เป็นเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุน มี ส่วนระเบียงและทำน้ำยึ้นลงน้ำ
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพทรุดโทรมมาก ส่วนผนัง ไม่มีสภาพชำรุด โครงหลังคาเสียหาย
	สภาพหลังคา	หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ใน สภาพทรุดโทรม มีการเสริมมาจาก
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนสูง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบ ปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ใน สภาพดี ส่วนชั้นเดียวมุงกระเบื้องลอน
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารชั้นเดียวสร้างติดพื้นดิน มีส่วนต่อ เดิมขยายด้านข้าง
	สภาพอาคาร	ผนังและประตูหน้าต่างของอาคาร เปลี่ยนเป็นโครงสร้างคสล. ก่ออิฐฉาบปูน แล้ว
	สภาพหลังคา	หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ใน สภาพดี ส่วนต่อเดิมมุงกระเบื้องลอน
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบ ปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ใน สภาพดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบ ปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างทรุดโทรม ส่วน ผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ใน สภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ) แสดงข้อมูลอาคารบ้านเรือนที่ทำการสำรวจในพื้นที่ศึกษา

	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุน โครงสร้างคสล.
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพดี ผนังและประตูหน้าต่าง ยังมีสภาพดีและคงเดิม
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	เป็นอาคารไม้ชั้นเดียว อยู่ด้านหลังกลุ่มอาคาร
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพทรุดโทรม ผนังไม้ประตูหน้าต่าง ทรุดโทรม
	สภาพหลังคา	หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา สภาพทรุดโทรม
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนสูง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างทรุดโทรม ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างทรุดโทรม ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ) แสดงข้อมูลอาคารบ้านเรือนที่ทำการสำรวจในพื้นที่ศึกษา

	<p>ลักษณะอาคาร อาคารเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุน โครงสร้างคสล.</p> <p>สภาพอาคาร อาคารอยู่ในสภาพดี ผนังและประตูหน้าต่าง ยังมีสภาพดีและคงเดิม</p> <p>สภาพหลังคา หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี</p> <p>คุณค่าโดยรวม คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนปานกลาง</p>
	<p>ลักษณะอาคาร อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน</p> <p>สภาพอาคาร อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างทรุดโทรม ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี</p> <p>สภาพหลังคา หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี</p> <p>คุณค่าโดยรวม คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนปานกลาง</p>
	<p>ลักษณะอาคาร อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน มีส่วนระเบียงลูกกรงไม้</p> <p>สภาพอาคาร อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี</p> <p>สภาพหลังคา หลังคาทรงจั่วผสมปีกนก ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี</p> <p>คุณค่าโดยรวม คุณค่าสูง ความแรงถ้วนปานกลาง</p>
	<p>ลักษณะอาคาร อาคารเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุน โครงสร้างคสล.</p> <p>สภาพอาคาร อาคารอยู่ในสภาพดี ผนังและประตูหน้าต่าง ยังมีสภาพดีและคงเดิม</p> <p>สภาพหลังคา หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี</p> <p>คุณค่าโดยรวม คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนปานกลาง</p>
	<p>ลักษณะอาคาร อาคารริมน้ำ เป็นเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุน มีส่วนต่อเติมขยายและทำน้ำยี่นลงน้ำ</p> <p>สภาพอาคาร อาคารอยู่ในสภาพดี ส่วนผนังไม่มีสภาพปานกลาง</p> <p>สภาพหลังคา หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพดี</p> <p>คุณค่าโดยรวม คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนปานกลาง</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ) แสดงข้อมูลอาคารบ้านเรือนที่ทำการสำรวจในพื้นที่ศึกษา

	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพทรุดโทรมมาก ส่วนผนังไม่มีสภาพชำรุด เปลี่ยนเป็นสังกะสีเกือบหมด
	สภาพหลังคา	หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพทรุดโทรม
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าต่ำ ความเร่งด่วนสูง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพดี ส่วนผนังไม่มีสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	เป็นอาคารชั้นเดียว ก่ออิฐฉาบปูน เป็นเรือนแถวค้าย มีสองห้อง ประตูบานเพี้ยมไม้
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพทรุดโทรม ผนังไม้ประตูหน้าต่าง ทรุดโทรม
	สภาพหลังคา	หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา สภาพทรุดโทรม
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าสูง ความเร่งด่วนสูง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุน โครงสร้างคสล.
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพดี ผนังและประตูหน้าต่าง ยังมีสภาพดีและคงเดิม
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์เพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ) แสดงข้อมูลอาคารบ้านเรือนที่ทำการสำรวจในพื้นที่ศึกษา

	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุน โครงสร้างคสล.
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพชำรุด ผ่นังและประตูหน้าต่าง ถูกเปลี่ยนเป็นสังกะสี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนสูง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	และมีชายคาซ้อนสองชั้น ประตูบานเฟี้ยม อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างทรุดโทรม ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี มีชายคาลักษณะพิเศษ
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าสูง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพทรุดโทรม ส่วนผนังไม่มีสภาพทรุดโทรม
	สภาพหลังคา	หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพทรุดโทรม
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าต่ำ ความเร่งด่วนสูง

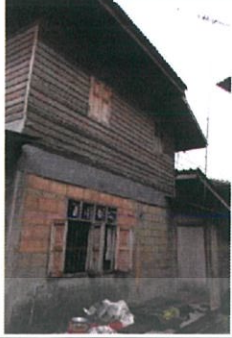

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ) แสดงข้อมูลอาคารบ้านเรือนที่ทำการสำรวจในพื้นที่ศึกษา

	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ) แสดงข้อมูลอาคารบ้านเรือนที่ทำการสำรวจในพื้นที่ศึกษา

	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้ยกพื้นมีใต้ถุน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพทรุดโทรม ส่วนผนังไม่มีสภาพทรุดโทรม มีการปรับปรุง
	สภาพหลังคา	หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพปานกลาง
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนสูง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน ขนาด 2 ห้อง มีประตูบานเฟี้ยม
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพชำรุดบางส่วน
	สภาพหลังคา	หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารทสวจนเวสสำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ) แสดงข้อมูลอาคารบ้านเรือนที่ทำการสำรวจในพื้นที่ศึกษา

	<p>ลักษณะอาคาร อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน และมีการต่อเติม</p> <p>สภาพอาคาร อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพชำรุดบางส่วน</p> <p>สภาพหลังคา หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพดี</p> <p>คุณค่าโดยรวม คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนปานกลาง</p>
	<p>ลักษณะอาคาร อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน</p> <p>สภาพอาคาร อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพชำรุดบางส่วน</p> <p>สภาพหลังคา หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพดี</p> <p>คุณค่าโดยรวม คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนปานกลาง</p>
	<p>ลักษณะอาคาร อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน</p> <p>สภาพอาคาร อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพชำรุดบางส่วน</p> <p>สภาพหลังคา หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพดี</p> <p>คุณค่าโดยรวม คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนปานกลาง</p>
	<p>ลักษณะอาคาร อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน</p> <p>สภาพอาคาร อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี มีบานเฟี้ยม</p> <p>สภาพหลังคา หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี</p> <p>คุณค่าโดยรวม คุณค่าสูง ความแรงถ้วนปานกลาง</p>
	<p>ลักษณะอาคาร อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน</p> <p>สภาพอาคาร อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี</p> <p>สภาพหลังคา หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี</p> <p>คุณค่าโดยรวม คุณค่าปานกลาง ความแรงถ้วนปานกลาง</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ) แสดงข้อมูลอาคารบ้านเรือนที่ทำการสำรวจในพื้นที่ศึกษา

	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างทรุดโทรม ส่วนผนังไม้ถูกเปลี่ยนเป็นสังกะสี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความแรงค่อนข้างสูง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพดี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความแรงค่อนข้างปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ถูกเปลี่ยนเป็นวัสดุใหม่ ไม้เทียม
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความแรงค่อนข้างปานกลาง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างทรุดโทรม ส่วนผนังไม้ถูกเปลี่ยนเป็นสังกะสี
	สภาพหลังคา	หลังคาปั้นหยา ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพค่อนข้างทรุดโทรม
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความแรงค่อนข้างสูง
	ลักษณะอาคาร	อาคารเรือนไม้สองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน
	สภาพอาคาร	อาคารอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ส่วนผนังไม้ยังอยู่ในสภาพชำรุดบางส่วน
	สภาพหลังคา	หลังคาหน้าจั่ว ใช้กระเบื้องดินเผา อยู่ในสภาพดี
	คุณค่าโดยรวม	คุณค่าปานกลาง ความแรงค่อนข้างปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลอาคารทั้ง 70 หลัง ยังสามารถบ่งชี้ได้ถึงการกระจุกตัวและความหนาแน่น ซึ่งแสดงถึงการดำรงอยู่ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในย่านชุมชนเก่าที่สำคัญของจังหวัดพัทลุง และยังได้เห็นถึงโอกาสทั้งในการอนุรักษ์ ต่อยอด และการพัฒนาวัสดุท้องถิ่น รวมไปถึงเทคโนโลยีการก่อสร้างในระดับท้องถิ่นต่อไป

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านคุณค่าความสำคัญของเรือนที่ทำการสำรวจทั้งหมด โดยสัมพันธ์กับความเร่งด่วนในการอนุรักษ์และซ่อมแซมอาคาร ดังแสดงในตารางที่ 4.2 พบว่าเรือนที่ทำการสำรวจส่วนใหญ่จะมีคุณค่าความสำคัญระดับปานกลาง ตามลักษณะความเป็นไปของมรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งคือคุณค่าที่ส่งเสริมร่วมกัน (collective values) ซึ่งหากพิจารณาเฉพาะตัวอาคารเดี่ยวๆ จะพบว่ามีคุณค่าในฐานะที่เป็นมรดกธรรมดาสามัญแห่งชีวิตประจำวัน เป็นมรดกของถิ่นที่ แต่เมื่ออยู่ร่วมกันจะสร้างคุณค่าโดยรวมให้แก่สถานที่ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในแง่มุมของเรือนเดี่ยวอาคารส่วนใหญ่มีคุณค่าระดับปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง แต่หากเมื่อเวลาผ่านไปเรือนเหล่านี้จะมีความเก่าแก่ขึ้นพร้อมกับสภาพของอาคารที่จะทรุดโทรมไป นอกจากนี้ยังมีกลุ่มเรือนที่มีความเร่งด่วนสูงและมีคุณค่าปานกลางคงสูงจำนวนหนึ่ง ที่ควรได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ

ตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์คุณค่าความสำคัญและความเร่งด่วนในการอนุรักษ์เรือนในพื้นที่ศึกษา

ความเร่งด่วน	คุณค่าต่ำ	คุณค่าปานกลาง	คุณค่าสูง	
สูง	คุณค่าต่ำ ความเร่งด่วนสูง 2 หลัง	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนสูง 10 หลัง	คุณค่าสูง ความเร่งด่วนสูง 2 หลัง	
ปานกลาง	คุณค่าต่ำ ความเร่งด่วนปานกลาง - หลัง	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนปานกลาง 48 หลัง	คุณค่าสูง ความเร่งด่วนปานกลาง 7 หลัง	
ต่ำ	คุณค่าต่ำ ความเร่งด่วนต่ำ 1 หลัง	คุณค่าปานกลาง ความเร่งด่วนต่ำ - หลัง	คุณค่าสูง ความเร่งด่วนต่ำ - หลัง	คุณค่าความสำคัญ
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3 การเลือกเรือนกรณีศึกษา

สำหรับการเลือกเรือนกรณีศึกษา เป็นการเลือกเพื่อสร้างข้อเสนอในแนวทางการปรับปรุงเรือนและสืบสานการใช้กระเบื้องดินเผาเกาะยอ โดยมีเกณฑ์ในการเลือกเรือนกรณีศึกษา คือ 1. ต้องเป็นเรือนที่มีขนาดไม่ใหญ่มาก ทั้งนี้เนื่องจากการซ่อมแซมที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่จะทำให้ราคาสูงตามไปด้วย 2. ต้องเป็นเรือนจากการสำรวจที่มีคุณค่าโดยรวมในระดับปานกลางถึงสูง 3. ต้องเป็นเรือนที่มีสภาพทรุดโทรมและมีความเร่งด่วนในการอนุรักษ์สูง และ 4. เจ้าของเรือนมีความพร้อมในการให้สัมภาษณ์พูดคุย ถึงโอกาสในการอนุรักษ์เรือนได้ในขั้นต่อไป

จากเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ค้นพบและทำการเลือกเรือนกรณีศึกษา คือ ส่วนพักผ่อน ซึ่งเป็นครัวเดิมของ คุณตาสنان – คุณยายพริ้ง อินทฤทธิ์ บ้านเลขที่ 39 ตำบลลำป่า อำเภอมือง จังหวัดพัทลุง ตั้งอยู่ริมคลองลำป่า เป็นเรือนครัว ยกพื้น ลักษณะหลังคาเป็นหลังคาหน้าจั่ว หันด้านสกัดไปทางคลองลำป่า ซึ่งเป็นทิศเหนือ มีระเบียงนอกชานด้านข้างต่อเนื่องไปยังด้านหลัง มีบันไดขึ้นลงทั้งฝั่งทิศเหนือและฝั่งทิศใต้

ภาพที่ 4.2 เรือนครัวของคุณตาสنان – คุณยายพริ้ง อินทฤทธิ์ มองจากด้านริมคลองลำป่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

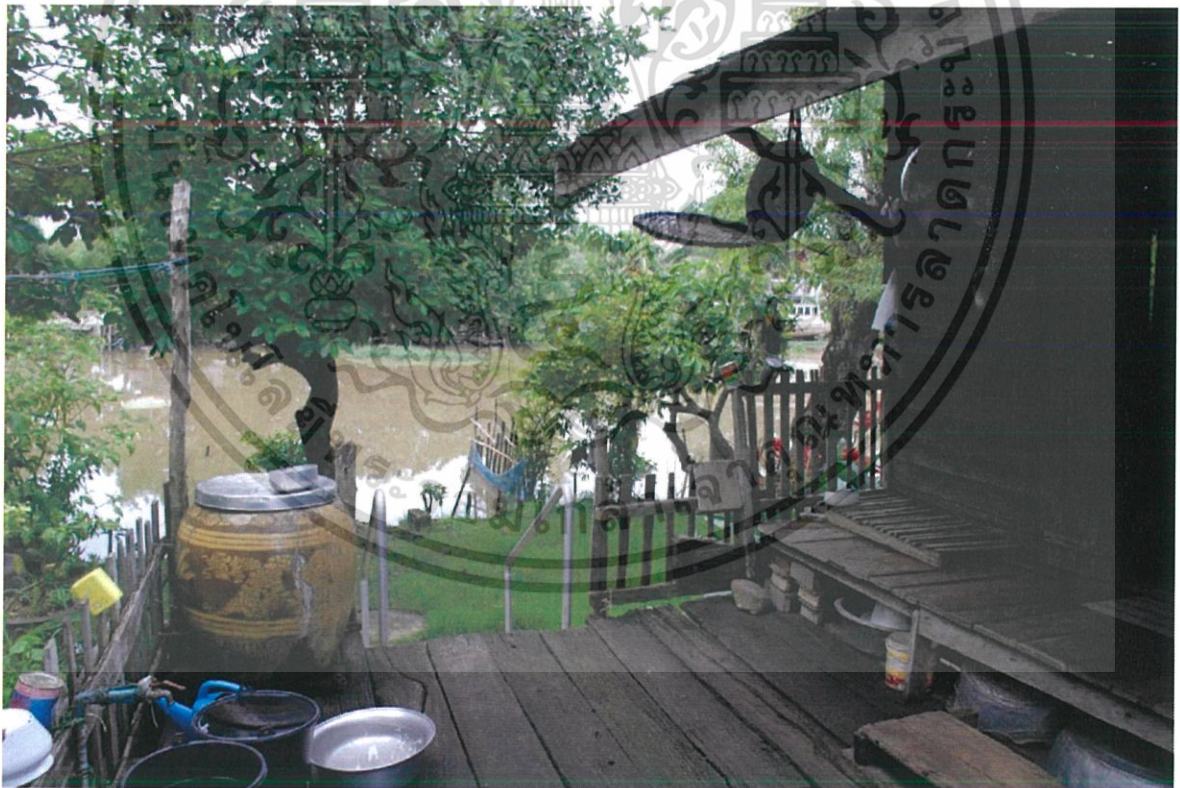

ภาพที่ 4.3 มุมมองจากทิศเหนือ

ภาพที่ 4.4 มุมมองจากทิศใต้ ในภาพเป็นช่วงหน้าน้ำ บริเวณโดยรอบน้ำจากคลองลำป่าเอ่อท่วม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.5 - 4.6 มุมมองบนนอกชาน เห็นส่วนยกระดับและมองออกไปยังคลองลำป่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

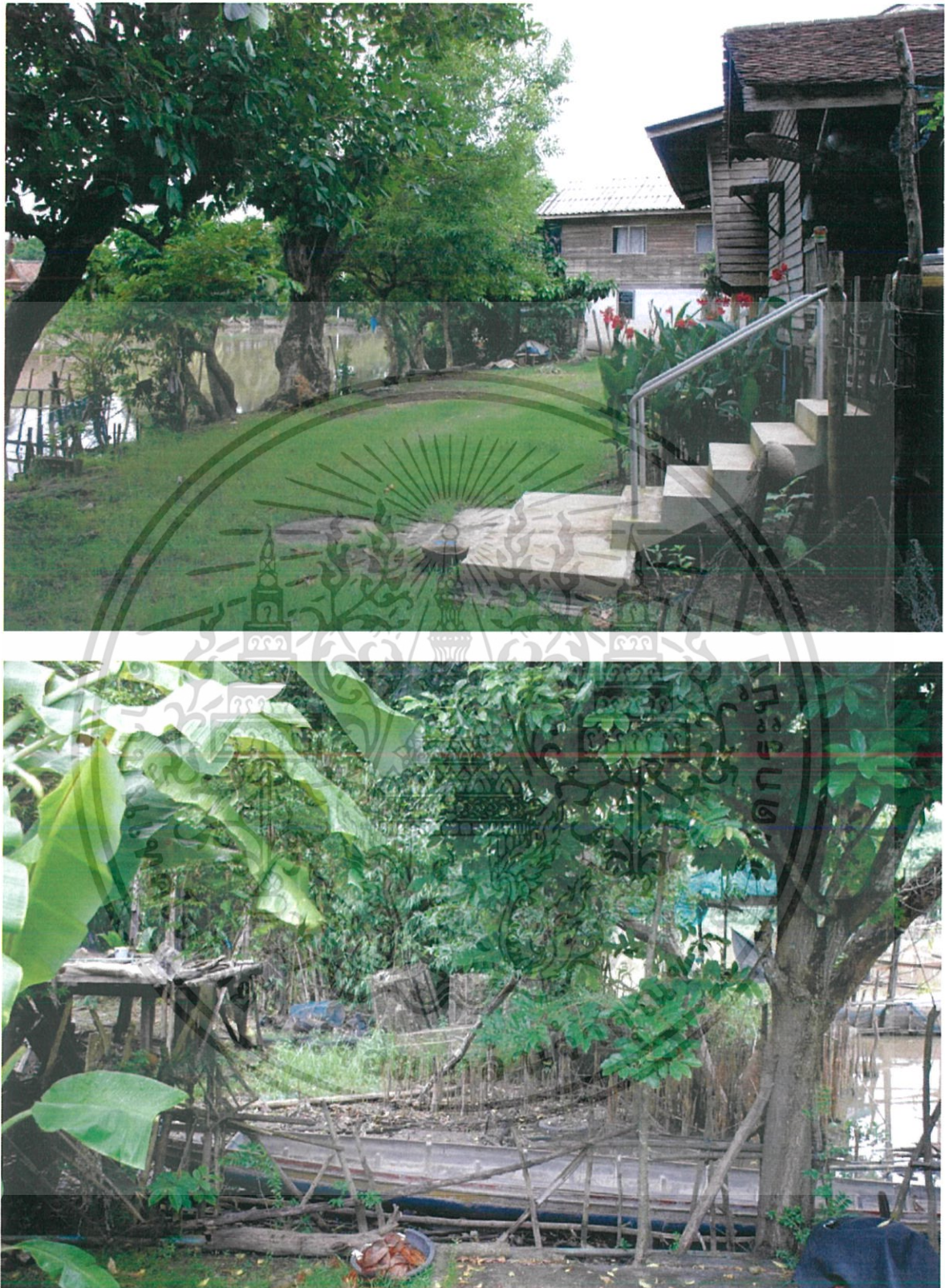
ภาพที่ 4.7 - 4.8 แสดงการใช้พื้นนอกชานและส่วนยกระดับนั่งเล่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

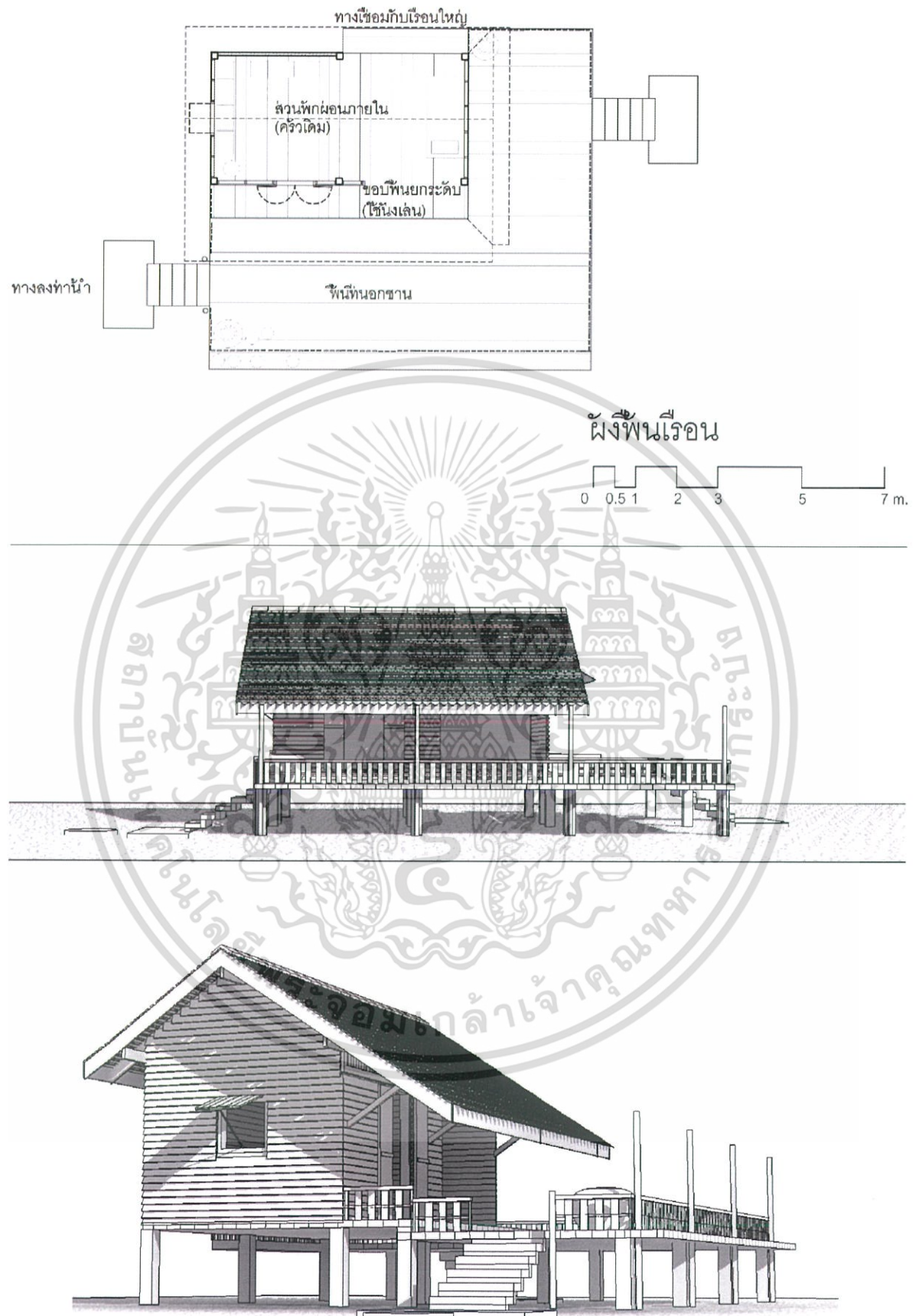
ภาพที่ 4.9 - 4.10 แสดงโครงสร้างหลังคา ลักษณะการมุงกระเบื้อง และชายคาที่ต่อเสริมออกไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

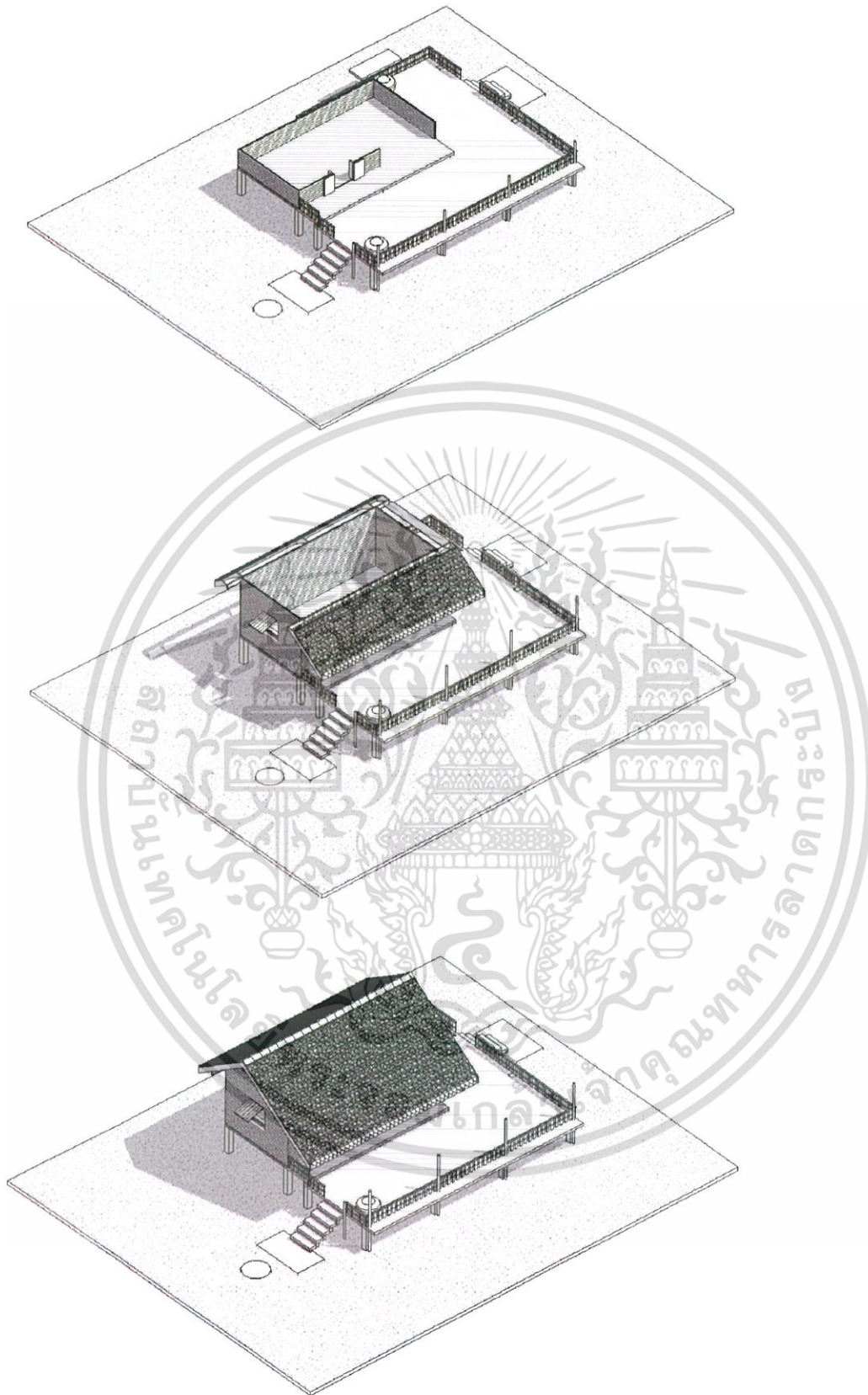

ภาพที่ 4.11 – 4.12 แสดงลักษณะของสภาพแวดล้อมโดยรอบของเรือนกรณีศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.13 – 4.15 แสดงแบบ drawings ของเรือนกรณีศึกษา
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.16 – 4.18 แสดง isometrics ของเรือนตามส่วนต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.19 แสดงทัศนียภาพของเรือนกรณีศึกษา

ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลการผลิตกระเบื้องดินเผาเกาะยอในปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์ถึงทางเลือกในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือน จากข้อมูลพบว่า เตาเผากระเบื้องที่ผลิตที่ตำบลท่านางหอม จังหวัดสงขลา ของลุง อ้อม ทิพย์โอสถ สามารถผลิตกระเบื้องขายในราคาแผ่นละ 8 บาท จึงเกิดเป็นทางเลือกในการอนุรักษ์ฟื้นฟู เรือน ดังนี้

1. รักษากระเบื้องเดิมเอาไว้ให้มากที่สุด โดยสามารถใช้กระเบื้องเดิมเกือบทั้งหมด ในส่วนที่เสียหาย สามารถเก็บรวบรวมจากเรือนของกลุ่มเครือญาติในบริเวณชุมชนบ้านลำป่า วิธีนี้จะยังสามารถรักษาทั้งวัสดุดั้งเดิม รูปแบบ และประหยังบประมาณ
2. ใช้กระเบื้องใหม่ประมาณ 50% ของพื้นที่ทั้งหมด วิธีนี้จะยังคงอยู่ในงบประมาณที่ไม่สูงมากนัก แต่จำเป็นต้องสำรวจกระเบื้องที่ใช้งานได้และที่มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนโดยละเอียด วิธีนี้จะทำให้เรือนกรณีศึกษามีอายุการใช้งานที่ยาวนานขึ้น โดยไม่ต้องดูแลรักษามากนัก แต่ใช้ระยะเวลาในการปรับปรุงซ่อมแซมที่นานขึ้น
3. เปลี่ยนกระเบื้องใหม่ทั้งหมด วิธีนี้จะแสดงให้เห็นถึงตัวอย่างในการใช้วัสดุดั้งเดิมที่ยังคงหาได้ และเป็นตัวอย่างให้แก่เรือนหลังอื่นๆในชุมชน แต่มีงบประมาณสูง และมีกระบวนการในการซ่อมแซม กระเบื้องที่เปลี่ยนใหม่อาจทำให้ภาพลักษณ์และความคร่ำ (patina) ของวัสดุหายไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยชิ้นนี้ การค้นพบข้อมูลสำคัญในแง่มุมของการดำรงอยู่ของเรือนพื้นถิ่นที่ใช้กระเบื้องดินเผาเกาะยอยังคงหลงเหลืออยู่มาก แต่อยู่ในภาวะที่เสี่ยงต่อการสูญสลายเป็นอย่างยิ่ง อันเนื่องมาจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปใช้วัสดุสมัยใหม่ซึ่งหาซื้อได้ง่ายกว่าและสะดวกกว่าในการปรับปรุงซ่อมแซม ในขณะที่การดำรงอยู่ของการผลิตกระเบื้องดินเผาเกาะยอ ยังคงทำการผลิตอยู่ได้ที่ชุมชนบ้านท่านางหอม จังหวัดสงขลา แต่ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อป้อนให้กับการก่อสร้างโรงแรม รีสอร์ทในพื้นที่ภาคใต้ ไม่ได้มีการขยายผลไปสู่การใช้งานในระดับชาวบ้าน และระดับชุมชน อย่างไรก็ตาม โบราณสถานอื่นๆ (เช่น วัด วัง) ในภาคใต้ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนโดยกรมศิลปากรส่วนใหญ่นั้นใช้กระเบื้องดินเผาเกาะยอเป็นวัสดุผนังหลังคาแทบทั้งสิ้น ด้วยกลไกของระบบการอนุรักษ์ที่เป็นอยู่นี้ อาจจะทำให้สามารถทำให้การผลิตกระเบื้องยังคงดำเนินต่อไปได้ และใช้กลไกในระดับชุมชนเพื่อถ่ายทอดแนวคิดและส่งเสริมการใช้กระเบื้องเกาะยอในการอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในกลุ่มทะเลสาบสงขลา โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในแนวทางต่อไปนี้

5.1 การอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในกลุ่มทะเลสาบสงขลา

ในวงการวิชาการระดับนานาชาตินั้น การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ได้ถูกกล่าวถึงกันมาอย่างต่อเนื่อง สภาการโบราณสถานระหว่างประเทศ (ICOMOS) ได้ตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น ที่เรียกว่า CIAV (International Committee of Vernacular Architecture) โดยในที่ประชุมปี พ.ศ. 2542 ที่ประเทศเม็กซิโก ได้รับรองกฎบัตรว่าด้วยมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น พ.ศ. 2542 (Charter on the Built Vernacular Heritage 1999) โดยมีเนื้อหาแสดงเจตน์จำนงและแนวทางในการอนุรักษ์มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น (ไม่ได้หมายถึงแค่สถาปัตยกรรมเท่านั้น) โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นว่าเป็นการแสดงออกซึ่งพื้นฐานทางวัฒนธรรมของชุมชนและของความสัมพันธ์กับอาณาบริเวณที่ตั้งอยู่ และกำลังถูกภัยคุกคามจากการกลืนวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมให้เป็นแบบเดียวกันหมด ส่งผลให้งานพื้นถิ่นทั่วโลกอยู่ในสภาวะที่เปราะบางยิ่ง โดยหลักการในการอนุรักษ์ควรคำนึงถึงความกลมกลืนอยู่กับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม และควรคำนึงถึงแนวทางที่สิ่งปลูกสร้างพื้นถิ่นนั้นถูกใช้สอยรวมไปถึงมิติทางนามธรรมที่ควบคู่กับมิติทางกายภาพด้วย และยังมีการกล่าวถึงการใช่วัสดุใหม่ที่ช่วยรักษาลักษณะเดิมที่ไม่เปลี่ยนแปลงการแสดงออก ภาพลักษณ์ พื้นผิวสัมผัสและรูปทรงผ่านทางโครงสร้างและวัสดุก่อสร้างของเดิมที่สืบเนื่องมา ซึ่งเป็นโอกาสและความท้าทายในการฟื้นฟูสานต่อภูมิปัญญาในการผลิตวัสดุท้องถิ่น เพื่อมองไปสู่การพัฒนาในอนาคตอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แต่หากมองการอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นกลุ่มทะเลสาบ โดยการใช้กรอบที่เป็นมาตรฐานสากลหรือมาตรฐานระดับชาติ เช่นเดียวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน วัด วัง แล้ว การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นนั้นก็พบแต่อุปสรรคเพราะเนื่องจากเราใช้กรอบซึ่งไม่มีตั้งแต่แรกเข้าไปจัดการแนวทางที่มีความเป็นไปได้ก็คือ 1) ความเข้าใจในเรื่องความต่อเนื่องของการใช้งานและยอมรับในการเปลี่ยนแปลงจากการปรับใช้ของผู้อยู่ 2) เข้าใจวิถีชีวิตของชุมชน ของสังคม จะทำอย่างไรในวิถีชีวิตในโลกาภิวัตน์ที่จะทำให้ชุมชนพื้นถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้ อย่างภาคภูมิใจและร่วมสมัยไม่ทิ้งราก 3) การเข้าใจในบริบทสภาพแวดล้อมประจำถิ่น โดยเฉพาะระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมที่หลากหลายของกลุ่มทะเลสาบสงขลาและ 4) การสืบสานฟื้นฟูวัสดุและช่างฝีมือท้องถิ่น

สำหรับ Charter on the Built Vernacular Heritage หรือกฎบัตรว่าด้วยมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น ได้ให้แนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

- การวิจัยและจัดเก็บข้อมูล

การดำเนินงานทางกายภาพต่อโครงสร้างของสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นควรกระทำด้วยความระมัดระวังและควรมีการวิเคราะห์รูปทรงและโครงสร้างอย่างสมบูรณ์ก่อน เอกสารข้อมูลนี้ควรจัดเก็บไว้ในหอจดหมายเหตุที่ซึ่งสาธารณชนสามารถเข้าถึงได้

- ที่ตั้ง ภูมิทัศน์ และกลุ่มของสิ่งก่อสร้าง

การดำเนินการใดๆทางกายภาพที่มีต่อโครงสร้างของสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นควรกระทำในลักษณะที่เคารพและคงไว้ซึ่งความผสมกลมกลืนของที่ตั้ง ของความสัมพันธ์ที่มีต่อภูมิทัศน์ทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม และของโครงสร้างเมื่อเทียบกับสิ่งก่อสร้างอื่นๆ

- ระบบของการก่อสร้างแบบดั้งเดิม

ความต่อเนื่องของระบบการก่อสร้างแบบดั้งเดิมและทักษะฝีมือช่างที่มาพร้อมกับมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นเป็นพื้นฐานของการแสดงออกถึงลักษณะความเป็นพื้นถิ่นและมีความสำคัญต่อการซ่อมแซมและการบูรณะของสิ่งปลูกสร้างเหล่านี้ควรมีการรักษา บันทึกลงและส่งผ่านทักษะเช่นนี้ไปยังช่างฝีมือและช่างก่อสร้างรุ่นต่อไปโดยการให้การศึกษาและจัดการฝึกอบรม

- การเปลี่ยนวัสดุและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

การเปลี่ยนแปลงซึ่งสนองต่อความต้องการตามการใช้สอยร่วมสมัยที่ขอบด้วยกฎหมายควรกระทำโดยการใช้วัสดุใหม่ที่ช่วยรักษาลักษณะเดิมที่ไม่เปลี่ยนแปลงการแสดงออก ภาพลักษณ์ พื้นผิวสัมผัสและรูปทรงผ่านทางโครงสร้างและวัสดุก่อสร้างของเดิมที่สืบเนื่องมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การประยุกต์การใช้สอย

การประยุกต์การใช้สอยและการนำ โครงสร้างของสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นกลับมาใช้ใหม่ควรกระทำในลักษณะที่เคารพต่อความผสมกลมกลืนของโครงสร้างของลักษณะเฉพาะและรูปทรงของสิ่งก่อสร้าง ในขณะที่ไปกันได้กับมาตรฐานการอยู่อาศัยซึ่งเป็นที่ยอมรับ ในกรณีที่ไม่มีการเว้นช่วงการใช้สอยของสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นให้นำข้อกำหนดตามจารีตของชุมชนมาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการได้

- การเปลี่ยนแปลงและบูรณะในอดีต

การเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาที่ผ่านมามีได้รับการยอมรับและเข้าใจในฐานะที่เป็นลักษณะสำคัญของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น การที่ส่วนประกอบต่างๆ ของสิ่งปลูกสร้างจะต้องมีลักษณะที่เหมือนกันตามแบบของยุคโดยยุคหนึ่งเท่านั้นไม่ใช่เป้าหมายของการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น

- การฝึกอบรม

เพื่อที่จะอนุรักษ์ไว้ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรมของการแสดงออกของสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น รัฐบาลหน่วยงานที่รับผิดชอบ กลุ่มคนและองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องเน้นย้ำในสิ่งเหล่านี้

- ก) โปรแกรมการศึกษาเรื่องหลักการสำคัญของสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นสำหรับนักเรียน
- ข) โปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อช่วยเหลือชุมชนในการบำรุงรักษาระบบการก่อสร้าง วัสดุและทักษะฝีมือช่าง ตามแบบดั้งเดิม
- ค) โปรแกรมการให้ข้อมูลซึ่งจะช่วยสร้างความตื่นตัวของสาธารณชนที่มีต่อสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่
- ง) เครือข่ายระดับภูมิภาคของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเพื่อแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญและประสบการณ์

5.2 วัสดุ ช่างฝีมือท้องถิ่น การอนุรักษ์และคำถามแห่งความพอเพียง

มีเหตุผลหลายประการที่ทำการศึกษาวัสดุท้องถิ่นกระเบื้องเกาะยอเพื่อสามารถเปิดแนวทางและต่อยอดไปสู่การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นกลุ่มทะเลสาบสงขลาได้ในภาพรวมบนแนวทางที่พอเพียง ในที่นี้จะขอยกมาบางประเด็น ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ในเรื่องของการใช้กระเบื้องเกาะยอเอง ดังที่ได้ทราบแล้วว่าวัสดุกระเบื้องดินเผา เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นลุ่มทะเลสาบสงขลา ตัวกระเบื้องเกาะยอเอง มีความบาง เบาและสามารถสร้างระนาบหลังคาทางสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะเฉพาะ และด้วยลักษณะแผ่นที่เล็ก บาง เบา แต่มีความแข็งแรง ถึงแม้ว่ามีการแตกหักเฉพาะส่วน การเปลี่ยนแปลงซ่อมแซม “เฉพาะแห่ง” ก็สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องรื้อทั้งหมด อีกทั้งแม่บ้านหรือเด็ก ก็สามารถทำการเปลี่ยนเองได้ (ในกรณีที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่นบริเวณชายคา) หากมีการสำรวจหรือสามารถหากระเบื้องได้ กระเบื้องที่เปลี่ยนใหม่ ใช้เวลาไม่นานก็สามารถประสานความเก่ากับพื้นผิวเดิมอยู่ได้ อันเป็นการแสดงถึงคราบแห่งกาลเวลาที่ทับทบบลงบนอาคาร เชื่อมโยงนัยยะที่แสดงถึงสถาปัตยกรรมที่ถ่อมตัวและพอเพียง

- มีการก่อสร้างใหม่ที่ยังคงต้องการใช้กระเบื้องเกาะยอเป็นวัสดุหลัก แม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบไปบ้าง แต่ยังคงภูมิปัญญาการผลิตขนาดเล็กแบบครอบครัวอยู่เช่นเดิม ยังคงมีการใช้ทรัพยากรดินเหนียวน้ำเค็มในบริเวณใกล้เคียง วัสดุและอุปกรณ์การผลิต การนวดดินด้วยเท้า การพิมพ์แผ่นกระเบื้อง การเรียง การนับ ล้วนแต่คงการผลิตแบบเดิมทั้งสิ้น ดังจะเห็นได้ว่าภูมิปัญญาการผลิตอย่างพอเพียงนี้ยังคงมีอยู่ให้ศึกษาเพื่อต่อยอด เทคโนโลยีที่เหมาะสมและนวัตกรรมใหม่ๆอาจมีการนำมาปรับใช้บ้างอย่างพอดี เพื่อการพัฒนาการใช้งานที่ดียิ่งขึ้น ตอบโจทย์สำหรับการใช้งานใหม่ๆ ที่หลากหลาย สร้างกลุ่มเครือข่าย รื้อฟื้นผู้ผลิต ผู้ใช้งาน หาดลาด รวมไปถึงสำหรับผู้ใช้อาคารเดิมที่จะรักษารูปแบบพื้นถิ่นลุ่มทะเลสาบที่ใช้กระเบื้องเกาะยอต่อไป

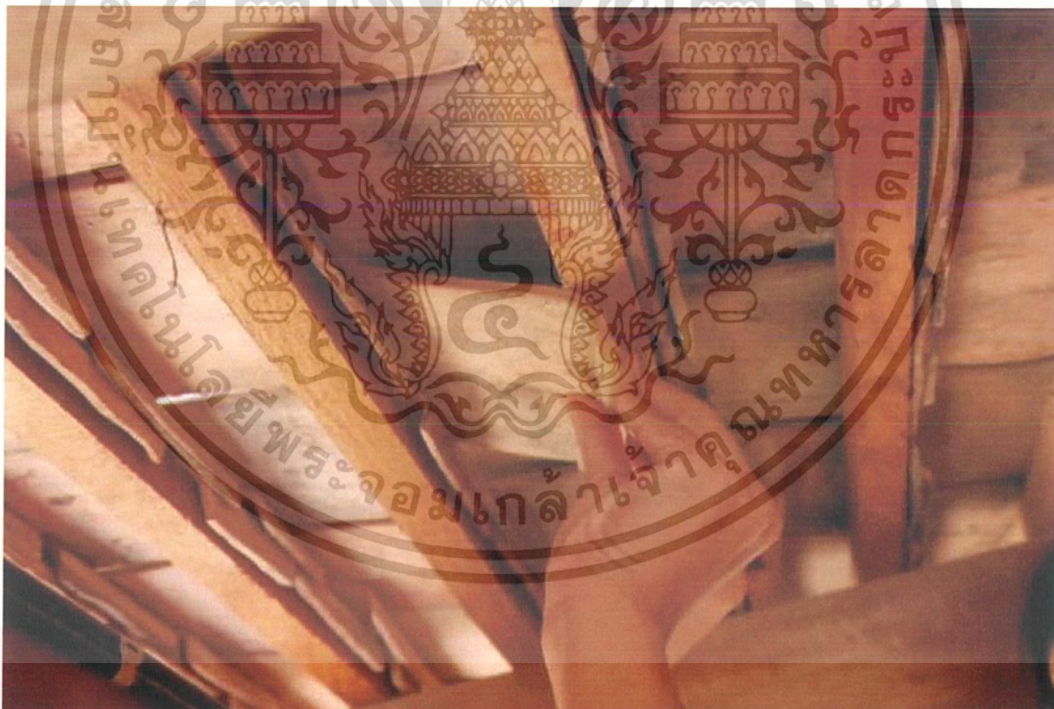
- ในปัจจุบันมีอาคารซึ่งก่อสร้างและใช้กระเบื้องเกาะยอได้ถูกรื้อเพื่อสร้างใหม่หลายหลัง แต่ก็ยังมีกลุ่มคนที่ยังต้องการจะเก็บกระเบื้องเกาะยอเหล่านั้นเพื่อการใช้งานซ้ำอีกในภายหลัง เป็นแนวคิดของการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ (reuse/recycle) แม้ว่าที่อาคารเดิมมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อประโยชน์ใหม่วัสดุใหม่ วัสดุเดิมนี้อาจยังสามารถทำหน้าที่เดิมให้กับท้องถิ่นได้ต่อไป ตัวอย่างที่สำคัญคือการอนุรักษ์การก่อสร้างเรือนมงคลสูตร โดยเจ้าอาวาสวัดท้ายยอ ท่านได้ขอร้องญาติโยมว่าหากรื้อบ้านก็อย่าทำกระเบื้องเสียหายและขอนำกลับมาเก็บไว้ที่วัดท้ายยอ และกระเบื้องเหล่านั้นก็ได้ถูกนำมาใช้สำหรับอาคารอนุรักษ์ภูมิเจ้าอาวาส รวมไปถึงอาคารใหม่ ในบริเวณวัดได้อย่างลงตัว อย่างมีชั้นเชิง และเข้าใจในการใช้กระเบื้องเกาะยออย่างคุ้มค่า อีกทั้งยังมีการใช้งานกระเบื้องเก่าในอาคารที่สร้างใหม่ ในที่พักอาศัยบางแห่ง เพื่ออย่างน้อยยังคงรักษากลิ่นอายของคุณค่าในอดีตซึ่งเคยคงอยู่ในรุ่น ปู่ยา ตายาย พ่อแม่

- เนื่องจากการผลิตกระเบื้องเกาะยอยังคงต้องอาศัยวัตถุดิบจากฐานทรัพยากรแห่งลุ่มทะเลสาบ รวมไปถึงการขนส่งในอดีต การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและการรุกคืบของการทำนาถุ้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้เตาผลิตกระเบื้องหายไปจากเกาะยอทั้งหมด และไม่สามารถหาหน้าดินที่มีดินเหนียวที่มีคุณภาพได้อีก ทำให้การศึกษาและการให้การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและภูมิปัญญาการผลิตกระเบื้อง จะมีการเชื่อมโยงกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย การสร้างจิตสำนึกดังกล่าวทั้งในระดับเยาวชน ประชาชนท้องถิ่น จนถึงระดับผู้ปฏิบัติ จะเป็นการจุดประกายการอนุรักษ์ในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยามให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.1 อาคารสร้างใหม่ในตัวเมืองจังหวัดพัทลุง โดยกระเบื้องเกายอที่นำกลับมาใช้ใหม่ (ที่มา: ผู้วิจัย)

ภาพที่ 5.2 ด้วยขนาดที่เล็กของกระเบื้องเกายอ สามารถทำงานเพื่อการติดตั้งซ่อมแซมได้ง่าย ในภาพเป็นการทดลองให้นักเรียนมัธยมปลายหญิงถอดกระเบื้องด้วยตัวเอง (ที่มา: ผู้วิจัย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3 แนวทางการศึกษาและอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอย่างเป็นองค์รวม

การชูประเด็นในเรื่องของวัสดุและช่างฝีมือท้องถิ่นของกระเบื้องเกายอและสถาปัตยกรรมลุ่มทะเลสาบสงขลา ไม่ได้เป็นเพียงการพูดถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะในมุมแคบเท่านั้น แต่จะเป็นแนวทางและฐานในการทำความเข้าใจในมิติในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติได้อย่างเป็นองค์รวม โดยมีมิติของภูมิปัญญาและวิถีชีวิต ที่สามารถปรับตัวอย่างแข็งแกร่งในรากเหง้าทางวัฒนธรรม ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีในทุกมิติที่หลากหลาย ไม่ได้เป็นการอนุรักษ์ที่แข็งแข็ง หากแต่เป็นการเก็บรักษาภูมิปัญญาและวิถีชีวิตที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์มรดกทางกายภาพ อย่างเข้าใจและเข้าถึงศักยภาพในตัวตนและฐานทรัพยากรตามแนวทางปฏิบัติที่พอเพียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ(2544). วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์
เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดพัทลุง. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ(2545). วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์
เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสงขลา. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

บัญชา เฉลิมชัยกิจ (2543). ทะเลสาบสงขลา. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

ปก แก้วกาญจน์ (2540). การค้าทางเรือบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา.

ประเวศน์ วิริยานุวัฒน์ (2539). การทำกระเบื้องดินเผาในภาคใต้ฝั่งตะวันออก. สงขลา: สถาบันทักษิณ
คดีศึกษา.

นิพัทธ์พร เฟ็งแก้ว (2549). สองฝั่งเล. กรุงเทพฯ: สายธาร.

มโน พิสุทธิรัตนานนท์ (2535). เรือนไทยภาคใต้. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา.

ยงนรินทร์ พิมลเสถียร และคณะ (2547). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของ
ท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา : การ
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่ควรอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

ยงยุทธ ชูแว่น (2541). โลกของกลุ่มทะเลสาบ. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์นาคร.

ยูโนแคลไทยแลนด์จำกัด, บริษัท (2541). ทะเลสาบสงขลา ทะเลแห่งชีวิตและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ:
แปลนพรินทร์ติง จำกัด.

ศรีศักร วัลลิโภดม (2548). อุ่ออารยธรรมแหลมทองคาบสมุทรไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มติชน.

สารูป ฤทธิ์ชู (2528). ประวัติศาสตร์และโบราณคดีพัทลุง. พัทลุง: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2548). ระบบเพื่อการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม.

ICOMOS (1999). Charter on the Built Vernacular Heritage. Mexico: --.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก.

สรุปค่าใช้จ่ายการดำเนินโครงการวิจัย

หมวดค่าใช้สอย

- ค่าจ้างเหมาสำรวจข้อมูล เป็นเงิน 20,000 บาท
- ค่าจ้างเหมาเขียนแบบและทำภาพสามมิติ เป็นเงิน 20,000 บาท
- ค่าเช่ายานพาหนะ เป็นเงิน 10,000 บาท
- ค่าจ้างเหมาจัดพิมพ์ผลงานวิจัยและเย็บเล่ม เป็นเงิน 5,000 บาท

รวมหมวดค่าใช้สอย เป็นเงิน 55,000 บาท

หมวดค่าวัสดุ

- ค่าแผนที่ทางกายภาพและภาพถ่ายทางอากาศ เป็นเงิน 2,500 บาท
- ค่าถ่ายสำเนาเอกสาร เป็นเงิน 2,500 บาท

รวมหมวดค่าวัสดุ เป็นเงิน 5,000 บาท

รวมค่าใช้จ่ายตลอดโครงการวิจัย เป็นเงิน 60,000 บาท
(หกหมื่นบาทถ้วน)

รายการ	วงเงินที่ใช้แต่ละเดือน					
	ต.ค.51	พ.ย.51	ธ.ค.51	ม.ค.52	ก.พ.52	มี.ค.52
หมวดค่าใช้สอย	-	30,000	-	20,000	-	5,000
หมวดค่าวัสดุ	2,500	1,000	-	-	1,500	-
รวม	2,500	31,000	-	20,000	1,500	5,000

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัตินักวิจัย

นายปुरुณ์ ขวัญสุวรรณ

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำภาควิชาสถาปัตยกรรมและการวางแผน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า
คุณทหารลาดกระบัง

หน่วยงานที่ติดต่อ

ภาควิชาสถาปัตยกรรมและการวางแผน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง กรุงเทพมหานคร 10520

ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญา	อักษรย่อปริญญาและชื่อเต็ม	สาขาวิชา	วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษา	ประเทศ
2542	ตรี	สถ.บ. สถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิต	สถาปัตยกรรม	สถาปัตยกรรม	สจล.	ไทย
2545	โท	สถ.ม. สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาบัณฑิต	การออกแบบ ชุมชนเมือง	การออกแบบ ชุมชนเมือง	มหาวิทยาลัย ศิลปากร	ไทย
2552-ปัจจุบัน	เอก (กำลังศึกษา ต่อ)	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต	สิ่งแวดล้อม สรรค์สร้าง	สิ่งแวดล้อม สรรค์สร้าง	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	ไทย

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2548-ปัจจุบัน

อาจารย์ประจำสาขาวิชาสถาปัตยกรรมและการวางแผน คณะสถาปัตยกรรม
ศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ.2549

วางแผนประสานงานและสำรวจจัดทำ แผนที่มรดกทางวัฒนธรรมนครลำปาง
ภายใต้งบประมาณของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

พ.ศ.2548

วางแผนประสานงานและสำรวจจัดทำ แผนที่มรดกทางวัฒนธรรมเมืองทับเที่ยง
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ร่วมกับเทศบาลนครตรัง ภายใต้โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
- พ.ศ.2546-2548 สถาปนิกนักอนุรักษ์: โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม (TCEP)
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สนับสนุนโดย DANIDA (Danish International Development Assistance)
ร่วมกับคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รับผิดชอบในพื้นที่เป้าหมายหลัก ชุมชนริมคลองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
หน้าที่หลัก : ร่วมกระบวนการวางแผนอนุรักษ์กับชุมชนอัมพวา
จัดทำแผนและดำเนินกิจกรรมสร้างความตระหนักรู้
ออกแบบและปรับปรุงอาคาร/สภาพแวดล้อมเพื่อการอนุรักษ์
- พ.ศ.2547 ผู้ช่วยวิจัย ร่วมสำรวจแหล่งสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ภายใต้โครงการการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่ควรอนุรักษ์ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- พ.ศ.2545-2546 สถาปนิกนักวางแผน มุลินธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์
หน้าที่หลัก : ผู้จัดการโครงการ “การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยฐานชุมชน ในชุมชน
ชาวเขาและชนกลุ่มน้อยในโครงการพัฒนาโดยตง”
ผู้ประสานงานโครงการปฏิบัติการออกแบบสู่ชุมชน “พัฒนาที่
อยู่อาศัยและชุมชนโดยตง ครั้งที่ 1”
ร่วมกับสมาคมบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์แห่งประเทศไทย
- พ.ศ.2542-2543 สถาปนิก บริษัท วิษณุคม เอ็นจิเนียริงคอนซัลแตนท์ จำกัด
หน้าที่หลัก : ออกแบบสถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรม
- พ.ศ.2542 สถาปนิกผู้ช่วย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
โครงการแผนแม่บทสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
หน้าที่หลัก : สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลสาธารณูปโภค สาธารณูปการ
- พ.ศ.2541 นักศึกษาฝึกงาน ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ภายใต้ชุดโครงการของ ผศ.ดร.ยงธินศรี พิมลเสถียร
หน้าที่หลัก : จัดทำสื่อในการทำแผนอนุรักษ์ ได้แก่ ทุนจำลอง และ
นิทรรศการ

พื้นที่ย่านถนนกลาง จังหวัดภูเก็ต และ

พื้นที่ย่านชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การฝึกอบรมและการดูงาน

- พ.ศ.2554 เข้าร่วมอบรม ACCU Nara, Training Course on Cultural Heritage Protection in the Asia-Pacific Region 2011, Preservation and Restoration of Wooden Structures ณ เมืองนารา ประเทศญี่ปุ่น
- พ.ศ.2553-2554 ได้รับทุนนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากล Visiting Research Student ณ Keio University ประเทศญี่ปุ่น
- พ.ศ.2550 ได้รับทุน Visiting Foreign Research Fellow จาก Komai Fellowship, Hitachi Scholarship Foundation
ณ Graduate School of World Heritage Studies, University of Tsukuba, ประเทศญี่ปุ่น
- พ.ศ.2550 เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ Management and Conservation of World Heritage Sites หัวข้อ World Heritage management over time-maintaining values and significance จัดโดย UNITAR-United Nations Institute for Training and Research ณ เมืองฮิโรชิม่า ประเทศญี่ปุ่น
- พ.ศ.2548 เข้าร่วม Asian Academy for Heritage Management: 2nd Field School in Hanoi, Vietnam จัดโดย Architectural Research Institute, Vietnam - UNESCO – ICCROM – Deakin University, Australia
- พ.ศ.2548 เข้าร่วม 8th session of the Workshops of Planning and urban design in Asia ณ เมือง Ho Chi Minh ประเทศเวียดนาม
- พ.ศ.2546 เข้าร่วมอบรม 10th IFHP Urban Planning and Design Summer School 2004 – To Regenerate Urban Heritage “Linking four Public Squares”
ณ เมืองเฮลซิงกิ และเมืองปอร์โว ประเทศฟินแลนด์
โดย Helsinki University of Technology: Centre for Urban and Regional Studies และ International Federation for Housing and Planning (IFHP)
- พ.ศ.2545 ฝึกงาน ณ เมืองเวนิส ประเทศอิตาลี ด้าน Museum Management Program ที่ พิพิธภัณฑ์ศิลปะสมัยใหม่ Peggy Guggenheim Collection
นำเสนอผลงานค้นคว้าเรื่อง *How Public Arts work in Public Spaces?*
- พ.ศ.2545 เข้าร่วม 5th session workshop in Asia (Doi Tung Mountains-THAILAND) of Les Ateliers d’Eté de Cergy-Pontoise, FRANCE
ในหัวข้อ “Tourism, Heritage and Sustainable Development”
: ได้รับรางวัล “Mention Spe’ciale”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พ.ศ.2542 เข้าร่วมอบรม SEAMEO Regional Centre for Archaeology and Fine Arts/ University of Hawaii “Field School in Historic Preservation and Cultural Resources Management” ในพื้นที่ย่านถนนสามเสน บางลำพู

เกียรติวุฒิ / คุณวุฒิ :

- พ.ศ.2554 ประกาศนียบัตร ACCU Nara, Training Course on Cultural Heritage Protection in the Asia-Pacific Region 2011, Preservation and Restoration of Wooden Structures
- พ.ศ.2551 Heritage Architect, UNESCO Asia-Pacific Heritage Awards, 2008 Honourable Mention : Amphawa Canal Community
(ref. <http://www.unescobkk.org/en/culture/wh/asia-pacific-heritage-awards/previous-heritage-awards-2000-2013/2008/award-winners/2008hm5/>)
- พ.ศ.2550 ประกาศนียบัตร Management and Conservation of World Heritage Sites, UNITAR-United Nations Institute for Training and Research
- พ.ศ.2550 โครงการจัดทำทะเบียนอาคารควรค่าแก่การอนุรักษ์ พ.ศ. 2550 “กลุ่มอาคารบ้านทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง”
- พ.ศ.2546 ใบประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง สภาสถาปนิก (ภ-สผ 30)
- พ.ศ.2543 ใบประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม สาขาสถาปัตยกรรม สภาสถาปนิก (ภ-สท 5994)
- พ.ศ.2545 ประกาศนียบัตร Tourisme & Patrimoine : The Sustainable Development of the Doi Tung Mountains, Les Ateliers d’Eté de Cergy-Pontoise และมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์
- พ.ศ.2542 ประกาศนียบัตร SEAMEO Regional Centre for Archaeology and Fine Arts / University of Hawaii Field School in Historic Preservation and Cultural Resources Management
- พ.ศ.2542 เกียรติบัตร สาขา พัฒนาอาชีพ – ศิลปวัฒนธรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- พ.ศ.2541 รางวัลที่ 2 การประกวดแบบ “นิคมอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 21: Cyber Green City” การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทความทางวิชาการ

“การสื่อความหมายเมืองเก่าผ่านแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม: การสื่อความหมายจากชุมชนท้องถิ่น” (ร่วมกับ ปฎิพล ยอดสุรางค์) In the proceeding of ICOMOS Thailand International Symposium 2007 on “Interpretation : From Monument to Living Heritage”

“ประชาสังคม เครือข่าย และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาพื้นที่ชุมชนบ้านน้ำเค็ม จังหวัดพังงา” (ร่วมกับณัฐวุฒิ อิศวโกวิทวงศ์) วารสาร JARS Journal of Architectural Research and Studies Volume 5 (2) September 2008

“Sustaining Cultural Environments in Samut Songkhram Province : an example to the transdisciplinary approach” In the proceeding of The 3rd ICOMOS Thailand Annual Meeting and The 1st International Conference (Thai)

“Cultural Environment Conservation in Amphawa: the balance between conserving Natural and Built Environments in Central Region of Thailand” In the Proceeding of International Conference for the 30th anniversary of the Raymond Lemaire International Centre for Conservation (English)

“Sustaining Cultural Landscape in Amphawa” In the proceeding of International Symposium on Architecture in the Land of Suvarnabhumi – ISALS (English)